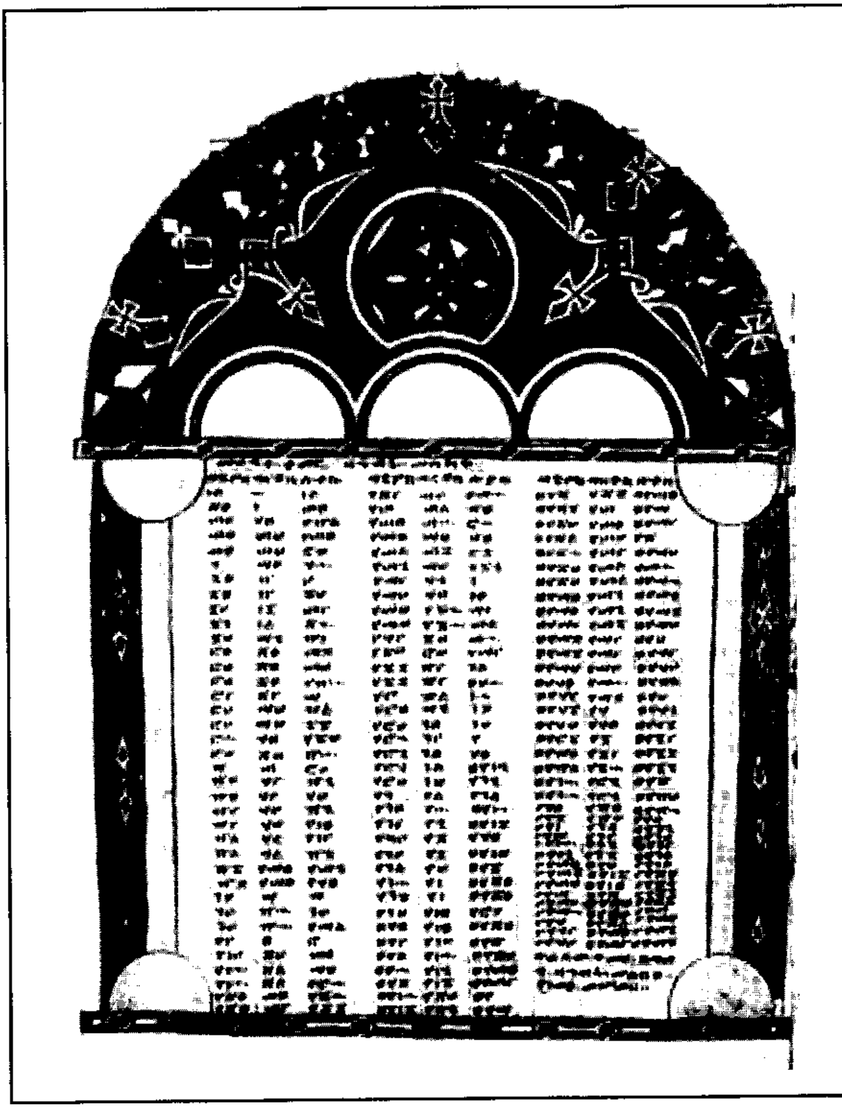

የማቴዎስ የማርቆስ የሉቃስ ወንጌል አቅማራት
(EMML 7219, f. 14b.)

ገድለ አበው ወአኀው

"ጌታ ሆይ፥ (የተከሰሱትን) ራሳቸውን ገምሰን አንጐላቸውን እንድናፈሰው ለኛ ስጠን።"

የብትር ሠራዊት

በግብጽ ምድረ በዳ የብሕትውና ምንኵስናን የጀመሩ አባ እንጦንስ
(ከደቂቀ እስጢፋኖስ መጽሐፍ፥ MS Spencer 7, f. 3b.)

(2ሀ) የታኅሣሥ ፳፭ ምንባብ

መግቢያ

በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፤ አሐዱ አምላክ።

በደብረ ገርዜን የኖሩትን፥ የመድኀንን ሥቃዮች የተካፈሉትን የቅዱሳን መንፈሳውያን አባቶቻችንንና ወንድሞቻችንን፥ የምእመናትና የምእመናንን ገድል በእግዚአብሔር ረድኤት፥ ጌታ በሚቀጥለው ተአምር እየረዳ፥ ቃሉም እያበረታ (መጻፍ) እንጀምራለን፤ አሜን።[1]

የቅዱሳኑን ገድላቸውንና ሰማዕትነታቸውን በመጽሐፍ ለሰው ማሳየት ለኔና ከኔ በኋላ ለሚመጡ እንደኔ ላሉት ጠቃሚ እንደሆነ ሐሳብ ሲመጣብኝ ከብዙ ቀናትና ዓመታት በኋላ ከኔ በፊት የሆነውን እየጠየቅሁ፥ በኔ ጊዜ የሆነውን እንደማውቀው አደርገው ዘንድ ወደድኩ። (2ለ) ግን ከሀገሩ ርቀት የተነሣ ከማኅበሩ አለቃ ፈቃድ አላገኘሁም ነበረ። ተፈቅዶልኝ ቢሆን ኖሮ በየጊዜው የሆነውን (ወዲያው በዝርዝር) እጽፈው ነበረ። ባለመሆኑ፥ ሥራው አንሷል፤ ታሪኩም አጭር ይሆናል።

የመንፈስ አባታችን ሊቀ ማኅበሩ ሲፈቅድ ከወንድሞች አንዱን ይዤ፥ ከሚያውቁ ዘንድ እየሆንንም በነዚያ ዘመናት የሆነውን ሁሉ ተነጋገርንበት። እነሆ፥ ወንድሞቼ ሆይ፥ ፍጡሮች ሆነው እንደ ፈጣሪ ስብሐትና ስግደት በሚፈልጉ በድብ ፀርና በልጁ በእድማስ በፀር የሆነውን ያስታወሰኩትን ያህል በጥቂቱ ጻፍኩላችሁ። በግድያ በማስፈራራት በግድ ለማስሰገድ ከእግዚአብሔር መጻሕፍት ከብሉይና ከሐዲስ ማስረጃ የላቸውም። ስለዚህ (3ሀ) ከሰይጣንና ከኃጢአቱ ነፃ ትሆኑ ዘንድ በብፁዕና በቅዱስ እስጢፋኖስና በልጆቹ ላይ ከነዚህ ነገሥትና ከመኳንንት ዘንድ ገድል፥ የጾማ፥ የስደት፥ የችግር፥ የመከራ፥ የረኀብ፥ የውሐ ጥም፥ የመራቆት ብዙ ጣር ደረሰባቸው።

(የደቂቀ እስጢፋኖስ ትምህርትና የአባ እስጢፋኖስ ገድል) ...[2]

ጦጵያ ላይ ዓሥር ሞቱ

(25ለ) ከዚህ በኋላ ንጉሡ ቅዱስ (እስጢፋኖስን) ለብቻው ወደ ጓትር እንዲወስዱት አዘዘ። እስር ቤት እንዲዘጉበትም አዘዘ። እንዴት (ሰማዕትነቱን) እንደፈጸመ ከገድሉ መጽሐፍ ውስጥ አለ።

---

1. የሉቃስ ወንጌል የመግቢያው አጻጻፍ አለበት፤ ሉቃ 1፡ 1-3፤ የግዕዝ ደራሲዎቻችን ብዙ ጊዜ ይጠቀሙበታል።
2. ትምህርቱ በየአጋጣሚው እየተነገረ እዚህና በሌሎች ገድሎች ውስጥ ስለሚገኝ፥

ልጆቹን ደግሞ ጦጵያ ወደምትባለው ወደ ኤፋት እንዲወስዷቸው አዘዘ፡ እዚያ በብዙ ገድል ኖረው ሰማዕትነታቸውን እዚያው በእግዚአብሔር ሰላም ፈጸሙ። ቊጥራቸው ፲ ነው። ጸሎታቸው ዘለዓለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

“ለምን እንደ ሰው ሁሉ አታደርጉም?”

ከዚህ በኋላ፥ ንጉሡ አቡነ አባ ገብረ ክርስቶስንና አቡነ አባ ተወልደ መድኅንን መጀመሪያ በዐልቶ በምትባለው በቅዳ ካኖራቸው በኋላ ከንጉሡ ዘንድ አመጧቸው። ንጉሡ እንዲህ ሲል ላከባቸው፤[3] “የአባታችንን አንተውም የምትሉት ትዕቢታችሁ ምንድን ነው? ደግሞ ሌሎችን ወደ ትምህርታችን እንመልሳለን ትላላችሁ። አሁንም፥ አባታችሁ ውሻ ነው፤ እናንተም ሰይጣን የምትጋልቡ ውሾች ናችሁ። ለምን እንደ ሰው ሁሉ አታደርጉም?”

($26^{ሀ}$) አቡነ ገብረ ክርስቶስ እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤ “እግዚአብሔር ሕጌንና ትእዛዜን ጠብቁ ብሎ ሥነ ሥርዓት ሰጠን እንጂ እንደ ሰው ሁሉ ልማድ እንድናደርግ አላዘዘንም። እንደዚሁ ቅዱሱ አባታችን ሕጉን ጠብቆ ተከትሎታል፤ እኛም ደግሞ ከአባታችን ፈለግ ወደ ቀኝም ወደ ግራም አንወጣም።”

ለንጉሡ እንደዚሁ ብለው ነገሩት። እንዲገርፏቸው አዘዘ። ከገረፏቸው በኋላ ጕንጽ ከምትባለው የአለቆች ማኘኪያ ማመስኰያ (አስገቧቸው)። እዚያ በእስራትና በጽኑ ገድል እስከ ጊዜው ኖሩ።

እስረኛ መጠየቅ ያሳስራል

ከዚያ፥ የብሔረ ትግራይ ማኅበር አባታቸው በምን ሁኔታ እንዳለ፥ ወዴትስ እንደወሰዱት፥ ምንስ እንደሆነ እንዲጠይቁ ፪ ወንድሞች ላኩበት። እነዚህ ፪ ወንድሞች ከንጉሡ አደባባይ ደርሰው እዚያ አጠያየቁ። አንድ ሰው የአባታቸውን ዜና፥ እንዴት እንደገረፉት፥ እጆቹን እንደተለተሉት፥ ዋዝርማ ወደምትባለው ወደ ጓትር እንደወሰዱት ነገራቸው።

($26^{ለ}$) ወዴት እንደወሰዱት ከሰውየው ተረድተው ወደዚያች ሀገር ሄዱ። ሲደርሱ እስር ቤት አስረውት አገኙት። መግባት አቅቷቸው ግምቡን ሲዞሩ ቅዱሱ አባታችን ገና ሰላምታ ሳይሰጡት አያቸው። ሲያውቃቸው፥ “ኧረ እንዳይዟችሁና እንዳይገድሏችሁ” አላቸው። እነሱም፥ “ሰላም ላንተ ይሁን፥ አባ ሆይ” አሉት። እጆቹን ዘረጋላቸው፤ ሳሙት።

ሲያነጋግሩት ቅዱሱን የሚጠብቁ የንጉሡ ወታደሮች ድንገት መጡና ከበቧቸው፤ ያዟቸው፤ ከሰሷቸውና ከአገረ ገዢው ዘንድ ወሰዷቸው። አገረ ገዢው ወደ ንጉሡ ላካቸው። (እዚያ) ሲደርሱ እንደታሰሩ (ከንጉሡ ፊት) አቆሟቸው። ንጉሡ እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ “እኛ ካሰርነው ሰው ዘንድ ለመሄድ እንዴት ደፈራችሁ? እናንተ ምንድን ናችሁ? መጋረጃችንን

የአባ እስጢፋኖስ ገድልም ተተርጕሞ እዚሁ አብሮ ስለታተመ ይኸንን ከገጽ (ከቅጠል) $3^{ሀ}$ እስከ $25^{ለ}$ ያለውን ክፍል ዘልየዋለሁ።

3. ንጉሡ ከፊቱ ቢቆሙም ሰው እየላከ (“በአፈ ንጉሦች”) ያነጋግራቸዋል እንጂ በቀጥታ በራሱ አፍ ከዜጎቹ ጋራ አይነጋገርም።

ልትቀዱ እንዴት (ደፈራችሁ)?" ቅዱሳኑ፥ "አዎን፥ በወንጌሉ ያለውን የእግዚአብሔርን ፍቅር በማስታወስ እንደዚህ አድርገናል። ምክንያቱም እሱ አስተማሪያችን፥ (27[ሀ]) ወደ ሕይወት መንገድ መሪያችን፥ የነፍሳችን አባት ነው። ስለዚህ እሱን መጉብኘት እንፈራም" አሉ።

"የእስራኤላዊ ልጅ ነኝ" ስላለ በክስ ያመጡት አንድ የደብረ እምፍራዝ መጋቢ መነኮሴ (እዚያ ነበረ)። "ከሎሌዎቹ ጋራ ወደ እርሻው ሲመጣ ለራሱ የልብስ ተድባብ አድርጎ ይታያል" (በሚል) በዚህ ክስ ከቅዱሳኑ ጋራ አቁመውት ነበረ። (ንጉሡ) ስለዚህ ነገር አልመረመረውም፤ ብቻ፥ "እነዚህ ፪ቱ የመጋረጃችን ሰንጣቂዎች፥ የፀሐይ ጮራዎች ናቸው፥ እሱ ደግሞ መንግሥት ፈላጊ ነው። ስለዚህ፥ በል ቀጣዬን አስተንፍስልኝ" ብሎ እብረው እንዲገረፉ አዘዘ። ብዙ ገረፏቸው፤ እጆቻቸውን በምላጭ ተለተሏቸው። እንደዚህ (ቀጣቸውን) አስተንፍሰው ያንጎ ወደምትባል ወደ ግድም እንዲወስዷቸው አዘዘ። እዚያ ሰማዕታትነታቸውን በጌታ ሰላም ፈጸሙ። ጸሎታቸው ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

ያንን (የእምፍራዝ) መነኮሴ አቡነ ገብረ ክርስቶስና አባ ተወልደ መድኅን ካሉበት ጉንጽ ከምትባለው የቅጣት ቦታ እንዲወስዱት አዘዘ። (27[ለ]) እንግዴህ የእምላካችንን ቸርነት ተመልከቱ፤ መዳን ሲፈቅድለት ከንስሐ በር አደረሰው። እዚያ ሲያገኛቸውና ሃይማኖታቸውን ሲያውቅ፥ "ንስሐ ስጡኝ" አላቸው። እነሱም ምዕዳን እሰምተው ንስሐ ሰጡትና እብሯቸው ሆነ።

የአባታቸውን ዐፅም ሲያፈልሱ የተያዙ

የትግራዩ ማኅበር ቅዱስ አባታችን ሰማዕትነቱን እንደፈጸመ ሲያውቁ ዐፅሙን እንዲያመጡ ፲፪ ወንድሞች ወደ መቃብሩ ላኩ። ከመቃብሩ ደርሰው መጋቢት ፫ ቀን በሌሊት አወጡት። የመቃብሩን መዝጊያ ሲከፍቱት እንደዚያ ሽቶ የማይታወቅ መዓዛ ወጣ። በዚያን ጊዜ ተደሰቱ፥ ደስ ተሰኙ፤ አወጡት። ለመከተት ጉልበቱንና ወገቡን ሲያጣጥፉት እንደፈለጉት ሆነላቸው። በደረሱበት (ሁሉ) በመንገድ ሽታው ሲያውድ ሰዎች፥ "የንጉሥ እቃ ተሸክማችኋልን?" ይሏቸው ነበረ።

በዚህ ሁኔታ ከግድም ኬላ ደረሱ፤ እዚያ ከነሱ ውስጥ አንዱ ሰይጣን ሆነባቸው፤ (28[ሀ]) "ኬላ ጠባቂ ሆይ፥ ልንገርህ፤ ይኽ የሚወስዱት አስከሬን (ለንጉሥ) አልሰግድም ስላለ ንጉሡ እስር ቤት የዘጋበት እስጢፋኖስ ነው" አለው። ኬላ ጠባቂው ሲሰማ ቅዱሳኑን ያዛቸውና የሆነውን ለግድም ገዢ ነገረው። እገረ ገዢው ሰምቶ (ነገሩን) ወደ ንጉሡ ላከ። ንጉሡ (ወደሱ) እንዲያመጧቸው አዘዘ። ዘጠኙን ወንድሞች ወሰዷቸው፤ ፪ቱን እዚያው ከአባታቸው አስከሬን ጋራ ተዋቸው። (አስከሬኑን) ከቤተ ክርስቲያን ውስጥ አስቀመጡት።

ከዚያ፥ ተክሥተ ብርሃን የሚሉት አንድ የደብረ ኵሰያት መነኮሴ ሲያይ፥ "እንደዚህ ለምን ታደርጋላችሁ? ይኽ ከታቦቱ ጋራ የምታጥኑት የንጉሥ ጠላት አይደለምን?" አላቸው። ሲሰሙ ፈርተው ከታቦቱ ዘንድና ከቤተ ክርስቲያን አውጥተው ከእቃ ቤት[4] አስቀመጡት። ንጉሡ የቅዱሱን አስከሬን መካነ ሰላምጌ እንዲቀብሩት፥ እነዚያን (28[ለ]) ፪ ወንድሞችም ወደሱ

4. "ቤተ መዛግብት"።

እንዲያመጧቸው አዘዘ። እንደዚያ አደረጉ፤ (እነዚያን) ወንድሞች ወደዚያው (ወደ ንጉሡ አደባባይ) ወስደው ከፊተኞቹ ጋራ አስቀመጧቸው።

ለመበታተን ገዳም የማማረጥ ዕድል

ከዕለታት በኋላ፥ ንጉሡ ቅዱሳኑን ከፊቱ እንዲያቆሟቸው አዘዘ፤ ከፊት ለፊቱ አቆሟቸው። (ንጉሡ) እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ "ከደብረ ዳሞዎች፥ ከገሊላዎች፥ ከሃሌሉዎች፥ ከሌሎችም፥ ወይም ከኢትዮጵያውያን ሁሉ እነሱ እንደሚያደርጉት እንድታደርጉ የትኞቹን ትመርጣላችሁ?"

ዞሲማስ የሚባለው ከቅዱሳኑ ፩ዱ፥ "የእግዚአብሔር ጽድቅ የሚገኘው ሕጉን በመጠበቅ እንጂ ብዙ በመሆን ነውን? ኖኅ በውሐ ኀርፍ ቅጣት ከጠፉት ከብዙዎች ውስጥ ከጥቂቶች ጋራ አልዳነምን? ሎጥና ልጆቹስ ከእሳት ዝናም ከሰዶም (አልዳነምን)?" አለ። ንጉሡ ይኸንን ሲሰማ እንዲገርፏቸው አዘዘ። እስኪሜ ልብሳቸውን ሸርከተው ከመሬት ላይ አስተኟቸው። ግን ሳይገርፏቸው፥ "ይተዋቸው" አለ። እስከ ጊዜው በቅያሜ አኖራቸው።

በደጅ ጥናት መጉላላትና "ደብረ ጽዮን"--60 ሰው ተገረፈ

ንጉሡ (29^{v}) በምድረ ቅዳ የበተኗቸውን በየወታደሩ እጅ እንዲሰበስቧቸውና ወደሱ እንዲያመጧቸው አዘዘ። ወታደሮች ተልከው እንዳዘዘው አመጡለት። ንጉሡ ከዕለታት በኋላ፥ በፊት ከመረመራቸው ጋራ አብረው ከፊቱ እንዲያቆሟቸው አዘዘ። ፩ የንጉሡ የወታደሮቹ አለቃ የሆነ ሲያያቸው፥ "እነዚህ ለንጉሡ ሰገዱ ወይ? አለ። "የለም (አልሰገዱም)" አሉት። እንዲደበድቧቸው አዘዘ። በበትርና በዱላ ብዙ ድብደባ ደበደቧቸው። ንጉሡ (ከፊቱ) ካቆማቸው (በኋላ) ሳይጠይቃቸው ቀረ። ሲመሽ ወደየማደሪያቸው እንዲመለሱ አዘዘ። ደግሞ እንደገና አቆማቸው። ያን ዕለትም ሳይጠይቃቸው መሽቶ ወደየማደሪያቸው ተመለሱ። የዚህ ተንከለኛ[5] ሥርዓቱ እንደዚህ (ማጉላላት) ነው።

ከዚያ በኋላ፥ እንዲያቆሟቸው አዘዘ፤ ይኸ ሰስተኛቸው ነው። እንዳለፈው ጊዜ፥ "እነማንን ትመርጣላችሁ" ሲል ጠየቃቸው። ስለ ደብረ ጽዮንም፥ "ደብረ ጽዮን አሁን አለ ትላላችሁ ወይስ በኋላ ጊዜ ይመጣል ትላላችሁ?" ሲል (ጠየቃቸው)።[6] (29$^{\wedge}$) ያ ወንድም፥ "በፊትም ብያለሁ፤ አሁንም እላለሁ፤[7] ስለበዙ የእግዚአብሔር ጽድቅ አይገኝም። ብዙዎች በኀርፍ ቅጣት ሲጠፉ፤ ኖኅ ከጥቂቶች ጋራ ድኗል፤ በሰዶምም ከእሳት ዝናም ሎጥ ከልጆቹ ጋራ ድኗል፤ ስለ ደብረ ጽዮንም (ጽድቅን) ለሚሠሩ አሁንም አለ፤ በኋላም ጽድቅ ለሚሠሩ ይመጣል" አለ።

ንጉሡ፥ "ደብረ ጽዮን ምን ይመስላል?" አለ።

ያ ወንድም፥ "ምን ይመስላል ልበልህ፤ ማሺላ ነው ወይስ ዳጉሳ? መጽሐፉ ዓይን ያላየው፥ ጆሮ ያልሰማው፥ በሰው ልብ ያልታሰበ፥

5. ግዕዙ የሚለው "መስተአማኒ" ነው፤ ግን "መስተመይን" ("ተንከለኛ"፥ "አታላይ"፥ "ሸንጋይ") ለማለት መሆኑ ግልጽ ነው።

6. ስለ "ደብረ ጽዮን" እምነት በመግቢያው የተጻፈውን ተመልከት።

7. ሉቃ 9፥ 15።

እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው ይላል" አለው::[8] የሠራዊቱ አለቃ፥ "እናንተ እንደኔ ኖኅና ሎጥ ጥቂቶች ናችሁ፤ እኛ እንደሚጠፉት ነን?" አለ:: ያ ወንድም፥ "አንተ አልክ"[9] አለው:: የሠራዊቱ አለቃ ሲሰማ ሄዶ ለንጉሡ ነገረው:: ንጉሡ እንዲገርፏቸው አዘዘ::

ቅዱሳኑን ፫ ሰዓት (30[ሀ]) ላይ ከፊቱ አቆማቸው፤ (እንደቆሙ) እስከ ዘጠኝ ሰዓት ዋሉ:: እነሱ ግን ችሎታ ላለው አምካላቸው ዝማሬና ጸሎት አላቋረጡም:: ከዚያ፥ ኢጋድመው ደማቸው እንደ ውሐ እስኪወርድ ድረስ ብዙ ግርፊያ ገረፏቸው:: የተገረፉት ቅዱሳን ቊጥር ፺ ነበረ:: ገርፎ እያንዳንዳቸውን በእስራት ከገኒ ድምበር ጀምሮ እስከ ኵላ አራይ ድምበር ድረስ ወደ መንግሥቱ ምሥራቅ እንዲበትኗቸው አዘዘ:: ከተበተኑ እንደ አንበጣ የሚጠፉ መስሎታል:: እግዚአብሔር የመከረውን ምክሩንና በነዚህ በባሮቹ ስብከት ለሕዝቡ የሚያደርገውን መድኃኒት አላወቀም:: እነሱ ቢሆኑ በየገዳማቸው ለራሳቸው የጽድቅን ሥራ እየሠሩ ሊኖሩ ይችሉ ነበረ:: ግን ይህቺ መበታተናቸው ከእግዚአብሔር (የተመከረች) ናት:: በሰይጣን ስሕተት የተበተኑ ነፍሶችን በነሱ አማካይነት ሊሰበስብና ከንጽሕ ሥርዓት ሊያስገባቸው (መክሮ) ነው::

አቡነ በርተሎሜዎስና ፈላጊዎቹ ጕንጽ "ከርቾሌ" ገቡ

ሽማግሌው አቡነ በርተሎሜዎስ ንጉሡን፥ "ሥርዓት አሚላለሁ እያልክ (30[ለ]) እንደዚህ የምትጥረው ለምንድነው? በጽዋ ውስጥ ያለ ጎደሎ ውሐን ውሐ ይሞሉበታል፤ ከሙሉው ላይ ቢጨምሩበት ግን ይፈስሳል:: አሁን የሐዋርያትና የነቢያት ሥርዓት ሙሉ ሆኖ ሳለ በላዩ የምትጨምርበት ምንድን ነው?" አለው:: በዚያች ቀን ከነሱ ጋራ ገረፈውና በቁጣ ድሮር ወደሚሏት ወደ ብሔረ ሳኍራ እንዲወስዷቸው አዘዘ:: እስከ ጊዜው በጽኑ ገድልና በብዙ ተአምር ኖረ::

ከዚያ፥ ሁኔታውንና ወዴትስ እንደወሰዱት፥ ስለ ወንድሞችም ሁሉ እንዲያውቁ ማኅበሩ ፫ ወንድሞች ወደሱ ላኩ:: መልእክተኞቹ ሲያፈላልጉ ከምድረ ፈጻጋር ደረሱ:: እዚያ ጥቂቶችን ከተበተኑበት አገኟቸው:: (ማኅበር) እንደላኳቸው ነገሯቸው፤ እነሱም ምን እንዳደረጓቸው ገለጡላቸው:: ሽማግሌውን ግን አላገኙትም:: ሲያጠያይቁ ከንጉሡ አደባባይ ደረሱ:: እገበያ ውስጥ ያዟቸው፤ ለንጉሡም ነገሩት:: "ለንጉሥ ስገዱ" አሏቸው:: ቅዱሳኑ፥ "እኛ (31[ሀ]) ለአብ፥ ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ በቀር ለሌላ አንሰግድም" አሉ:: ንጉሡ እንዲደበድቧቸው አዘዘ:: አአምሯቸውን እስኪስቱ ድረስ በበትርና በዱላ ብዙ ድብደባ ደበደቧቸው:: ከዚያ፥ አቡነ ገብረ ክርስቶስና አባ ተወልደ መድኅን ካሉበት ከጕንጽ እንዲያስገቧቸው አዘዘ:: እዚያ በእስራትና በጽኑ ገድል ኖሩ::

ከመንበርታ ወደ ዳትር--30ውም

ንጉሡ ወታደሮቹን ወደ ብሔረ ትግራይ ላከ:: መርቆርዮስ የሚሉት አንድ አላባቂ አብሯቸው ነበረ:: መንበርታ ከሚባለው ገዳማቸው ከዲቦ ደረሱ::

8. ጥቅሱ ከትምህርተ ኅቡአት ነው:: ከታች ገጻግ ቊጥር 136ን ተመልከት:: ስለ እምነቱ መግቢያውን ተመልከት፤ የሚናገረው ስለ ደብረ ጽዮን ነው::

9. ጌታ ጲላጦስ፥ "የእይሁድ ንጉሥ ነህ ወይ?" ብሎ ሲጠይቀው እንደመለሰው፤ ማቴ 27፥ 11::

የኤጲፋንያ[10] ዕለት ቅዳሴ ጨርሰው ከቈረቡ በኋላ÷ ከቤተ ክርስቲያን ተሰብስበው ሳለ መጥተው ያዟቸው። መኖሪያቸውን ዘረፉት፤ የደከሙበትን ሁሉ ወሰዱት። እነሱንም ወስደው ከንጉሡ ዘንድ አመጧቸው። "ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። ቅዱሳኑ÷ "እኛ ለአብ÷ ለወልድ÷ ለመንፈስ ቅዱስ በቀር ለሌላ አንሰግድም" አሉ። እያንዳንዳቸውን በጥፊ መቷቸው። ከዚያ÷ ወደ ብሔረ ጓትር (31ለ) እንዲወስዷቸው አዘዘ። ቍጥራቸው ፴፫ ነበረ። እዚያ አንድ ዓመት ያህል በእስራት ቆዩ።

ወንድም ገብረ ማርያም

በንጉሡ ትእዛዝ ከተበተኑትና ከወንድሞቹ ጋራ የአባታቸውን ዐፅም ሲያፈልስ በፊት በግድም ኬላ ከተያዙት መካከል በነበረው ገብረ ማርያም በሚሉት ፩ ወንድም ላይ ብዙ ገድል ተፈጸመ። በቤተ አረሚ[11] በነበረበት ጊዜ የጋለ ዕንባ በልብሱ ላይ እስኪያንጠባጥብ÷ ከዚያም እስከ መሬት ደርሶ መሬቱን በሚያርስ (ለቅሶ) በጾምና በጸሎት ላይ ነበረ። ከለቅሶ (ብዛት) የተነሣ ዓይኖቹ ደበዘዙ። ቀድሞም ጻማ[12] የለበሰ÷ የስማያትን ምስጢሮች የሚያይ ነበረ።

እዚያ አንድ ዓመት ቆየ። ፩ ዲያቆን ያገለግለው ጀመር። ዲያቆኑ÷ "አባ ሆይ፤ ለምን ታለቅሳለህ? ዓይኖችህ አይደበዝዙምን? ያለኸው በአረሚ ቤት ነው፤ እያየህ ደጉንና ክፉውን ብትለይ አይሻልህም?" ቢለው÷ "እግዚአብሔር ረድኤት ሳይሰጠኝ (32ሀ) ወይም ነፍሴን ሳይቀበላት ይተወኛልን? የንጉሡን ተንኮል÷ በኛ ላይ የሚሠራውን ተንኮል አታይምን? እያንዳንዳችንን በየአረሚው ቤት በታተነን፤ ነፍሳችንንም ሊያጠፋ ይፈልጋል" አለው።

ከዚያ÷ የሆድ ሕመም የሚያመጣ ከባድ በሽታ አደረበት። ለመሞት ሲቀርብ ዲያቆኑን÷ "እንግዴህስ አትተክዝ፤ ቀኔ ቀርባለች፤ ጊዜዬም ደርሷል። እነሆ ልብሴን ለወንድሜ ለብርሃነ መስቀል ስጠው። ሥጋዬን በእሱ ልብስ ገንዘው። በትሬንም ጠበል[13] እንዲሆነው ስጠው። አሁን እኔ ወደ አምላኬ ስለምሄድ አንተ የምትችለውን ያህል እርዳው" አለው። ያ ወንድም እግሮቹ ታስረው በአረሚ ቤት አጠገቡ ነበረ። ዲያቆኑንም ባርኮ ነፍሱን የሚጠቅማት ምዕዳን በብዙው አሰማው፤ የጽድቅንም ነገር ሁሉ አስረዳው። ማስታወሻ እንዲሆነው ቀበቶውን ስጠው። ከዚህ በኋላ÷ ዲያቆኑም ከቅዱሳኑ ጋራ ተደመረ።[14]

---

10. "የጥምቀት"፤ "የልደት" ሊሆንም ይችላል።
11. "በአንድ እስላም ቤት"። "አረሚ" ማለት በመሠረቱ "ይኸን አድርግ÷ ይኸን አታድርግ" የሚል ሕግ ያለው ሃይማኖት የሌለው "አረመኔ" ማለት ነው፤ ግን በግዕዝ ሥነ ጽሑፍ ውስጥ "አረሚ" እስላም ነው። እስላሞቹ እስላም ያልሆነውን ሁሉ (ክርስቲያኑን ጭምር) "ካፊር" እንደሚሉት ማለት ነው።
12. "ጻማ" ለጽድቅ ሲባል ባሕታውያን እንደሚያደርጉት በራስና በሰው እጅ የሚፈጸምባቸው የሥጋ ድክመት "ማቀቆ" ነው፤ መግቢያውን ተመልከት።
13. "ጠበል" ማለት "በረከት" ማለት ነው፤ ውሐ ብቻ አይደለም። ቃሉ "ጸበል" ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ነው፤ ትርጉሙ "አቧራ"÷ "ትቢያ" ማለት ሲሆን÷ ከጻድቃን እግር ላይ ለበረከት የሚወሰድ ነው። በኋላ ግን ማናቸውም ጻድቃን የሚነኩት ነገር ሁሉ ለበረከት ስለሚያገለግል ሁሉም "ጠበል" ተባለ።
14. ከደቂቀ እስጢፋኖስ ተደባለቀ።

ከዚያ፥ በዚያች ሌሊት ከተኙ በኋላ፥ ይኸ ጻማ የለበሰው ሰው ካለበት ቤት ውስጥ ብርሃን ወረደ። አረሚው ከእንቅልፉ ነቅቶ (32ለ) ያንን ዲያቆን ጠራውና፥ "ይኸ የማየው ወጋጋን ምንድን ነው? እሳት ነዷል ይሆን? ቤት እንዳያቃጥል (እስቲ) እይ" አለው። ዲያቆኑ ከበሽተኛው ጋራ በቤቱ ተገን አብሮት ነበረ። አረሚው ከቤት ውስጥ ነበረ። ዲያቆኑ ሲነቃ የወጋጋኑ ብርሃን ጻማ ከለበሰው በሽተኛ ላይ ሲያንጸባርቅና ከሱ (ነጥሮ) ቤቱን ሲያበራው አየ። ዲያቆኑ ብርሃኑ በሽተኛውን እንደከበበው ዐወቀ። አረሚውን፥ "እሳት የለም" አለው። ተመልሰው ተኙ።

አረሚው እንደገና እንደፊተኛው የብርሃን ወጋጋን አየ። ዲያቆኑን እንደገና ጠራውና፥ "ምንድን ነው የምትሠራው? እሳት ይነድዳልን? ቤት እንዳያቃጥል እይ" አለው። ዲያቆኑ ተነሥቶ አየ። እንደበፊቱ ያንን ጻማ የለበሰ ወንድም ብርሃን ከብቦት፥ እዚያ ያሉት ከወጋጋኑ እያገኙ ሲያበሩ አየ። በቀዳማይ ታስረን ፳፪ በግዕዝ--ጥቅምት--ዓሥራ ...[15] በጌታ በሰላም ሰማዕትነቱን ፈጸመ። ጸሎቱና በረከቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ (33ሀ) አሜን፥ አሜን።

ያ ወንድም (ሰማዕትነቱን) እንደፈጸመ የቤቱ ሰዎች ዐወቁ። ለዚያ ብሔር ሹም ነገሩት። ዲያቆኑም ለወንድሞች ነገራቸው። የብሔሩ ሹም ሥጋውን እንዲቀብሩ አዘዘ። ሰዎች አንድ መነኮሴ ከገበያ ሲያገኙ፥ "ና የኅደኛህን በድን ቅበር" አሉት። "ሽቀጤን ማጣራቴን ትቼ አልመጣም" አላቸው። ሹሞች ስለሆኑ እንዲቀብር አስገደዱት። የአረሚዎች ሕጋቸው እንደዚህ ነው፤ የክርስቲያን በድን አይነኩም።

መነኮሴው ሲያጕረመርም አንድ እስላም አይቶት፥ "ምንድን ነው የምታጕረመርመው? ይኸ መነኮሴ ሲዘምር ከአፉ እሳት ሲወጣ አይቻለሁ፤ ጻድቅ ሰው ነው፤ ቅዱሶች ቤቴል መጥተዋል።[16] አንተም እሱን ለመቅበር እታመንታ" አለው። ይኸንን ሲሰማ ሊቀብር ሄደ፤ እግር ብረቱን ከእግሮቹ ላይ አውልቀው ከምድረ በዳ ቀበሩት። (በኋላ) ወንድሞቹ መጥተው ወደ ቤተ ክርስቲያን ቅጥር ግቢ አፈለሱት። ሌሊት በዚያች ቤተ ክርስቲያን የቅዱሱ መቃብር ካለበት ብርሃን ወረደ። (33ለ) ያዩ ፪ ቄሶችና ፪ ዲያቆኖች ምስክሮች ሆነዋል፤ እንደገና ተደጋገመ። ብርሃኑ ሶስት ጊዜ ወረደ። ጸሎቱና በረከቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

---

15. ቍጥሩ አልተሞላም፤ "የዕብራይስጢውን" ሲያውቁት የኢትዮጵያ የምንለውን አላወቁትም፤ "የዕብራይስጢውን" የቀን አቈጣጠር በይበልጥ የሚያውቁት ከሆነ ምክንያቱ ግልጽ አይደለም። አባ አበክረዙን "እኔም እንደነሱ ዕብራዊ ነኝ፤ እሥራኤላውያን ቢሆኑም እኔም እንደነሱ እስራኤላዊ ነኝ" ብለው ነበር፤ የእሥራኤላዊነትን ታሪክና ባህል ካመጡልን ሰዎች ውስጥ ይሆኑ እንዴ?

16. ? "ቅዱሶች" ያለው መላእክትን ይሆናል፤ "ቤቴል" ማለት በዕብራይስጥ "የእግዚአብሔር ቤት" ማለት ነው። በብሉይ ኪዳን ቦታው "ቤቴል" የተባለው መላእክት ስለወረዱበት ነው፤ ዘፍ 28፡ 12-22። ታዲያ ይህ ታሪክ የሚታወቀውና የሚታመንበት በክርስቲያኖቹና በአይሁድ ዘንድ እንጂ በእስላሞቹ ዘንድ አይደለም።

የቍጥራቸው መብዛት እስጋ--ጓደኛም ከዳ

ከዚያ ደግሞ ቅዱሳኑ በትግራይ ብሔሮች በየገዳማቸው ሆነው፥ እርስ በርሳቸው ምዕዳን እያስማሙና የአባታቸውን ውሳኔዎች እየጠበቁ፥ የትምህርታቸውን ቃል ብዙዎች እስኪቀበሉና በንጽሕ ሥርዓት አብረዋቸው እስኪሆኑ ድረስ የነፍስና የሥጋ ምግብ የሚሆነውን ቃለ መለኮት እያስተማሩ ተቀመጡ። የቅዱሳን ደቀ መዛሙርት ሥራ እንደሚለው በነጋ ቍጥር እግዚአብሔርን የሚያምኑ ይጨምራል።[17] በመጽሐፈ ፍጥረትም እንደዚሁ ይላል፤ የእስራኤል ልጆች ግብጾች ባስቃዩዋቸው መጠን ይበዙ ነበረ።[18]

በዚህ ምክንያት ጠላት ተቆጥቶ፥ የከፋቱን መርዝ በብዙዎች ልብ ሞጀረው። ከዚያ፥ ትዕግሥትን ባለመቻል (34ሀ) እንደ ስሙ ያልሆነ፥ በሥራው ስምያል[19] የሆነ ፩ ሳሙኤል የሚባል ወንድም ከማኅበር ተለይቶ ወደ ንጉሡ ሂዶ ቅዱሳኑን በብዙ ውሸት ነገር እንዲህ ሲል ከሰሳቸው፤ "እነሱ ከነመምህራቸው ካሉበት አመራለሁ፤ እንዲያውም እሱ ከፊተኛው አባታቸው የጸናና የከፋ ነው።"

ንጉሡ ይኽንን ሲሰማ በጣም ተቆጣ። ቁጣውን የሚያበርዱለት ወታደሮቹን ላከ። ያም አሳባቂ አብሯቸው ነበረ። ዴስአ ከምትባለው የቅዱሳኑ ገዳም መጡ። ብዙዎቹን ያዟቸው። መኖሪያቸውን ዘረፉት፤ የደከሙበትን ሁሉ ወሰዱት። እነሱንም አስረው ወስደው ሌሎቹን ወንድሞቻቸውን እስኪያመጡ ድረስ በዘበኞች እጅ ከመንገድ አስቀመጧቸው፤ ምክንያቱም፥ ንጉሡ ከተገኙበት ቦታ ሁሉ እንዲሰበስቧቸው አዝዞ ነበረ።

ቀጥሎ መንበርታ ወደምትባል ወደ ሌላ ሀገር ሄዱና (እዚያ ያሉትን) ቅዱሳን ያዙዋቸው። የደከሙበትን ሁሉ ወሰዱት፤ እነሱንም አስረው (34ለ) ወንድሞቻቸው ወዳሉበት ወሰዷቸው።

ከዚያ፥ ወደ ትግራይ አገረ ገዢ ሄደው ዐጋሜ ውስጥ ያሉትን ቅዱሳን እንዲይዛቸው የንጉሡን መልእክት ነገሩት። አገረ ገዢው ሰምቶ ከንጉሡ መልእክተኛ ጋራ (ሊፈልጋቸው) ሄደ። ቅዱሳኑ ካሉበት ሀገር ደርሰው እነሱን በመፈለግ ደከሙ። ከሀገሩ ሹማምንት ፩ዱን በግዛቱ ያሉትን ቅዱሳን እንዲይዝና እንዲሰጣቸው፥ (ይህን ቢያደርግ) በሀገሪቱ በሞላ የበለጠ ሹመት እንደሚሰጡት ቃል ገቡለት። እሱም በምክራቸው ተደልሎ ቅዱሳኑን በምድረ በዳና በየዋሻው ካሉበት ሄዶ ያዛቸው። መቼም የዚህ ዓለም ድኾች ሕጋቸው እንደዚህ ነው። የደከሙበትንም ወሰዱባቸው።

እነሱንም ወደ አገረ ገዢው ወስደው ከፊቱ አቆሟቸው። ስለሁሉም ነገር ጠየቃቸው፤ በማህላቸው አእምሮና የመንፈስ ቅዱስ ልቦና ያለባቸው ካህናት ነበሩ፤ (አንዱ) አቡነ ይሥሐቅ ለማኅበር ቅድስት ሥርዓት መከታ የሆነ የዕንቍ ሳጥን ነው፤ ሌላው በጽድቅ ሰማዕት የሆነው ባለመልካም መታሰቢያ መልከጸዴቅ ሲሆን ሌሎችም መነኮሲቶችና ቅዱሳን አብረዋቸው

---

17. የሐ ሥራ 2፡ 47።

18. ዘፀ 1፡ 12።

19. ስምያል "ስማዝያል" የሚባለውን የክፉ መንፈስ ስም መጥራቱ መሰለኝ፤ ሄኖ 1፡ 4፥ Michael A. Knibb in consultation with Edward Ullendorff, *The Ethiopic book of Enoch,* vol. I, Oxford 1978, p. 35.

ነበሩ። (35ሀ) አገረ ገዢው፥ "ለንጉሡ ስገዱ" አላቸው። ቅዱሳኑ፥ "እኛ ለአብ፥ ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ በቀር ለሌላ አንሰግድም" ሲሉ መለሱ። እሺ ማሰኘት ሲያቅተው፥ በበትር እንዲደበድቧቸው አዘዘ። ደበደቧቸው፤ ብዙ አሳመሟቸው፤ ከዚያ፥ እያንዳንዳቸውን በእስረኝነት ጠበቋቸው።

የንግሥተ ማርያም ዕውቀት፥ ቈራጥነትና ቍንጅና

ከዚያ ደግሞ እነዚያን መነኰሲቶች አገረ ገዢውና በምንኰስና ስም በሚጠሩ ንቡራነ እዶች[20] በነበሩበት አደባባይ ሁሉ ፊት አቆሟቸው። የንጉሡ መልእክተኛ ከነሱ አንዷን ትልቋን ንግሥት ማርያም የምትባለውን እኅት፥ "ሃይማኖትሽ ምንድን ነው?" ብሎ ጠየቃት። ቅድስቷ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ተጕላምሳ የዚህ ዓለም ባለሥልጣኖችን ግልምጫ ሳትፈራ፥ በጣዖት አምላኪ ንጉሦች ዘመን ሰማዕት እንደሆኑት የቀድሞ ሴቶች፥ "ስለ ሃይማኖቴ አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስን አመልካለሁ" አለችው። ደግሞ፥ "መምህርሽ ማነው?" ብሎ ጠየቃት። ቅድስቷ፥ "መምህሬ ክርስቶስ ነው" አለችው። "የምንኵስና ልብስ ያለበሰሽ ማነው?" አላት።[21] ቅድስቷ፥ (35ለ) "የእግዚአብሔር ካህን አለበሰኝ" አለችው። "ደብሩ የት ነው?" አላት። ቅድስቷ፥ "ደብሩ ደብረ እግዚአብሔር ነው" አለችው።

የንጉሡ መልእክተኛ ሲሰማ በጣም አደነቀና አብረውት ያሉትን፥ "ይቺ ሴት ደብረ እግዚአብሔር የምትለው ወዴት ነው?" ብሎ ጠየቃቸው። እነሱም፥ "ደብረ እግዚአብሔር መላው ምድር ነው" አሉት። እዚያ የነበሩ በችሎታ ያደረገችውን ያፏን መልስና የነገሯን ሁሉ አስተዋይነት ሲሰሙ አደነቁ። ምክንያቱም የኢየሱስ ክርስቶስ መንፈስ በሷ አድሮ ይናገር ነበረ።

እሷም ቁመቷ ያማረ፥ መልኳ ቆንጆ፥ ፊቷ ደስታ የተመላ፥ ትውልዷም ከአገሬው ታላላቆች፥ ከብሔሩ ሹማምንት ነበረ። ደግሞ ለዚህ ሥርዓት ብዙዎች ሕንፃዎች በላይዋ እስኪሠሩ ድረስ መሠረት ነበረች። በሰማዕትነትም ወንድሞችን እንደ ቅዱሳን ሰማዕታት እናት እንደ ቅድስት አርሴማ ታበረታታቸው ነበረ።[22] ሰማዕትነቷን ፈጽማ የድል አክሊሏን እስክትደፋ ድረስ ሁል ጊዜ ስትጋደል ኖረች።

የንጉሡ መልክተኞች የቃሏ ፍጻሜ ወደፈለጉት (36ሀ) እንደማይለወጥ ሲያውቁ ከቅዱሳኑ ጋራ አብራ እንድትሄድ አደረጉ። ሴቶቹ ጓደኞቿም አብረዋት ነበሩ።

ያ ከሀገሩ ሹሞች አንዱ የነበረው፥ የዚህን ዓለም ሹመት ተስፋ በማድረግ ቅዱሳኑን እንዲይዝ በነገር ድለላ የተታለለው ሰው እንዲሰጡት የተደረገለትን ተስፋ አላገኘም። ነቢዩ፥ "የኃጢአተኛ ሞት ክፉ ነው"[23] እንዳለው ታሞ ክፉ ሞት ሞተ።

ይኸንን አጥብቀው የፈለጉትን የነፍስ አባታችንን ሊቀ ማኅበሩን አላገኙትም። የዚች ቅድስት ሥርዓት አባትና መሪ እንዲሆን እግዚአብሔር ከእጃቸው ሰወረው፤ እጃቸው ላይ አልጣለውም።

---

20. የትላልቅ አድባራት አለቆች።
21. በገዳም ሥርዓት አመንኳሽና መምህር የገዳሙ መምህር (አበምኔቱ) ነው።
22. ቅድስት አርሴማ ባሕታዊት ነበረች፤ ታሪኳ *በተአምረ ማርያም* ውስጥ ተጽፏል፤ ለምሳሌ፥ EMML 2058, f. 117a, *Catalogue* VI, p. 82, (no. 166).
23. መዝ 32፡ 22።

እምሳ ሰባቱንም በማነቆ አስረው አመጧቸው

የንጉሡ መልእክተኞች ቅዱሳኑን፥ መነኮሲቶቹን ጨምረው፥ ከመንገድ ላይ ከነበሩት ሰዎቻቸው ጋራ ደባለቋቸው፤ ቊጥራቸው ፶፯ ሆነ፤ ከዚያ፥ በማነቆ አስረው ከንጉሡ አደባባይ አመጧቸው። ከስፈሩ ውጪ፥ ... ወር ያህል አስቀመጣቸው።

.. በፊት እያንዳንዱን ለያይተው ከበተኗቸው (36^^) ውስጥ ፪ቱን "ፀረ ማርያም ናቸው፤ መጽሐፈ ተአምረ ማርያምንም እጅ አይነሡም" በሚል ከስሰው አመጧቸው።

"ተአምረ ማርያምን እጅ አይነሡም"

ከዕለታት አንድ ቀን፥ (ንጉሡ) ሁሉንም ከብሔረ ትግራይ ካመጧቸው ጋራ በአንድነት እንዲያቆሟቸው አዘዘ። (ሲቆሙ)፥ "ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። ቅዱሳኑ፥ "እኛ ለአብ፥ ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ በቀር ለሌላ አንሰግድም" አሏቸው። ከዚያ፥ ንጉሡ "መጽሐፈ ተአምረ ማርያምን እጅ አይነሡም" በሚል ክስ ወደመጧቸው ወደ ፪ቱ፥ "የሚሏችሁ እውነት ነውን?" (ብሎ) ላከባቸው።

፩ዱ ወንድም፥ "እኛ እጅ እንነሣም አላልንም፤ ብቻ አንድ ተላላኪ ከወንጌል ንባብ በኋላ (እንዲነበብ) አንድ መጽሐፍ አመጣልኝ፤ ይኼ መጽሐፍ ምንድን ነው? አልኩት። መጽሐፈ ተአምረ ማርያም ነው አለኝ። የሐዋርያት ሥርዓት እኮ እንደዚህ አይደለም። ከኦሪት፥ ከነቢያት፥ ከሐዋርያት ዜና[24] መጻሕፍት ሁሉ (ተነብቦ) ከዚያም ቀጥሎ ወንጌል ይነበባል፤ ከጸሎት ፍጻሜ በኋላ ወንጌልና መስቀል እጅ ይነሣል አልኩት። የቃሌን መጨረሻ ሰምቶ መጽሐፉን ይዞ ሄደ። ከዚያ በኋላ ያንን መጽሐፍ (37^ሀ) እንዲሰጠኝ ጠየቅሁት፤ ሰጠኝ፤ አንብቤ እጅ ነሣሁት" አለ።

ንጉሡ፥ "ይኸን የምትለው ንቀህ አይደለምን?" አለው። ያ ወንድም፥ "የምንቅ እንደሆነ አሁን ፈትኑኝ" አለው። ንጉሡ፥ "እጎንብሶ? ማንስ ተጎንብሶ?" አለ። ከዚያ፥ ንጉሡ እንዲደበድቡት አዘዘ። በዱላ ደበደቡት።

ለመቀጣት እሽቅድድም

በፊት ወደመጣቸው ቅዱሳንና መነኮሲቶች እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ "ሃይማኖታችሁ ምንድን ነው?"

ቅዱሳኑ፥ "ሃይማኖታችን አብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ ነው" አሉት። ንጉሡ፥ "ሐዲስና ብሉይ እየጠቀሳችሁ አስረዱኝ" አላቸው። ቅዱሳኑ ስለ ሥላሴ ህልውና ከነቢያት ትንቢት፥ ከሐዋርያት የዜና መጽሐፍም ማስረጃ እያመጡ በሚገባ መለሱለት።

ይኸንን ባስረዱት ጊዜ ደግሞ፥ "በአብርሃም ቤት የተስተናገዱት ሰዎች አነማናቸው ትላላችሁ" አለ። ቅዱሳን፥ "መጽሐፉ ፫ ሰዎች ይላል" አሉት።[25]

---

24. የሐዋርያት ሥራ።
25. ንጉሡ ስለዚህ *መጽሐፈ ሥላሴ* በሚል ርእስ በስፊው ጽፋል፤ ለምሳሌ፥ Kurt Wendt, *Das Maṣḥafa Milād (Liber Nativitatis) und Maṣḥafa Sellāsē (Liber*

"አንተስ እነማናቸው ትላለህ?" (አለ)። "ከኛ በግድ ልትማር ትፈልጋለህን? ከኛ ልትማር ከፈለግህ በበጎ (መንገድ) ጠይቀን። እንደዚህ በማስፈራራት (37[ሰ]) ከሆነ ሰላምታ እንስጥህም" (አሉት)።

ንጉሡ ሲሰማ በጣም ተቆጣ። የሱን መነኮሴዎች እና ሌሎቹንም እዚያ የነበሩትን እንዲፈርዱ አዘዛቸው። ከንቡራን አዶቹ አንዱ ተነሥቶ፥ በቅዱሳኑ ላይ እንዲህ ሲል የሞት ፍርድ ፈረደባቸው፤ "እነሆ እኔ የዓለምን ሩብ ዞሬያለሁ፤[26] ያየሁት ሁሉም ንጉሥ ሲያከብር ነው፤ (እነዚህ) ንጉሥ አያውቁ፥ ለቃሉ አይታዘዙ። አሁንም ወንጌሉ እንዳዘዘው ያድርጉባቸው፤ ከባሕር ጥልቀት ያስጥሟቸው።"[27] አንዳንዶቹ፥ "ሞት ይሙቱ" አሉ።

ንጉሡ እንዲደበደቡ አዘዘ። እስኬማ ልብሳቸውን ሸርክተው ወታደሮቹ እየተፈራረቁ በዱላ ትልቅ ድብደባ ደበደቧቸው። ቅዱሳኑ ደግሞ ለመገረፍ አንዱ ከሌላው ይሽቀዳደሙ ነበረ። መነኮሲቶቹም ከነሱ ጋራ ተገረፉ። ሌሎች የጽድቅ ተስፋ የሌላቸው መበለቶች ድንጋይ እያነሡ (መነኮሲቶቹን) ይመቷቸው ነበረ። እነሱ ግን ጽድቅን ተስፋ በማድረግ ይታገሡ ነበረ። ዶሮ እስኪጮህ ድረስ እዚያው ጣሏቸው፤ ከዚያ በኋላ (38[ሀ]) ወደየማደሪያቸው መለሷቸው።

የንጉሡ ጉባኤና የብሔረ ምርጋይ ስደት

አንድ ቀን፥ ንጉሡ ጉባኤ አደረገና ቅዱሳኑን ከእደባባይ እንዲያመጧቸው አዘዘ። ንጉሡ፥ "በጳጳስ ታምናላችሁን? ብሎ ጠየቃቸው።[28] "አዎን፥ እናምናለን፤ ክህነት የምንወስደው ከሱ ነው" አሉ። አንዳንድ መነኮሳት ንጉሡን፥ "ጳጳስ እንኳን አይከዱም፤ ግን መምህራችሁን ስደቡ በሏቸው" ብለውት ነበርና፥ "በሉ፥ እስጢፋኖስ ርኩስ ነው ብላችሁ መምህራችሁን ስደቡ" አሏቸው። ቅዱሳኑ፥ "የወንጌልን ሕግ ስላስተማረን የመምህራችንን ስም አንሰድብም" አሉ። እምቢ ሲሉ እንዲገርፏቸው አዘዘ። ጤጤ በምትባል የመግረፊያ ጅራፍ ብዙ ገረፏቸው። ከዚያ ደግሞ የፀሐይ አገር[29] ወደሆነችው ወደ ብሔረ ምርጋይ እንዲወስዷቸው አዘዘ። እዚያ የወሰዷቸው የንዳድ/የወባ[30] በሽታ ስላለባት በዚያ በሽታ እንዲያልቁ ነው። እስከ ጊዜው እዚያ ቆዩ።

Trinitatis) des Kaizers Zar'a Yā'qob, CSCO, vol. 221/41, Louvain 1962 and *CSCO*, vol. 235/43, Louvain 1963, 70-79; Getatchew Haile, "The Homily of *Aṣe* Zär'a Ya'əqob of Ethiopia in Honour of Saturday," *Orientalia Lovaniensia Periodica*, vol. 13 (1982), pp. 196-205.

26. እኚህ ሰው ሮማንና ናዖሊን (ምናልባት ኢየሩሳሌምንም) የጎበኙት ንቡረ እድ ፍሬ ሚካኤል ይሆናሉ፤ Taddesse Tamrat, *Church and State*, p. 265.
27. ማቴ 18፡ 6፤ ሉቃ 17፡ 2።
28. ደቂቀ ኤዎስጣቴዎስ/ማዕቀበ እግዚእ የሚባሉት ክህነትን አይቀበሉም ነበረ፤ Conti Rossini and L. Ricci, *Il libro della luce del negus Zar'a Yā'qob (Maṣḥafa Berhān), CSCO*, vol. 261/51, Louvain 1965, pp. 153-156. እነዚህም እንደነሱ መስለውታል።
29. "ቆላ"።
30. ማቄዮ/ይ።

አቡነ ገብረ ክርስቶስ

ከጕንጽ ያስገቡት አቡነ ገብረ ክርስቶስ በእስራትና በጸና ገድል (38ለ) በትዕግሥት በምግብና በልብስ ችግር ፫ ዓመት ከ፯ ወር አሙልቶ ሰማዕትነቱን በመጋቢት ፪ ቀን በጌታ ሰላም ፈጸመ። ጸሎቱና በረከቱ ለዘላለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

አቡነ ዞሲማስ

የአባቱን የቅዱስ እስጢፋኖስን ዐፅም ሲያፈልስ ከግድም ኬላ ላይ የያዙት፥ ያ ከንጉሡ ፊት ያቆሙት ጊዜ፥ "የእግዚአብሔር ጽድቅ የሚገኘው ሕግ በመጠበቅ እንጂ ስለበዙ ነውን?" ያለውና ስለ ደብረ ጽዮን ሲጠይቁት (ደግሞ)፥ "ማሽላ ነው ልበልህ ወይስ ጳጕላ? መጽሐፍ የሚለው ዓይን ያላየው ጆሮ ያልሰማው፥ እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው ነው" ያለው አቡነ ዞሲማስ ገድሉን አሟልቶ ከንጉሡ የመጡ ብዙ ቅጣቶችን ታግሦ በእስራትና በግርፋት ሳለ ካገኘው የመንፈስ ሲሳይ ለሌሎች እያካፈለ፥ የሚታየውን ተስፋ እየሰጠ ብዙ ነፍሶችን ከሚገድል የዚህ ዓለም ባለሥልጣን የሐሰት ፍርድ ቅጣትን ለሚሸሹ ድጋፍ ሆኖ ሰማዕትነቱን ... ወር ... ቀን በሰላመ እግዚአብሔር ፈጸመ። (39ሀ) ጸሎቱ ከኛ ጋር ትሁን፤ አሜን።

እነዚያ ወደ ብሔረ ምርጋይ የወሰዷቸው ደግሞ፥ እዚያ በወባ በሽታ በብዙ ጻማ ኖረው፥ ከነሱ ውስጥ ፲፯ቱ በነዚያው ዓመቶች በመልካም ገድል ሰማዕትነታቸውን ፈጸሙ። ከነሱ አንዷ ምእመኒት ነበረች፤ አብራቸው ገድሏን ፈጸመች። ጸሎታቸውና በረከታቸው ከኛ ጋራ ትሁን፤ ለዘላለምም ትጠብቀን፤ አሜን።[31]

ለተረፉት እግዚአብሔር (ምሕረቱን) ከፍቶላቸው (እስከ) ደዋሮ በወዲህም እስከ ፈጸጋር ድረስ ደረሱ፤ የነፍስ ምግብ የሆነው የመለኮት ቃል መራቸው። ንጉሡ ወዲያ ወዲህ እንደሚሉና እንደሚያስተምሩ፥ እነሱ[32] እንዳሰቡት እግዚአብሔር እንዳላጠበበባቸው ሰማ። (ንጉሡ) እያንዳንዳቸውን በየአረሚው ቤት የበተናቸው ሃይማኖታቸው እንዲጠፋ፥ ሥርዓታቸውና ትምክሕታቸው እንዲሻር፥ በምርጋይ ያሉትም በወባ በሽታ እንዲያልቁ ነበረ። በምሕረቱ ብልጽግና እና በፍቅሩ ብዛት ያፈቀረን እግዚአብሔር ግን በኃጢአታችን ሙቶች ሆነን ሳለ በነሱ ስብከት ምሕረት አወረደልን። ከተበተንበትም (39ለ) ወደምትበልጠው ሃይማኖት ሰበሰበን። በነሱ (ስብከት) ከውሐና ከመንፈስ ቅዱስ የሆነችው ሁለተኛ ልደታችን በንጽሕትና በጸዳች ንስሐ ከከፍተኛ ወደ ከፍተኛ ከፍ ከፍ እያለች ታደሰች። በብዙ አውራጃዎቹ እንደመበተናቸው ብዛት በዚያው ልክ ጥሩዋ ሃይማኖታቸው ተዘራች፤ ብዙ ደጋጎችንም አፈራች። እንደ ስንዴ ዘር--ካልሞተች ብቻዋን ትቀራለች፤ ከሞተች ግን ብዙ ዘር ታፈራለች።

እንደገና ሰበሰቧቸው--136ቱ የጋሳ ግዞተኞች

ንጉሡ እንዳሰበው ማድረግ ሲያቅተው ጊዜ በየአረሚው ቤት የበተናቸውንና በምርጋይ ያሉትን ከ፩ ቦታ እንዲሰበስቧቸው አዘዘ። (ሲሰበሰቡ)

---

31. ግዕዙ የሚለው "ጸሎቱና በረከቱ" ነው፤ ሳይታስብበት የገባ መደምደሚያ ነው።

32. ንጉሡና ወገኖቹ።

እያንዳንዳቸው በየእረሚው ቤት በእስራት እንዲኖሩ ኃላ ወደምትባል የእረሚ ምድር እንዲወስዷቸው አዘዘ። ወታደሮቹ ትእዛዙን ተቀብለው ወደዚያች ሀገር ወሰዷቸው። ለዚያ ሀገር ሹም እስረከቡትና ንጉሡ ያለውን ነገሩት። ተረክቦ እንዲያስሯቸው ሎሌዎቹን አዘዛቸው። በተበሳ ግንድ አስሯቸው፤ (40[ሀ]) ቍጥራቸው ፻፴፯ ሲሆን ከነሱ ውስጥ ፲፮ቱ መነኮሲቶች ነበሩ። እዚያ እያሉ ፫ ወንድሞች በእግዚአብሔር ሰላም ገድላቸውን ፈጸሙ። ጸሎታቸው ከኛ ጋራ ይሁን፤ ለዘላለምም ይጠብቀን፤ አሜን።

በኋትር ካሉትም ፬ ወንድሞች ገድላቸውን በጌታ ሰላም እዚያው ፈጸሙ። ጸሎታቸው ከኛ ጋራ ይሁን፤ ለዘላለሙም ይጠብቀን፤ አሜን።

አቡነ ይሥሐቅና ሊቀ ማኅበሩ

ይኸም አቡነ ይሥሐቅ[33] በእስራትና፥ በከባድ ገድል፥ በብዙ ትዕግሥት የደረሰበትን ስቃይ ሁሉ እየተቀበለ ከእነሱ ጋራ ኖረ። ወንድሞች ሁል ጊዜ ወደ ላይኛው እንዲያስቡ እንጂ ሐሳባቸውን ከላይ ወደ ጠፊ ዓለም ፍለጋ እንዳያወርዱ ምዕዳን ያሰማቸው ነበረ። ከወንድሞች ጋራ በእስራት ከወሰዱት ጀምሮ በመንፈስ ቅዱስ ምክር ወደ ቀድሞ ገዳማቸው እስኪመለሱ ድረስ ፰ ዓመት ያህል እዚያው ኖረ።

እዚያ በነበሩበት ጊዜ ሊቀ ማኅበሩ[34] በእረሚ ብሔር እንደበተኗቸው ስለሰማ (40[ለ]) እኗኗራቸውን ለማወቅ ጎበኛቸው። ከነሱ ዘንድ ሲደርስ፥ "ሰላም ለናንተ ይሁን" አላቸው።[35] ወንድሞቻቸው እንዴት እንዳሉም ነገሩቸው። ታላቅ ደስታ ተደሰቱ፤ እግዚአብሔር ስለሠራላቸው ሁሉ ስብሐት አቀረቡለት።

ከዚያ፥ ወንድሞችን ሁሉ ሰበሰባቸውና፥ "በእረሚ ብሔር ከምትኖሩ ወደ ክርስቲያኑ ምድር ብትመለሱ ይሻላችኋል" አላቸው። ወንድሞች፥ እሺ አሉትና ከዚያ ወጥተው እግዚአብሔር ወደአዘጋጀላቸው ቦታ ሄዱ። አቡነ ይሥሐቅ ግን ከሊቀ ማኅበሩ ጋራ ሄደ፤ እብረው ብሔረ ትግራይ እስኪደርሱ ድረስ ከእሱ አልተለየም።

ከዚያ፥ ከተሰደዱበት እንደተመለሱ ማኅበር[36] አቋቁመው፥ በኃጢአት የተበተኑ ብዙ ነፍሶች ሰበሰቡ።[37] ቤተ ክርስቲያን ተክለው ቍርባን አሳረጉ። የወንድሞቻቸውን ተዝካር አወጡ። የነፍስ አባታችን ሊቀ ማኅበሩ ወደ ሌሎች ማኅበር[36] ሲሄድ ለተረፉት በሱ ምትክ እንዲሆን እሱን[38] እዚያው

33. አቡነ ይሥሐቅ ደቂቀ አስጢፋኖስ በጣም ከሚያከብሯቸው ሽማግሌዎቻቸው አንዱ ነበሩ፤ ገድለ አቡነ ኢሳይያስ እንደሚያመለክተው ደብረ ገርዜንን የሠረት (ዘሐነጸ) አላቸው ናቸው፤ Ferenc, "Les Actes d'Isaïe", p. 244. በአቡነ አበክረዙንና በአቡነ ዕዝራ ገድል ውስጥም ተጠቅሰዋል።
34. "ሊቀ ማኅበሩ" የሚለው በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ስማቸው አንዴም ያልተጠራውን አቡነ አበክረዙንን ይመስለኛል።
35. አነጋገሩ የማናውቀውን ልማድ የሚገልጽ ይመስላል፤ አለዚያማ በኛ ዘመን ባህል ቢሆን "ሰላም ለናንተ ይሁን" ማለት ሊመዘገብ የሚገባው ድርጊት አይደለም።
36. ገዳም።
37. አዲስ ተከታዮች አተረፉ።
38. አቡነ ይሥሐቅን?

ይተወዋል። መንጋውን እንደሚጠብቅ (41ሀ) እንደ ደግ እረኛ በግሠጻና በማስተማር እንደዚህ ሲጋደልና ሲደክም ብዙ ዓመቶች ኖረ። በደረሰበት ቦታ ሁሉ ቊርባን የሚያሳርግበት ቤተ ክርስቲያን መመሥረትን ያስቀድማል። ከዚያ በኋላ ልብሳቸውንና የዕለት እንጀራቸውን በጽድቅ ደክመው የሚያገኙበትን ያስባል። ደግሞ ከነሱ ላይ ያነሣና ለድኾች ያካፍላል። የጀመረውን ሁሉ እግዚአብሔር ያሠምርለታል።

ከፍ ያለ ስደትና ብዙ ችግር

በእንደዚህ ያለ ለጽድቅ ሥርዓት በመገዛትና ለወንድሞች ጥሩ ነገር ሲያስብ በወንድሞች ላይ የማኅበር ሥርዓት ካቋቋሙ ጀምሮ ያልደረሰ ከፍ ያለ ስደትና ብዙ ችግር መጣ። ብዙ ቅዱሳን የሚበሉት በማጣት ገድላቸውን ፈጸሙ።[39] (ሰማዕትነታቸውን) የፈጸሙትን ጥቂት ወንድሞች (ብቻ) እየረዱት (አቡነ ይሥሐቅ?) ብቻውን ይቀብራቸው ነበረ። የነፍስ አባታችን ሊቀ ማኅበሩም ከሱ ጋራ ነበረ።[40]

በዚህ ጭንቅ ላይ እያሉ የወንድሞቻቸውን ተዝካር ሲያወጡ ቊርባን ማሳረጋቸውን አልተዉም። ምግባቸው የሾላ ፍሬ፥ ዱባ፥ ቅጠላቅጠሉ ሁሉ ነበር። እነሱንም ቢሆን የሚያገኙት በትንሹ ነበር።

(41ለ) (የተረፉት) ጭንቁን ሁሉ አሳልፈው ከዚያ፥ የላይኛው (ጌታ) ወደ ቀኝ እየመራቸው ብሔረ ቅዳ እስኪደርሱ ድረስ ሄዱ። ብዙዎችን በንጽሕት ንስሐ ወደ እምነት እየመለሱ እስከ ጊዜው ድረስ እዚያ ኖሩ።

ከዚያ፥ ወንድሞች አበዘት ከምትባል አገር በተሰበሰቡ ጊዜ በሱ ምትክ ምዕዳን እንዲያሰማቸውና እንዲገሥጻቸው (ወደነሱ) ላከው። እዚያም እንደዚሁ ኖረ። ከዚያ፥ እስከ ምዕራብ ብሔር ድረስ ተሰደዱ። ከዚያ ደግሞ ወደ ብሔረ ትግራይ ተመለሱ። ወንድሞችን ወደፊተኛው ቦታ ሰበሰባቸው። በጥሩ ሕንፃ አሠራር ቤተ ክርስቲያን ተከሉ። ይኸም ቅዱስ ለነፍሳቸው ሕይወት በጸም፥ በጸሎት፥ በልመና ይተጋ ነበረ። ለቊርባን ሲቀድስም ዕንባው እንደ ውሐ ይወርድ ነበረ። (የሰማዕትነት) ፍጻሜው እስከተገለጸለት ድረስ እንደዚህ በጽኑ ገድል ኖረ።

ከዚያ፥ ከባድ ደዌ አደረበት፤ እሱ ግን ሁሉንም ታግሦ ይላላኩት የነበሩትን ወንድሞች ምዕዳን ያሰማቸው ነበረ። ከዚያ፥ በመልካም ሽምግልና በግንቦት ዓሥራ ዘጠኝ ቀን አረፈ። (ገድሉን) ሲፈጽም (42ሀ) ወንድሞች እሱ ዘንድ ተሰብስበው ሬሳውን በቅዱሳን ሥርዓት ገነዙት። ከመንበር ላይ አጋድመው ከቤተ ክርስቲያን አስቀመጡት። የነቢያትን መዝሙርና ቅዱሳት ወንጌላትን አነበቡ። ከዚያ፥ ቅዳሴ ገብተው ቊርባን ሠሩ። እዚያ እያለቀሱለትና እያዘኑለት ቀበሩት። ጸሎቱና በረከቱ ለዘላለም ከኛ ጋር ትሁን፤ አሜን፥ አሜን።

"ገድለ" ንግሥተ ማርያም

ያቺም ንግሥተ ማርያም[41] የሚሏት ቅድስት የሆነች የመነኮሲቶቹ እናት ጽድቅን በመካፈል በምስክራም ሆነ በችግርና በጭንቅ ውስጥ ሁሉ ለሞት

---

39. በረኀብ አለቁ።
40. ዐረፍተ ነገሩ የጐደለው ነገር አለ።
41. ከላይ "ንግሥት ማርያም" ያላቸው መነኮሲት ናቸው።

እስከትደርስ ቅዱሳኑን በመንገዳቸው ሁሉ ትከተላቸው ነበረ:: ሲገርፏቸውም ከነሱ ጋራ ተገርፋለች:: በዚህም ሥቃያቸውንና ትዕግሥታቸውን ተካፍላለች:: በእስራት ወደ ብሔረ አረሚ ሲወስዷቸውም ከነሱ አልተለየችም:: በዚህም ሥቃያቸውንና ትዕግሥታቸውን ተካፍላለች:: ከዚያ፥ ከብዙ ዓመታት በኋላ፥ ቅዱሳኑና መነኰሲቶቹ ከተበተኑበት አበዘት ከምትባል ሀገር በየገዳማቸው የተሰበሰቡ ጊዜ (42^) እዚያም በጽድቅ ሥርዓት ሆና ብዙ የሚድኑ ነፍሶች ሰብስባለች::

ከዚህ ዓለም እና ከስቃዩ እንድትፈልስ (የስማዕትነቷ) ፍጻሜ በቀረበ ጊዜ የሷን ብጤዎች በመንፈሳዊ በረከትና በሚገባ የምዕዳን ቃል ባረከቻቸው:: ከዚያች ዕለት ጀምሮ በከባድ በሽታና በጥዑም ትዕግሥት ምንም ቃል ሳትናገር፥ ግን የሰው ልጅ ሊናገረው የማይሆንለት ምስጢር ከማየት ውስጥ ሆና ቆየች:: ከዚያ፥ በሐምሌ ፳ ቀን አረፈች:: ጸሎቷ ከኛ ጋራ ይሁን፤ አሜን::

ከዚህ በኋላ፥ አባታችን እንዳረፈች ሲሰማ ከመቃብሯ ላይ ቍርባን እንዲያሳርጉ ቄሶችና ዲያቆናት ወንድሞች ላከ:: እነሱም ሄደው እንዳዘዛቸው ፴ ቀን ቍርባን አደረጉላት:: ይኸንን አድርገው ወደ ማኀበር ተመለሱ:: ከዚያ በኋላ ሥጋዋን አውጥተው እግዚአብሔር ወደወደደው (ቦታ) አፈለሱት:: ጸሎቷና በረከቷ ከኛ ጋራ ይሁን፤ አሜን፥ አሜን::

ꙮ

ወደ ጦር መምጫ ግዞት

(43^υ) ከዘመን በኋላ፥ ንጉሡ ቅዱሳኑን ከአረሚዎች ዘንድ በሚመጣ በብዙ ጣር እንዲኖሩ ወንዶቻቸውንም ሴቶቻቸውንም የጦር መምጫ ወደሆነው ወደ መንግሥቱ ምሥራቅ በትኗቸው፥[42] (እዚያ) በሺንቁር ግንድ በማነቆ እሰሯቸው:: ልብሳቸውንና ቆባቸውን ገፈፏቸው:: አንዳንዶቹን ፈጽሞ ራቁታቸውን አድርገው በብዙ ሥቃይ አስጨነቋቸው፤ አንዳንዱን በጦር ይጓጉጡታል፤ አንዳንዱን በቤቱ ዓምድ ያንጠለጥሉና ጪስ ያጥኑታል፤ አንዳንዱን ሀፈር ይበትኑበታል፤ አንዳንዶቹን እበት ያመጡና (ይለቀልቋቸዋል)፤ የምድጃ አመድ ይደፉባቸዋል፤ አንዳንዶቹን በግንዱ ሺንቁር ውስጥ ጠጠር ይጨምሩና ከሥጋቸው ላይ ይቀረቅሩታል:: አንዳንዱን ጢሙን ይነጩታል:: ሌሎችም እነዚህን የሚመስሉ ሥቃዮችን (እያመጡባቸው) በዚህ ሁኔታ ኖሩ:: "ነፍሳችሁን በትዕግሥታችሁ ታገኟታላችሁ"[43] የሚለውን የጌታን ቃልና (43^) "መንፈስ እንጂ ሥጋስ

---

42. አገሩ አደል መሆኑ ነው፤ ከታወቀት ጦርነት አንዱ ከኢማም በድላይ ጋራ የተደረገው ነው:: ታሪኩ በንጉሡ ታሪክ፥ በተአምረ ማርያምና በገድለ ጊዮርጊስ ተመዝግቧል፤ Jules Perruchon, *Les Chroniques de Zar'a Yâ'eqôb et Ba'eda Mâryâm, Paris 1893*, pp. 57-67; E. Cerulli, "L'Etiopia del secolo XV in nuovi documenti storici," *Africa Italiana*, vol. V (1933), pp. 57-112; Kurt Wendt, *Das Maṣḥafa Milād (Liber Nativitatis) und Maṣḥafa Sellāsē (Liber Trinitatis) des Kaizers Zar'a Yā'qob, CSCO*, vol. 221/41, Louvain 1962, pp. 14-20.

43. ሉቃ 21፡ 19::

ምንም አይጠቅምም"[44] የሚለውን ተረድተው፥ "ስፌውን ተስፋ በማድረግ ጠባቡን ታገሡት።"[45]

ከጥቂት ጊዜ በኋላ እግዚአብሔር ምሕረቱን ከፈተላቸው፤ "እግዚአብሔር ሕዝቡን አይተዋቸውም፤ ርስቱንም አይጥላቸውም"[46] የሚል እንደተጻፈ፥ አረሚዎቹን አስታገሠላቸው። ደግሞ፥ "ምሕረት ከእግዚአብሔር ነው፤ ብዙ ማዳንም ከሱ ዘንድ አለ"[47] ይላል። ደግሞ፥ "የእግዚአብሔር ምሕረቱ በጊዜው ይመጣል"[48] ይላል። ከነሱ ውስጥ ፩ መዓልም መጣና የቅዱሳኑን የሥራቸውን ውበትና ብዙ ትዕግሥታቸውን አየና ሲመለስ ሰዎቹን ገሠጻቸው፤ "የእግዚአብሔር ምስኪኖች ስለሆኑ አትክፉባቸው" አላቸው። "ደግ ነው፤ በቃልህ እንዳልከው ይሁን" አሉት። መዓልማቸው ስለሆነ ያከብሩታል፤ ይታዘዙታልም። ፈቷቸውና ከነበሩባቸው ሥቃዮች ጥቂት አረፉ። ከእጃቸው ሥራ ድካም ይመገቡና ይለብሱ ጀመር። እስከ ጊዜው እንደዚህ ኖሩ።

የሊቀ ማኅበሩ ጉብኝት

(44ሀ) አቡነ ተወልደ መድኅን በጉንጽ በእስራት ባለበት ጊዜ በጋሳና በጓትር በሌሎችም ቦታዎች ያሉትን ወንድሞች መበታተን እስበ ወደ ነፍስ አባታችን ወደ ሊቀ ማኅበሩ፥ "በፊት አባታችን ሽማግሌዎችን እንድታጽናናና እንድታረጋጋ፥ ወጣቶችን እንድታጽናናና እንድትጠብቅ፥ ሕፃናትን እንድታሳድግ፥ እስረኞችን እንድትጠይቅ፥ ብዙዎችን እንድትደግፍ ሾሞህ የለምን?" የሚል (ቃል) ከሰላምታ ቃል ጋራ ላከበት።

እሱ (ይኸንን) ሲሰማ ተነሥቶ ሄደ። ከእስረኞቹ ዘንድ ደርሶ ምዕዳን በሚገባ አሰማቸው፤ በጣም ደስ አላቸው።

ከዚያ፥ የቅዱስ አባታችንን ዐፅም ወዳቃጠሉባት አግበራ ወደምትባል ሀገር ሄደ። ዐፅሙን ከነመግነዙ ምልክት ጋራ ድንጋይ በላዩ ከምረውበት አገኘው። በሠኔ ፳፫ ቀን አፍልሶ እግዚአብሔር ከፈቀደበት ቦታ ደበቀው። ከዚያ ሂዶ፥ በጋሳ[49] እና በጓትር ካሉት እስረኞች ዘንድ ደረሰ። ምዕዳን በሚገባ አሰማቸውና፥ "በአረሚዎች ማህል መኖር አይሻላችሁም፤ (44ለ) (ወደ) እማያስጨንቋችሁ ወደ ምድረ ክርስቲያን ውጡ" አላቸው። "ጥሩ ነው፤ እንደቃልህ ይሁን። ከዚህ አገር በራሳችን ፈቃድ እንዳንወጣ እንፈራለን፤ አንተ ከፈቀድክልን ሁላችንም እንስማማለን" አሉት።

ከዚያ ወጥተው በየብሔሩ ሲበታተኑ ዘበኞች ተከታትለው ከነሱ ጥቂቶቹን አግኝተው ያዟቸውና መለሷቸው። የሆነውን ለንጉሡ ነገሩት። ንጉሡ፥ "ለመንግሥቴ ክብር አልሰገዱም በማለት ቀጣኋቸው፤ አሁንም መነኰሴዎች አይደሉምን? ከፈለጉበት ሄደው ይኑሩ" አለ።

"ዶክተር" ያፍቅረነ እግዚእና ባሕታዊቷ

ከዚያ ወጥተው ደንጎ ከምትባል አገር ደርሰው እዚያ ተቀመጡ። እዚያ አቅርባቸው የሚኖር አንድ ያፍቅረነ እግዚእ የሚባል መነኰሴ ነበረ።

44. ዮሐ 6፡ 63።
45. ሉቁ 7፡ 18።
46. ?።
47. መዝ 129፡ 4፥ 7።
48. መዝ 68፡ 14።
49. ግዕዙ "በጋርሳ" ይላል።

ባለመድኃኒት ነው። ቅጠል ይቈርጣል፥ መሬት እና ስራስር ይቈፍራል። አንዳንዱን ያጠጣዋል፤ አንዳንዱን ይቀባዋል፥ አንዳንዱን ይረጨዋል። ስለዚህ ብዙዎች ይወዱታል፤ ይቀበሉታል። አቅርቡ አንዲት በጥሞና ለጸሎት የተጠመደች መነኮሲት ነበረች። ብረት ትታጠቃለች። መነኮሴው እሷ ዘንድ እየሄደ (45ሀ) የሆነውን (ሁሉ) ይነግራታል። እሷም የቅዱሳኑን ዜና ስምታ ኖሮ፥ "ላያቸው እፈልጋለሁ" ትል ነበረ።

ቅዱሳኑ ሰምተው ወደሷ ሄዱ። በቤቷ መስኮት በኩል አነጋገሯቸው። እነሱም የምንኩስናን ሥርዓት ነገሯት፤ "የወንጌል ቀምበር እኮ እንዲህ አይደለም፤ ምክንያቱም ጌታ በወንጌል፥ የሞቱን መስቀል ከኔ ያልወሰደና ሊሸከመው ያልጨከነ፥ ከኋላዩ ያልተከተለኝ ሊጠመደኝ አይችልም"[50] ብሏል። ነፍሱን ያገኛት ይጣላት፤ ነፍሱን ስለኔ የጣለ ያገኛታል[51] ብሏል" አሏት። ሌላም ብዙ ይኸንን የሚመስል አስተማሯትና ሄዱ። እሷም ስምታ ሁሉንም በልቧ ታስቀምጠው ነበር።[52]

ከዚያ በኋላ፥ ከዚያ መነኮሴ ጋራ ተገናኙና ስለ ሃይማኖት ጉዳይና የሐዲስንና የብሉይን ሕግ ውሳኔዎች ስለ መጠበቅ ተወያዩ። ወደዳቸውና፥ "እንግዲህ ጐብኙኝ" አላቸው። ከዚያ፥ ወደ ቤቱ ሲመጡ በውሐ የራሱ ቅጠሎች አዩ። "ይህ ምንድን ነው?" አሉት። "መድኃኒት ነው" አላቸው።

"ለምን (እንደዚህ) ታደርጋለህ? ይኸ ከንቱ አይደለምን? ምክንያቱም አባቶቻችን ሐዋርያት፥ ወደ ሕጋችን የገባ (45ለ) መድኃኒት የሚቀምም፥ ይተው፤ አለዚያ ይባረር[53] ይላሉ። አንተም መነኮሴ ሆነህ ሳለ ይኸንን አታድርግ" አሉት። መነኮሴው (ንግግራቸው) አልጣመውም። እነሱም ወደ ማደሪያቸው ሄዱ።

ከዚያ፥ እየዞሩ በዚያች ሀገር ሁሉ ወንዱንም ሴቱንም አስተማሩ። ከነሱ የተደበቀችውን የነፍስ ምግብ የሆነችውን ቃለ መለኮት ነገሯቸው። ጌታ እንዲህ ያለውን የወንጌልን ምስጢሮች ተረጐሙላቸው፤ "ግን ያመኑትን እነዚህ ምልክቶች ይከተሏቸዋል፤ አነማን (?) ያደርጋሉ፤ በስሜ አጋንንት ያወጣሉ፤ በሌላ ቋንቋ አዲስ (ነገር) ይናገራሉ፤ አባቦችን ይይዛሉ፤ የሚገድል (ነገር)ቢጠጡ ምንም አያደርጋቸውም፤ በበሽተኞች ላይ እጆቻቸውን ያሳርፋሉ፤ ይድናሉ"።[54]

ይኸንንና የመሰለውን በነቢዩ፥ "የሚያስተምሩ እግዚአብሔር የጠራቸው ናቸው"[55] እንደተባለው አስተማሩ። ብዙዎች ወንዶችም ሴቶችም ወደ ቅዱሳኑ ትምህርት ተመለሱ፥ በማዳመጥ (ልባቸው) ተሰቀለ። ያንን መነኮሴ ተዉት። አንዳንዶቹ ከነሱ ጋራ አንድ ሆኑ፤ አንዳንዶቹ ወንዶችና ሴቶችም አቤታቸው ሆነው ያስተማሯቸውን ቃል ጠበቁ።

(46ሀ) ያቺ መነኮሲትም የመላእክት ንጽሕ ምሳሌ በሆነችው በንጽሕ ሥርዓት ያሉ ወዳጆቿን ከብዙዎች አገሮች ሁሉ ወደ እነሱ ወደ ሥርዓታቸው በማምጣት አመረተቻቸው። ብዙዎች እየመጡ ከሥርዓታቸው ገቡ፤ ብዙዎች ሆኑ።

---

50. ማቴ 10፡ 38።
51. ማቴ 10፡ 39።
52. ቅድስት ማርያም የተናገረችው ዓረፍተ ነገር ነው፤ ሉቃ 2፡ 51።
53. ሲኖዶስ፡
54. ማር 16፡ 17-18።
55. ?።

በዚህ ምክንያት ያንን ያፍቅረነ እግዚእ የሚባል መነኮሴ ቅናት ያዘው፤ በጥፋቷና በዝሙቷ የምድር ሕዝቦችና ከሴሰኗ ኀይል የበሉ የምድር ነገሥትም በወደቀበት የመርዝ ወይን ሰከረ።[56] ሰይጣን ጋላቢ ሆነ። ጥሩ ጠባይ ያላቸውን (?) የሚተባበሩትን ጓደኞቹን አጥምዷቸው ተሰብስበው ከንቱ ምክር ተማከሩ፤ ቅዱሳኑን የሚከሱበትን ወሰኑ። ከዚያ፥ ናሖም ወደሚባለው ወደዚያች ሀገር ሊቀ ካህናት ሄደው የሆነውንና ያልሆነውን ሁሉ ከመምህራቸው ከሰይጣን መንፈስ ውሸት እየጨመሩ ነገሩት። እሱም ቃላቸውን ሰማ፤ ነገራቸውንም ተቀበለ። ሁሉን የሚያሳምን ከመምህሩ ከሰይጣን መንፈስ ውሸት ጨምሮ የእብለት ደብዳቤ ጽፎላቸው ወደ ንጉሡ ላከ።

ከንጉሡ አደባባይ--ክርክርና ዱላ

ንጉሡ (46[ሰ]) ያቺን የእብለት ደብዳቤ አይቶ ተቆጣ። እንዲያመጧቸው ወታደሮቹን ላከ። የንጉሡ መልእክተኞች መጥተው ቅዱሳኑን ያዟቸው። ከንጉሡ አደባባይ አመጧቸው።

እነሱም፥ "ሥጋችሁን የሚገድሉትን አትፍሩ፤ ነፍሳችሁን ግን ሊገድሉ አይችሉም። ግን ነፍሰንም ሥጋንም በገሀነም አበላሽቶ የሚገድልን ፍሩ እንጂ"[57] የሚለውን ልብ ብለው ሥቃዩን ለመቀበል ዝግጁ ሆነው፥ በማነቆ ታሰረው መጡ። ከሰፈሩ ውስጥ አስገቧቸው፤ ከአጠገቡም አቆሟቸው።

ንጉሡ፥ "ሰላም ለናንተ ይሁን" ብሎ ላከባቸው። እንደሚገባው ሰላምታ መለሱ። "ለንጉሡ ስገዱ እንጂ" አሏቸው። ቅዱሳኑ፥ "በምን ምክንያት ሆነና ነው በሕይወታችን ዘመን ሁሉ የምንገረፈው፥ የምንሰደበው፥ የምንሰደደው? በዚህ ምክንያት አይደለምን? እኛ ለእግዚአብሔር ካልሆነ ለማንም አንሰግድም" አሉ።

ቅዱሳኑ ያሉትን ለንጉሡ ነገሩት። ንጉሡ፥ "ለእግዚአብሔርም አትሰግዱም ይባላል። እስቲ ለእግዚአብሔር ሰገዱ" አለ። (47[ሀ]) ሊገድላቸው ምክንያት ሲፈልግ ነው እንጂ ለእግዚአብሔር መሰገድ አሳስቦት አይደለም። እነሱ ግን ተንኮሉን ዐውቀውበታል፤ "እነሆ፥ እዚህ ቤተ ክርስቲያኖች አሉ፤ እንድንሰግድ እዚያ አስገባን በሉት"[58] አሉ። ለንጉሡ ነገሩት። ንጉሡ፥ "መለኮቱ በሀገሮች ሁሉ ነው ይል የለምን?[59] መጽሐፉ፥ በታላቁ ሕዝብ መካከልም ስብሐት አቀርብልሃለሁ ይላል"[60] አለ።

እነሱ ደግሞ፥ "ከዚህ ሁሉ በወንጌል ሰትጸልዩ እንደ ግብዞች አትሁኑ፤ እነሱ ለሰው ይታዩ ዘንድ በምኵራብና በየማእዘኑ በየመንገዱ

---

56. ራእ 18፡ 3።
57. ማቴ 10፡ 28።
58. በንጉሡ ዓዋጅ ደቂቀ እስጢፋኖስ እንኳን ከቤተ ክርስቲያን ከቤተ ምእመናንም እንዳይገቡ ክልክል ነበሩ።
59. መዝ 102፡ 22፤ ንጉሡና ሌሎቹም የሀገራችን ሊቃውንት የጥንቱን ግዕዙን ስላልተረዱት እንዲህ የሚል መስሏቸው ነው እንጂ፥ "መለኮቱ" ማለት "መለኮቱ" ማለት አይደለም፤ "ግዛቱ" ማለት ነው፤ ጥቅሱም የሚለው "ግዛቱ በብሔሮች ሁሉ" ነው።
60. መዝ 34/35፡ 18፤ ባላችሁበት ስገዱ ሲላቸው ነው።

ቆመው መጸለይ ይወዳሉ፤ እውነት እላችኋለሁ፤ ዋጋቸው ተበላሽቷል። አንተ ግን ከቤትህ ግባና በርህን ዘግተህ በድብቅ ላለው አባትህ ጸልይ። በስውር የሚያይህ አባትህ በግልጥ ይሰጥሃል[61] የሚለው የእግዚአብሔር የምስክር ቃሉ ይበልጣል" አሉ። ይኸንንም ነገሩት።

ከዚያ፥ ንጉሡ ለሠራዊቱ እንዲህ ብሎ አሰማ፤ "ለእግዚአብሔር ስገዱ ብንላቸው አንሰግድም ሲሉ ስሙ።" ቅዱሳኑም ለሠራዊቱ እንዲህ ሲሉ አሰሙ፤ "እኛንም ስሙ፤ እኛ ለእግዚአብሔር አንሰግድም አላልንም፤ (47^ለ) ግን ሊገድለን ምክንያት ይፈልጋል።"

ከዚያ፥ ንጉሡ በቀጣ እንዲደበድቧቸው አዘዘ። በዐውድማ እንዳለ የእህል ነዶ በዱላና በብትር ደበደቧቸው። ከዚያ፥ ንጉሡ፥ "ወርቅ የወደድክ ወርቅ አጠጣሃለሁ ብሏል"[62] አሁንም አፉን አቅኑና ሰርኑን ሰበሩት፤ ደሙን በአፍንጫው ይጠጣ" አለ። ይኸ ስሙ ጳውሎስ የሚባለው ወንድም ነገረ ፈጅ ስለሆነ በዚህ በነገረ ፈጅ ወንድምና በጥቂቶች እንጂ በሁሉም ላይ እንደዚህ አላደረጉም። ወታደሮቹ እንዳዘዛቸው አደረጉ፤ አጋድመው ገረፏቸው። ሁሉንም አጋድመው ጤጤ በምትባለዋ በመግረፊያ ጅራፍ ገረፏቸው። ከዚያ፥ ቀጣውን ካስተነፈሰ በኋላ "(ወዲያ) ውሰዷቸው" አለ።

በማግስቱ እንዲያመጧቸው አዘዘ፤ እንደታሰሩ አመጧቸው። ከሰቀላው ሰፈር አውለው ሲመሽ ከፊቱ እንዲያቆሟቸው አዘዘ። (ሲቆሙ) "ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። ቅዱሳኑ፥ "አንሰግድም" አሉ። (48^ሀ) "ጣላቸው፤ የትናንትናው አልበቃህም" ብሎ እንዲገርፏቸው አዘዘ። ያንን ወንድም (ጳውሎስን) አእምሮውን እስኪያጣ ድረስ ብዙ (ገረፉት)። ያቺም ከዋሻዋ ወጥታ ከነሱ ጋራ የሆነችው መነኮሲት በግርፊያው ተለክፋ (ሰማዕትነቷን) እስክትፈጽም ድረስ ብዙ ተገረፈች። ከዚያ፥ ቀጣውን ካስተነፈሰ በኋላ "(ወዲያ) ውሰዷቸው" አለ። ከሰፈሩ ወደ ውጪ አወጧቸውና በእስራት ቆዩ።

ፍሬምናጦስ ዘደብረ መገራን እና ቀሌምንጦስ ዘሀገረ ማርያም ጠላት ሆኑ

ይኸንን ሲያዩ ብዙዎች የሰይጣን አገልጋዮች ተነሥተው ንጉሡን፥ "እንደነዚህ ያሉ እኛም አገር አሉ፤ እንድናመጣቸው መልእክተኞች ስጠን" አሉት። ፍሬምናጦስ የሚሉት የደብረ መገራን መምህርም[63] ተነሥቶ መልእክተኞች እንዲሰጡት ጠየቀ። መልእክተኞች ሰጡት። ሌላውም ከካህናተ ደብተራ ቀሌምንጦስ የሚሉት ሀገረ ማርያም የሚሏት የሀገረ እብሰው (መነኮሴ) እንደዚሁ ቅዱሳኑን ይዞ ከንጉሡ አደባባይ አመጣቸው። ሽማግሌውን (48^ለ) አቡነ አባ በርተሎሜዎስንም በፊት በሀገረ ሳጕራ ካጋዙበት አመጡትና እዚህ አቀረቡት።

ይኸ ፍሬምናጦስ የሚሉት መነኮሴም በፊት እንዳለው ከንጉሡ አደባባይ አመጣቸው። "ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። ማቴዎስ የሚባለው አንዱ ወንድም፥ "ወራቱ እንኳን ለሰው ለእግዚአብሔርም እንዲሰገድበት አልታዘዘም፤ አሁን የጾንጠቀስጤ[64] ወራት ነው" አለ። በዚህ ምክንያት ተዋቸውና እንደታሰሩ ከሰፈሩ ውጪ አኖሯቸው።

---

61. ማቴ 6፡ 5-6።
62. ታሪኩን ጌታቸው ኃይሌ፥ ባሕረ ሐሳብ፥ የዘመን ቈጠራ ቅርሳችን ከታሪክ ማስታወሻ ጋራ፤ ገጽ 56-57 ላይ ተመልከት።
63. "የገዳም መምህር" የሚለው አበምኔቱን ነው።
64. የበዓለ 50።

ከዚያ፥ በሠኔ ፳፫ ቀን ሁሉንም ባንድነት (ከንጉሡ ፊት) አቆሟቸው፣ አቡነ በርተሎሜዎስንም አምጥተው ከነሱ ጋራ አቆሙት። ከዚያ፥ የንጉሡ የሠራዊት አለቃ መጣና፥ "ለንጉሡ አትሰግዱምን" አላቸው። "አዎ፥ ለእግዚአብሔር በቀር (ለማንም) አንሰግድም" አሉት።

ንጉሡ በነገሠባት የበዓሉ ቀን ጭቅጭቅ የለም

የንጉሡ አገልጋዮች ሊደበድቧቸውና ሊቃለቧቸው ፈለጉ። የሠራዊቱ አለቃ እንዲህ ብሎ ከለከላቸው፣ "ዛሬ ሁከትና ጭቅጭቅ አይኖርም፤ (49ሀ) ንጉሡ የነገሠባት የበዓሉ ቀን ናት፣ ግብር ያገባል። በዚህ ምክንያት ጭቅጭቅ አይኖርም" አለ።

ከዚያ፥ የሠራዊቱ አለቃ እንዲያስሯቸው ትእዛዝ ሰጠ። እስር ቤት አግብተው እጃቸውንና እግራቸውን አሰሯቸው። በአንገታቸውም ላይ ማነቆ (አሰሩባቸው)።

በማግሥቱ ንጉሡ እንዲያወጧቸው አዘዘ። ወደ ሰቀላው አደባባይ አወጧቸው። ንጉሡ እዚያ ስብሰባ አደረገ። የሠራዊቱ አለቃ መጣ፣ ብዙዎች መነኮሳትና ካህናት ያም ኖብ የሚሉት መነኮሴም (መጡ)። "ለንጉሥ ስገዱ" አሏቸው። ቅዱሳኑ፥ "እኛ ለእግዚአብሔር በቀር ለሰው አንሰግድም" አሉ። "በሉ ለእግዚአብሔርም ቢሆን ስገዱ" አሏቸው።

ቅዱሳኑ፥ "እነሆ እዚህ ቤተ ክርስቲያኖች፤ በቀኝም በግራም ቤተ ክርስቲያኖች አሉ። እዚያ እንድንሰግድ አስገባን" አሉት። ሊገድላቸው ሰበብ ፈልጎ ነው እንጂ ለእግዚአብሔር መስገድ እሱን አሳስቦት አይደለም። ከዚያ፥ እንዲያስፈራሯቸው እሳት እንዲያነዱ ንጉሡ ትእዛዝ ሰጠ። እነሱ ግን ስለ እግዚአብሔር ለመሞት ጨክነው ነበረ። (ግን) ከእሳቱ ውስጥ አልጨመሯቸውም። (49ለ) ወደ እስር ቤት መለሷቸው። እንደበፊቱ እንደታሰሩ አደሩ። በማግሥቱ እንዲያወጧቸው አዘዘ። (ሲመጡ) እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ "ትናንት ስለመሸ አላደረሰንም፤ ዛሬ ሃይማኖታችሁን ታሳያላችሁ፤ ከእሳት ትገባላችሁ።" ቅዱሳኑ ለላካቸው፥ "ያመጣኸውን ሁሉ በአምላካችን በእግዚአብሔር ስም እንቀበላለን በሉት" አሉት።

ትልቅ ጉባኤና ክርክር

ንጉሡ ከትናንቱ የሚበልጥ ትልቅ ስብሰባ አደረገ፤ የሠራዊቱ አለቃ መጣ፤ ያም ኖብ የሚሉት ንጉሡ የሰይጣን ከበሮ (ያለው) መነኮሴ፥[65] ብዙ መነኮሳት፥ ካህናተ ደብተራም ስለ ጉዳዩ እንዲሟገቱ (መጡ)። መድረኮች አመጡና ኖብ የሚሉትን መነኮሴ ካንድ መድረክ ላይ፥ ወንድም ጳውሎስን ከአንድ መድረክ ላይ አቆሟቸው። የሚመረኮዙበት ዘንግ አስያዟቸው።[66] ከዚያ፥ የሠራዊቱ አለቃ (አሟጋች ሆኖ)፥ "ንጉሡ ለእግዚአብሔር ስገዱ ሲሏችሁ ለምን አትሰግዱም? ከኢትዮጵያ መነኮሳት ጋራ በቆብ ለምን አትተባበሩም?[67] ቊርባንስ ለምን (ለሌሎች) አታቀብሉም? (50ሀ) ከሌላ ቦታ ስትሄዱ ከነሱ ትቀበላላችሁ፤ እናንተ ግን አታቀብሉም ይላል" አለ።

65. Jules Perruchon, *Les Chroniques de Zar'a Yâ'eqôb et Ba'eda Mâryâm*, p. 12.

66. እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ በአገር ቤት የሚሟገቱት ዘንግ ይዘው ነበረ።

67. ቆባቸው የተለየ ነበረ።

ነገረ ፈጅ የሆነው ወንድም አፉን ከፈተና[68] እንዲህ አለ፤ "እኛ ሁል ጊዜ ለእግዚአብሔር እንሰግዳለን፤ ለእግዚአብሔር የምንሰግደው በሰው ትእዛዝ አይደለም፤ ነቢዩ፥ በመቅደሱ ግቢ ለእግዚአብሔር ስገዱ[69] ያለውን እናውቃለን፤ ደግሞ እየፈራሁህ በመቅደስህ አዳራሽ እሰግዳለሁ[70] ይላል::"

አባታችን አባ በርተሎሜዎስም በነገሩ ላይ አስከትሎ፥ "ጊዜው ሳይደርስ በተገኘበት ቦታ በሰው ትእዛዝ ይሰገዳልን? ነቢዩ፥ በቀን ሰባት ጊዜ ስብሐት አቀርብልሃለሁ[71] አላለምን?" አለ::

ከዚያ፥ ነገረ ፈጅ የሆነው ወንድም፥ "ስለ መሥዋዕትስ በአባቶቻችን በሐዋርያት ትእዛዝ ሥርዓት የያዘ አይደለምን? እንግዳ ከአንድ ቦታ ወደ አንድ ቦታ ሲመጣ ስለ ሃይማኖቱና ስለ ግብሩ ይጠይቁታል:: የሚገባው ከሆነ ያቀብሉታል፤ ካልተገባው ግን ይሰዱታል:: ጠይቆ የሚሰጥ (ባለቤት እንጂ) እንግዳ አይደለም:: እኛም እንግዳ ሲመጣ እንጠይቀዋለን፤ (50^ለ) የሚገባው ከሆነ እናቀብለዋለን፤ ካልተገባው እንሰደዋለን:: ወደ ሌላ ቦታ ስንሄድ ግን ልንመረምርና ልናቀብል አይገባም:: ስለ ቆብም አክሊል አይደለምን? ነቢዩ፥ ከክቡር ዕንቍ የተሠራ አክሊል በራሱ ላይ አኖርክ[72] ይላል:: ከሌላ ቦታ ደግሞ፥ እናቱ የደፋችለትን አክሊል[73] ይላል:: በወንጌሉ ውስጥም፥ "ወታደሮች የእሾህ አክሊል ጐንጕነው በራሱ ላይ አኖሩ[74] ይላል:: ደግሞ፥ ጌታ ኢየሱስ የሾክ አክሊል ደፍቶ ወጣ[75] ይላል:: ይኽ የጌታችን የክርስቶስ ሥቃይ አርአያ አይደለምን?" አለ::

ከዚያ፥ ኖብ የሚባለው መነኵሴ እንዲህ አለ፤ "ይኽንንስ እኔ እተረጕምልሃለሁ፤ አክሊል በራሱ ላይ አኖርክ ያለው ስለ ትስብእቱ[76] ነው፤ እናቱ የደፋችለት አክሊል ያለውም ስለ ትስብእቱ ነው" አለ::

ይኽ የሰይጣን ከበሮ እንዲህ ያለው እንደ ነቢዩ ቃል ማለቱ ሳይሆን፥ "በሞኞች አፍ አልጫ ቃል አለ"[77] እንዳለው እንደ ነቢዩ ቃል ከልቡ ግሳት ነው:: አብረውት የነበሩትም የሕግ ጥቅስ የሌለበት የምናምንቴያቸውን ጥርቃሞ አበዙ::

(51^ሀ) ቅዱሳኑ መልስ ለመስጠት ሲናገሩ፥ ይኽ ውሸት ልማዱ፥ ኃጢአት ጥጋቡ፥ ፀረ ጽድቅ፥ ንጉሡ የሰይጣን ከበሮነት የሾመው መነኵሴ ሕዝቡን፥ "ለምን ታዳምጧቸዋላችሁ? ዝናብ የሌላት ደመና ናቸው የሚላቸው አይደሉምን? ፍሬ ቢስ ዛፎች ናቸው ያላቸው ናቸው:: ለውርደታቸው የሚፍለቀለቁ ሞገዶች ናቸው የሚላቸው ናቸው"[78] አላቸው::

---

68. በዛሬ ባህል "አፉን ከፈተ" ማለት ጸያፍ ነው፤ በግዕዝ ሥነ ጽሑፍ ግን የተለመደ ነው፤ "አፉን ዘግቶ/ይዞ ዝም አላለም" ማለት ነው::
69. መዝ 28: 2::
70. መዝ 137: 2::
71. መዝ 118: 164::
72. መዝ 20: 4/ 21: 3::
73. መኃ 3: 11::
74. ዮሐ 19: 2::
75. ዮሐ 19: 5::
76. ወልድ ሰው ስለመሆኑ::
77. ሲራ 20: 24::
78. ይሁ 12-13::

ቅዱሳኑ ግን ይኸንን ሲሰሙ፥ "ልብ በማለት ትሰሙን እንደሆነ ለፊተኛውም ይኸ መነኮሴ አሁን ላለውም የሚገባውን ቃል እንመልስ ነበረ፤ ካልሆነ ግን ሥቃዮቹን ለመሸከም እግዚአብሔር ይረዳናል" አሉ። እነሱ (እንዲህ) ያሉት የመጻሕፍቱን ቃል እና ጉዳዮቹን መመለስ አቅቷቸው ሳይሆን ስለታገሡ ነው።

የጸሎት ሰዓት ደረሰ

በዚህ ሁኔታ እንዳሉ የጸሎት ሰዓት ደረሰ። (እንዲህ) አሉ፤ "እንግዲህ ስሙን፤ መነኮሴ በቤተ ክርስቲያን ወይም በገዳም እንጂ በንጉሦችና በመኳንንት ስፈር ሊጸልይ አይገባውም። ይዛችሁ አመጣችሁን፤ (51ሰ) ለእግዚአብሔር ስለ መስገድም ጠየቃችሁን። በሚገባ መለስንላችሁ፤ እናንተ ግን ጠረጠራችሁን። እንግዴህ፥ ኑ ለእግዚአብሔር በአንድነት እንስገድ" ብሎ ከመድረኩ ወረደ። ፊታቸውን ወደ ምሥራቅ አዙረው ለእግዚአብሔር ሰገዱ። እንደተለመደው ጸለዩ። ጸሎት ጨርሰው እንደ ሥርዓታቸው እርስ በርሳቸው ሰላምታ ተሰጣጡ።[79] ሌሎቹ ቁመው ያዩዋቸው ነበረ። አንዳንዶቹ ከቅዱሳኑ (አፍ) የሚወጣውን ቃል፥ በተለየም በጸሎታቸው ውስጥ "የአምላክ እናት ሆይ፥ እነሆ ከምሕረትሽ ጥላ ስር ተደግፈናል፤ በጭንቃችን ጊዜ ልመናችንን አትናቂ"[80] የሚሉትን ቃላት ሲሰሙ አደነቁ። ምክንያቱም በፊት ስለ ማርያም ይጠረጥሯቸው ነበረ።

ንጉሡ (እንዲህ ሲል) አዘዘ፤ "እኔ ሳዛቸው እምቢ ይላሉ፤ የጸሎታቸው ሰዓት ሲደርስ ይሰግዳሉ። እኔን መናቃቸው አይደለምን? እንግዲህ በሚሠሩት ሁሉ ፍረዱ።" እንዲህ ሲሉ ፈረዱባቸው፤ "ንጉሥ አይታዘዙም፤ ለክብሩም አይሰግዱም፤ ስለዚህ ይሙቱ።" ነቢዩ፥ "በፍርድ ላይ ትክክሉን ጠብቁ፤ የመድኃኒቴ መምጫ (52ሀ) የጽድቁም በፍጥነት መገለጽ ቀርቧል"[81] ያለውን፥ በሌላ ቦታ ደግሞ፥ "ሁል ጊዜ ፍርድን የሚጠብቁና ጽድቅን የሚያደርጉ ብፁዓን ናቸው"[82] ያለውን አላስታወሱም።

በእሳት እንፈታተን

መነኮሴው ንጉሡን፥ "ጌታዬ ንጉሥ ሆይ፥ ሃይማኖቴና ሃይማኖታቸው እንዲታይ እኔና እነሱ ወደ (እሳቱ) ውስጥ እንድንገባ ፍቀድልኝ" አለ። ንጉሡ እሳት እንዲያነዱ ቀደም ብሎ አዝዞ ነበር። ንጉሡ ቅዱሳኑን፥ "ስለሚላችሁ አገባ አትሉምን?" አላቸው። ቅዱሳኑ፥ "እኛ (እንድታቃጥለን) ፈቃድ እንሰጥሀም፤ ግን ያመጣኸውን ሁሉ በአምላካችን በእግዚአብሔር ስም እንቀበላለን" አሉት።

ከዚያ፥ ንጉሡ ቅዱሳኑን ወደ እሳቱ ውስጥ እንዲወስዷቸው አዘዘ። ያነደዱት እሳት ትልቅ ቤት ያህል ነበረ። ነበልባሉ እንደ ደመና ወደ ላይ ወጥቶ ነበረ። ቅዱሳኑን እየገፈተሩ እንደታሰሩ ወስደው እዚያ አደረሷቸው። እነሱም ከእሳቱ ለመግባት ተዘጋጁ። የለበሱትን ልብሳቸውን አወለቁ፤ ከዚያ፥ እርስ በርሳቸው (አንዱ ለሌላው) እንዲህ ሲሉ ምዕዳን አስሰሙ፤ "ዛሬ እግዚአብሔር (የሚሠራውን) ሠርቶ ከዚህ ዓለም ያሳርፈናል።"

---

79. በቅዳሴ ውስጥ እንደሚደረገው።
80. ከጸሎት መጽሐፋቸው የተጠቀሰ ሊሆን ይችላል።
81. ኢሳ 56፡ 1።
82. መዝ 105/106፡ 3።

ከዚያ፥ ንጉሡ መነኮሴውን[83] (52^ሀ) "አንተ (ከእሳቱ) አትግባ፤ ምክንያቱም ሃይማኖትህ የታወቀ ነው። እነሱ ግን ይግቡ" አለው። ሆኖም ንጉሡ ወታደሮቹ ጣር እንዲያበዙባቸው እንጂ ከእሳቱ ውስጥ ጨርሰው እንዲጨምሯቸው አላዘዛቸውም። ጣራቸው እንደዚህ ነበረ፤ ጨርሰው ለመግባት ሲፈልጉ በማነቆው (ይዘው) እንዲገቡ አይፈቅዱላቸውም። ለመውጣት ሲፈልጉ ደግሞ ከእሳቱ አቅርበው ያስጨንቋቸዋል። አንዳንዱ እግሮቹ ዓሣ በፍም (እንደሚጠበስ) ይጠበሳሉ፤ አንዳንዱን አንዱን በሌላው ላይ እየጣሉ እንደ ግንድ ይለበልቡታል። ከዚህ ጣር ይልቅ መሞትን ይመርጡ ነበረ። ግን ወታደሮቹ ይከለክሏቸዋል። ለመውጣት ሲሞክሩ፥ "ለመውጣት ከፈለጋችሁ ለንጉሡ ስገዱ፤ መምህራችሁንም ስደቡ" ይሏቸዋል።

በእንደዚህ ያለ አድራጎት ብዙ አሠቃዩዋቸው። እነሱ ግን "ልጄ ሆይ፥ ለእግዚአብሔር ለመገዛት ከሄድክ ራስክን ለሥቃይ አዘጋጅ፤ ስትቸገር አታወላውል"[84] ያለውን የነቢዩን ቃልና፥ "በትዕግሥታችሁ ነፍሳችሁን ታተርፋላችሁ"[85] ያለውን የጌታን ቃል፥ በሐዋርያው ቃል ውስጥም፥ "ትዕግሥት ፍጹም ሥራ አለበት"[86] ያለውን እያስታወሱ ይኽንን ሁሉ ታገሡ።

ቅዱስ አባታችንን (53^ሀ) አባ በርተሎሜዎስን ብዙ አሠቃዩት። ከፍም ላይ ወረወሩት፤ የራሱ ጠጉር ነደደ፤ ሥጋው ተቃጠለ፤ ጭንቅላቱ አገተ። ሽምግልናው አላስፈራቸውም፤ ግርማው አላስደነገጣቸውም፤ ሽበቱ፥ የዓይኖቹ ከባድነት፥ ቃለ መለኮት የሚናገሩ ደስተኛ ከንፈሮቹ፥ የአፉ ቃል እንቅስቃሴ፥ የእጆቹ ቅድስት በረከት አላሳዘኗቸውም። እሱ ግን በራስ ሺበት ጊዜ የጎልማስነት ጸጋ አግኝቶ ይኽንን ሁሉ ታገሰ።[87] ጠፈ ውዳሴ ከንቱ (ለመናገር) አላጓጓውም። "በመንበሩ ለሚቀመጥ አምላካችንና ለበጉ ማዳን ነው"[88] እያለ የዘንባባ ዝንጣፊ ከያዙት ጋራ[89] ስብሐት ለማቅረብ ሲል ራሱን ለእግዚአብሔር ቍርባን ለማድረግ ፈለገ። ወታደሮቹም በበኩላቸው ቅዱሳኑን ማሠቃየታቸውን ገብ አላደረጉም። የእሳቱ ነበልባል ወደ ላይ ሲወጣ ወታደሮቹን ያቃጥላቸዋል። ስለዚህ ቅዱሳኑን ትተዋቸው ሊሄዱ ሲፈልጉ፥ የበላዮቻቸው፥ "እናንተ ከኋላቸው ቆማችሁ እዚያው እንዲያጥሩ እንጂ እንዳይገቡም እንዳይወጡም ማነቋቸውን ይዛችሁ አትፍቀዱላቸው" እያሉ ይከለክሏቸዋል።

(53^ለ) የእሳቱ ነበልባል ወደ ላይ ከፍ ሲል ቅዱሳኑን እንደ ደመና ሆኖ ጥላውን በነሱ ላይ በመጣል ጋረዳቸው፤ እንደ ካፊያም ሆነላቸው። በዚህ ጊዜ ከጌታ ዘንድ የርጥበት መድኃኒት በላያቸው ላይ ስለሆነላቸው እርስ በርሳቸው ተያዩ። (የሆነውን) በዚያን ጊዜ አልተናገሩትም፤ ከእሳቱ ከወጡ

83. እባ ኖብን።
84. ሲራ 2፡ 2።
85. ሉቃ 21፡ 19።
86. ያዕ 1፡ 4።
87. አባ በርተሎሜዎስ የአባ እስጢፋኖስ ተከታይ የሆኑት በእርጅና ዘመናቸው ነው፤ ታሪካቸው አባ እስጢፋኖስ ገድል ውስጥም ተነግሯል።
88. ራእ 7፡ 10።
89. ራእ 7፡ 9-10።

በኋላ ግን ከጌታ ዘንድ የምሕረት መድኃኒት በላያቸው ላይ እንደሆነ እርስ በርሳቸው ተጫውተውታል። ለፎቱ ልጆች የሆነውን የላይኛውን ኪዳን አስታወሱ።[90] ስለዚህ እግዚአብሔርን አመሰገኑት። በእርግጥ ምሕረቱን ከባሮቹ የማያርቅ እግዚአብሔር ስሙ ይመስገን።

"ገድለ" እማሆይ መክብዩ

ድብረ ሰላም ከሚባል ቦታ የምትኖር መክብዩ የሚሏት አንዲት መበለት ነበረች። እንግዳ ተቀባይ፥ በምግባሯም ጥሩ የሆነች ነበረች። ወንድና ሴት ልጆች አሏት። ይኸንን ዓለም ለመተው ስትወስን ንብረቷን ከሶስት ከፈለችና፥ ዘመዶቿን ከንብረቷ፥ "ሁለቱ እጅ ለልጆቼ ይሁን፤ አንዱ እጅ የኔ ነው፤ ዕዳ ቢመጣብኝ በልጆቼና በዘመዶቼ ላይ (54[ሀ]) ሐዘን እንዳይመጣ ከሱ እሰጣለሁ" አለቻቸው። እሷ ግድ እንደሚመጣባት[91] እያወቀች ቅዱሳኑን ከቤቷ ታስገባቸው፥ አብራቸውም ለመሆን ትፈልግ ነበረ። (ንብረቷን) እንደዚህ (የከፋፈለችው) ስለዚህ ነው። በዚህ ሥራ ዘመዶቿ ብፅዕት አደረጓት፥ አደነቋትም። "ጥሩ ነው፤ እንዳልሽው ይሁን" አሏት።

ከዚያ በኋላ፥ ቅዱሳኑን፥ "መነኮሲት እንድሆን እፈልጋለሁ" አለቻቸው። "ታገሺ፤ የምንኩስና ሥራ አስጨናቂና ጽኑ ነው፤ ብዙ ሥቃዮችና ስደት አለበት፤ እስከ መሞትም ያደርሳል" አሏት። "እግዚአብሔር ፀቅሙን ይሰጠኛል" አለቻቸው። ሁለቴም፥ ሶስቴም ነገሯት፤ እሷም ያንኑ መለሰች። ወደነሱ ለሚመጣ ሁሉ ሥርዓታቸው እንደዚህ ነው። ከዚያ፥ መንኮሳ በንጽሕ ሥርዓት ኖረች።

ከዚያ በኋላ፥ እንደነገሯት ደረሰባት። ቅዱሳኑን እና እሷንም ከቤቷ ያዟቸው። እሷም እንዳለችው አደረገች፤ (ቅጣቷን) ለተላኩት ከገንዘቧ ሰጠች፤ ልጆቿን አላሳዘነችም። ወስደው ለብቻዋ አቆሟት።

(54[ለ]) ንጉሡ፥ "በእነሱ ዘንድ ምን አየሽ? ለምን ከነሱ ጋራ ተባበርሽ?" ብሎ ላከባት። "የእግዚአብሔርን መንገድ ስላገኘሁ ከነሱ ጋራ ተባበርኩ" አለችው። ደግሞ (እንድትመለስ) በብዙ ሸንገሏት፤ እምቢ አለቻቸው። ከቅዱሳኑ ጋራ ወደ እሳቱ ወሰዷትና እዚያ ብዙ አሰቃዩዋት። የንጉሡ ወታደሮች በብዙው ሰደቧት። በትር እያነሡ ደበደቧት። እጇን ይዘው ወዲያና ወዲህ እየጎተቱ ከእሳቱ አጠገብ ጣሏት። ትንታጉን እያነሡ እላይዋ ላይ በመበተን አቃጠሏት። ደግሞ ፍም እንሥተው እልብሷ ላይ ጣሉት።

ወታደሮቹ የመራሮች ውጤት ስለሆኑ እሷን ማሠቃየቱን ገብ አላደረጉም። (ሲወለዱ) የወጡበትን በር ሳያፍሩ እግሮቿን (በርግደው) ይዘው እሥጋዋ ላይ የእሳት ትንታግ እያከታተሉ ጨመሩበት። ሥጋዋ እስኪነፍር ድረስ እየተፈራረቁ እንደዚህ አደረጉ። ቅዱሳኑ ያበረቷት ነበረ። እሷም በዚያ የቃጠሎ በሽታ (ሰማዕትነቷን) እስክትፈጽም ይኸንን ሁሉንም ታገሠች።

የሰንበት ዕለት ምሕረት

ሲመሽ ቅዱሳኑን እንዲያስሯቸው አዘዘ። እንዳለው (አድርገው) እስር ቤት አስገቧቸውና እንደበፊቱ አሰሯቸው። በማግስቱ ሰንበት (ቅዳሜ) ስለነበረ ከፎ

90. ለሰለስቱ ደቂቅ፥ ዳንኤል ምዕራፍ 3።
91. ሉቃ 17፡ 1።

ሰዓት በኋላ ውሐ እንዲሰጧቸው አዘዘ። ለአባታችን ለአባ በርተሎሜዎስ ደግሞ፥ (55ሀ) "እግዚአብሔር ይማርህ፤ አሁንም ምግብህን ውሰድ፤ ይኸንንም ጠጣ" ብሎ እንጀራ፥ ውሐ፥ ማር ላከለት። ቅዱሱ፥ "እኔስ እንግዲህ ወዲህ የዚህን ዓለም ምግብ አልፈልገውም፤ ለፈለግኸው ስጠው" አለ። ለንጉሡ ነገሩት። ከዚህ በኋላ፥ ከእስር ቤት እንዲያወጡት አዘዞ ወደ ሌላ ቦታ ወሰዱት። በዚያን ጊዜ በማግስቱ ቀን እሑድ ነበረ። እዚያ ሰማዕትነቱን በ፳፫ ኀዚራን ማለት ሠኔ፥ በግዕዝ በሐምሌ መባቻ፥ በመልካም ገድልና በብዙ ጻማ[92] ፈጸመ። ጸሎቱና በረከቱ ከኛ ጋራ ለዘላለም ትሁን፤ አሜን።

ያቺም በእሳት ያቃጠሏት መነኮሲት በዚያው የቃጠሎ በሽታ ሰማዕትነቷን በታሙዝ ፳፥ በግዕዝ በሐምሌ ፳፬ ፈጸመች። ጸሎቷና በረከቷ ከኛ ጋራ ይሁን፤ አሜን፥ አሜን።

የተረፉት ቅዱሳን በብዙ ጣር፥ በረኀብ፥ በውሐ ጥም፥ በብርድ፥ በመራቆት፥ በእስር ቤት ቆዩ።

ወደ ደብረ ቅፍርያ ግዞት--በእስጨናቂ ጉዞ

ከዚያ፥ በ ... ቀን በዚያ ወር በግዕዝ በነሐሴ መባቻ ከእስር ቤት አወጧቸው፤ እግር ብረቱን ከእግሮቻቸው ላይ አወለቁላቸው። እዚያው ታስረው እንዲኖሩ ቅፍርያ ወደምትባል ደብር እንዲወስዳቸው ለትግራይ አገረ ገዢ ሰጧቸው። (55ለ) ወታደሮቹ ቅዱሳኑን (ወደ ትግራይ እንዲወስዷቸው) በዚያች ሌሊት ተረክበዋቸው በየበራቸው ጥለዋቸው ነበረ። አንዱን ወንድም ከበቅሎና ከእህያ ጋጥ አጭቃ ላይ ጥለውት ነበረ። በዝናምና በብርድ ኀይል ሲያጣጥር አድሮ ሲነጋ ሰማዕትነቱን ፈጸመ። ጸሎቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

አንድ ወንድም ደግሞ ብርድ በዝቶበት የእሳት ጪስ ሲያይ ሊሞቅ ሄደ። በዓይነ ቁራኛ የሚጠብቀው ተከታትሎ ከመሬት ወረወረውና በሰንሰለት ጎተተው፤ የክንዱ ቆዳ ተገሽልጦ እስከ መዳፉ ደረሰ። ብዙም ሰደበው። እሱ ግን ከብርዱ ብዛት መታገሥ አቅቶት ከጥቂት ጊዜ በኋላ (እንደገና) ወደ እሳቱ ሊሄድ ተነሣ። እንደገና ከመሬት ላይ ወርውሮት እንደበፊቱ ጐተተው። አንዳንዶቹን በማነቅ ይሰቧቸው ነበረ።

ወታደሮቹ ተነሥተው ጉዞ ቀጠሉ። ወይራር[93] ከምትባል ትልቅ ወንዝ ደረሱ። ሞልታ አገኟት። ሲሻገሩ አንዱን ወንድም እዚያ ወንዝ ውስጥ ወረወሩት። እዚያ ሰማዕትነቱን ፈጸመ። ጸሎቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

ያንን በፊት የተጐተተውን ወንድም ከወንዙ ዳርቻ አስቀመጡት። የቀሩትን ወንድሞች በድልድይ አሻገሯቸው። ከማዶ ሆነው ሲያዩ (56ሀ) ያንን ወንድም ግምብ ተደግፎ፥ የሚጠብቀውም መሬት ሲቆፍር አዩዋቸው። ሌሎች (ከኋላ) መጥተው (የተሻገሩትን)፥ "ወንድማችሁ ሞቷል፤ ተነሡ እንሂድ" ብለው አጣደፏቸው። ወንድሞች፥ "እውነት (ሰማዕትነቱን) ፈጸመን? ከአንድ ግምብ ተደግፎ አላየነውምን?" አሉ። ሰማዕትነቱን እዚያ ፈጸመ።

---

92. መማቀቅ።

93. የንጉሡ ታሪክ "ወራሪ" የሚላትና አቤ ናኦድን ስለወሰደች "አይራራ" የሚል ስም ወጣላት የምትባለዋ ወንዝ ትሆናለች፤ Jules Perruchon, *Les Chroniques de Zar'a Yâ'eqôb et Ba'eda Mâryâm*, p. 69.

ያቺም ከዋሻዋ ወጥታ ከቅዱሳኑ ጋራ የሆነችውና ከቅዱሳኑ ጋራ የተገረፈችው ምእመንት በዚያው ዕለት በዚያ የግርፊያ በሽታ ሰማዕትነቷን ከቅዱሳኑ ጋራ ፈጸመች። ጸሎታቸውና በረከታቸው ለዘላለም አብራን ትሁን፤ አሜን፥ አሜን፥ አሜን።

የተረፉትን እያስጨነቁ ወሰዷቸው፤ መሄድ ሲያቅታቸው አንዳንዶቹን ይሸከሟቸዋል[94]፤ አንዳንዶቹን ከበቅሎ ላይ ይጭኗቸዋል። እግራቸው በእሾክና በጉቶ ተሸረካከተ። ከዚያ፥ ቅዱሳኑ አገረ ገዢውን፥ "እነዚህ ወታደሮች ለምንድን ነው እንደዚህ የሚያደርጉት? ድኾቹን ያስጨንቋቸዋል" አሉት።

አገረ ገዢው ወታደሮቹን ሰበሰበና፥ "ለምን እንደዚህ ታደርጋላችሁ? ንጉሡ (የተዋቸው) በእጁ ሰይፍና ጦር እያለ መግደሉን እጥቶበት መሰላችሁ? አህል ከሚበሉበት ውሰዷቸው አላለምን? (56ለ) አሁንም ፩ ቦታ ሰብስቧቸው። የደከመውንም ተሸከሙት። ሲፈልጉ ይሂዱ፥ ሲደክማቸው ደግሞ ይረፉ" አላቸው።

ስለሰበሰባቸው እግዚአብሔርን አመሰገኑ። (ሲሰበሰቡ) በላያቸው ስለደረሰባቸው ተጫወቱ። "ይቺ ሥቃይ የ፵ዎቹን ወታደሮች ሥቃይ ታስታውሰናለች"[95] አሉ።

በመንገድ ላይ እያሉ ከደብሩ አግር እስኪደርሱ ፬ ወንድሞች ሰማዕትነታቸውን ፈጸሙ። ጸሎታቸውና በረከታቸው ለዘላለም ከኛ ገራ ትሁን፤ አሜን።

የተረፉትን በእሰራት እዚያ እንዲኖሩ ከተራራው ላይ አወጧቸው። ሌሎቹንም ዴሰአ ከምትባለው ገዳማቸው አመጧቸውና (አብረው) አሰሯቸው። ከቦታው ጥበትና ከምግብ እጦት የተነሣ በጣር ኖሩ። ከዚያ በኋላ እግዚአብሔር (ምሕረቱን) ከፍቶላቸው በሀገር ውስጥ ወዲያ ወዲህ አሉ። ይበሉም ይሰብሱም ጀመር። እያስተማሩ ሌሎችም ተወለዱላቸው። ብዙዎች ሆኑ። እዚያ እስከ ጊዜው ኖሩ።

እንደገና ወደ ብሔረ ምርጋይ--40፥ 40 ለመገረፍ

ደግሞ እንደገና ቅዱሳኑን ከምድረ ትግራይ አምጥተው ከንጉሥ ፊት አቆሟቸውና፥ "ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። "ለአብ፥ (57ሀ) ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ በቀር (ለሌላ) አንሰግድም" አሉ።

ከዚያ፥ ንጉሡ ወደ ብሔረ ምርጋይ፥ የፀሐይ፥ የንዳድና የወባ[96] ሀገር ወደምትባል ወደ ዳዓላ እና ወደ አራማሮ እንዲወስዷቸውና እዚያ እንዲገርፏቸው አዘዘ። ወታደሮቹ ትእዛዙን ተቀብለው ቅዱሳኑን ወሰዷቸው። እዚያ ሲደርሱ ፵ ፵ ገረፏቸው። ከዚያ፥ በእሰራት እዚያው እንዲቀመጡ ለዚያ አገር ሹም አስረከቡት። ተረክቦ ፵ውን ዳዓላ ውስጥ፥ ፵ውን አራማሮ

94. ! ወታደሮቹም የሚታዘንላቸው ናቸው።

95. በሮማውያን ዘመን ለጣኦት አንሰግድም በማለታቸው በረዶ በሆነ የኩሬ ውሐ ላይ ተጥለው ሲሞቱ ሬሳቸውን አቃጥለውታል፤ በዓላቸው የሚከበረው መጋቢት 13 ቀን ስለሆነ የገድላቸው ታሪክም ስንክሳሩ ውስጥ ለዚያ ቀን ምንባብ ተዘጋጅቶ ተመዝግቧል፤ ራሱን የቻለ አጭር ገድልም ተጽፎላቸዋል፤ ለምሳሌ EMML 1826, ff. 59b-65a, *Catalogue,* vol. V, p. 275 (no. 7).

96. ማቄይ።

ውስጥ በእስራት አስቀመጣቸው። እዚያ በብዙ ጣር፥ በረኀብ፥ በውሐ ጥም፥ በመራቆት ጥረው እዚያው በወባ በሽታ (ሰማዕትነታቸውን) ፈጸሙ። ጸሎታቸው ለዘላለም ከኛ ጋር ትሁን፤ አሜን፥ አሜን።

አባ ተወልደ መድኅንና የደብረ እምፍራዙ መጋቢ

ያም አባ ተወልደ መድኅን የአለቆች ማኀኪያ በሆነችው በጉንጽ ... ዓመት ከ፲ ወር ያህል በእስራት ቆይቶ ቅዱስ አቡነ እስጢፋኖስ ለኛ መታሰቢያ ይሆነን ዘንድ በቅዱሱ (ጌታ) በብዙው ጻማው በትንሹ እንኳን ማንም ሳይረዳው እዚያ ገድሉን ፈጽሞ ነበረ። እሱም ገድሉን አሟልቶ ከንጉሡና ከመኳንንቱ የሚመጡ ሥቃዮችን አሳልፎ ሰማዕትነቱን ሡኔ ፲ ቀን ፈጸመ።

(57^ሀ) ያም የደብረ እምፍራዝ መጋቢ፥ በንጉሡ ትእዛዝ እዚያ የታሰሩት ወንድሞች እና ሊጠይቃቸው የመጣ ፩ ወንድም (ሰማዕትነታቸውን) እዚያ በጥሩ ገድል በጌታ ሰላም ፈጸሙ። ጸሎታቸው ለዘላለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

የዝራጕን ልጅ ብርሃነ መስቀልና ጕዳሌ

ከተበተኑት ወንድሞች ውስጥ የአባታችንን ዐፅም ሲያፈልሱ ግድም ኬላ ላይ ተይዞ በምድረ አመዳ እስረኛ ከሆነው ከእግዚአብሔር ሰው ከገብረ ማርያም አጠገብ በአረሚ ቤት ታስሮ የነበረ አንድ ብርሃነ መስቀል (ዓምደ መስቀል?) የሚባል ወንድም ነበረ። እዚያ ቤት በእስራት እንዳለ አረሚው ታመመ። ከዚያ፥ ምራቁን እንዲተፋበት ቀባት አመጡ። ሰው ሲታመምባቸው አሕዛብ ልምዳቸው እንደዚህ ነው። (በሽታው) ጕዳሌ መሆኑን ሲጠረጥሩ ቀባት ያመጡና ሰውን ሁሉ ትልቁንም ትንሹንም በቅባቱ ላይ ምራቅ እንዲተፉበት ይጠይቋቸዋል።[97] ያንን የጠረጠሩትንም (ሰው) እንዲተፋ ይጠይቁታል። እምቢ ካለ ጕዳሌ ይሉታል። በብዙው ይደበድቡታል፤ ያስጨንቁታል። ያንን (58^ሀ) የተፋበትን ቀባት በቅባቱ የሚድን እየመሰላቸው በሽተኛውን ይቀቡበታል።

እንደዚሁ፥ አረሚው በታመመ ጊዜ ሰዎቹ በጣም ተከዙ። ቀባት አምጥተው ምራቅ ተፉበት። ያንንም ወንድም ቀባቱን አምጥተው፥ "ምራቅህን ትፋበት" አሉት። "ለምን?" አላቸው። "ለታመመ መድኃኒት እንዲሆን" አሉት። "እኔ አላደርገውም" አላቸው። "እኛ ሥርዓታችን እንደዚህ አይደለም። ይኸ የአሕዛብ ሥርዓት ነው" አላቸው። ይኸንን ብሎ እምቢ አላቸው። ከዚያ፥ እነዚያ አረሚዎች ተነሡበትና በጥፊ፥ በብትር፥ በዱላ ትልቅ ድብደባ ደበደቡት። ብዙ አስቸገሩት፤ ልብሱንም ገፈፉት። የእግዚአብሔር ኃይል ከሚጠብቀው በቀር እግሮቹ በእግር ብረት ታስረው፥ ማንም የሚረዳው ሰው አልነበረም።

ከዚያ፥ አንዲት መጀመሪያ ትፈታተነው (?) የነበረች ሴት መጣች። ራቁቱን ሆኖ አየችውና ስታውቀው፥ "ይኼ የዝራጕን[98] ልጅ አይደለም እንዴ? ሰውየው የመንግሥት ዘር ነው" አለች። ድምጿን ሳታሰማ ሄዳ ለዚያ

---

97. "ጕዳሌ" ጥንቆላ የሚያናግር ርኩስ መንፈስ ያለበት የቡዳ ዓይነት ነው፤ በአማራውም ባህል በቡዳነት የተጠረጠረ ሰው አንትፍትፍ እንዲል ይጠበቃል።

98. "ዝራጕን" በአንድ በኩል "ዘንዶ" ማለት ሲሆን በሌላ በኩል በቃሉ ድምፅ "ዘርአ ያዕቆብ"ን ይመስላል። ልጁም ዓምደ መስቀል ሊሆን ይችላል።

ሀገር ሹም (58ለ) ነገረችው። ከዚያ፥ የዚያ ሀገር ሹም መጣና የዚያን አረሚ ንብረት አወደመው። ያንንም ወንድም ከዚያ የአረማዊ ማስቃየት አስጣለው። በዚያ አረሚ ቤት ብዙ የቅጣት ሥቃዮች፥ በግርፋት፥ በድብደባ፥ በረኀብ፥ በውሐ ጥማት፥ በመራቆት ፯ ዓመት ከ፮ ወር አሳልፎ ስማዕትነቱን ሚያዝያ ፳፫ ቀን ፈጸመ። የተበታተኑ ሌሎችም እያንጓንጓቸው በአረሚ ቤት ተበትነው ብዙ የቅጣት ሥቃዮች--ግርፋት፥ ድብደባ፥ ረኀብ፥ ውሐ ጥማት፥ መራቆት፥ ብዙ ሐዘን--አሳልፈው በእስራት እንዳሉ ስማዕትነታቸውን ፈጽመዋል። ቍጥራቸው ፲፪ ነበረ።

ለሐርላ ለዓደል ነጋዴዎች ሳይሸጥ ያመለጠ ወንድም

በዳዓላ ቤት ከታሰሩት አንዱ ወንድሞቹ ሲያልቁ ብቻውን ቀረ። አረሚዎቹ ሐርላ ለሚባሉ ለዓደል ነጋዴዎች ሊሸጡት ተመካከሩ። ከነሱ አንዱ፥ "ሊሸጡህ በጥሞና ተማክረው የለም እንዴ? አንተስ የሚሆንህን ለምን አታስብም?" አለው። ከዚያ፥ መንገዱን ሳያውቀው የእግዚአብሔር ኀይል እየጠበቀው በሌሊት ወጥቶ (59ሀ) ቂሶ ወዳሉት ወንድሞቹ ሄደ። እዚያ (ሁሉም) በጌታ ሰላም (ስማዕትነታቸውን) ፈጸሙ። ጸሎታቸውና በረከታቸው ለዘላለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

አባ ኤርምያስ ዘገዳመ በኄት

ከዓመቶች በኋላ፥ ሰይጣን ተነሥቶ የንጽሕና ሥርዓት የሚጠብቁትን ሊጣላቸው ሄደ። በኄት በምትባል ሀገር በራሱ መካን[99] የሚኖር አንድ መነኰሴ ነበረ። የአቡነ ቅዱስ አባ እስጢፋኖስን ሥርዓት ተምሮ ልጆቹን በንጽሕ ሥርዓት፥ ምእመናኑንም እንደ ሴኖዶሱ (ሲኖዶሱ) ሕግ አዘጋጃቸው። ከዚያ፥ አሳባቂዎች ቀኑበትና ሄደው ለንጉሡ ነገሩበት። ንጉሡ እሱን ከነልጆቹ እንዲያመጡት (ሰው) ላከበት። ከንጉሡ ዘንድ አመጡት። (ሌሎችም) ከሌላ ብሔሮች (59ለ) አመጡና (ሁሉንም) በአንድነት ከንጉሡ ፊት አቆሟቸው።

ንጉሡ ያንን መነኰሴ፥ "ለምንድን ነው ከአድባራቱ ሥርዓት የምትለየው?" አለው። ይህ ኤርምያስ የሚሉት ወንድም፥ "እኔ በመጻሕፍቱ ሥርዓት እኖራለሁ እንጂ ሌላ ነገር አላመጣሁም፤ ለሕዝብ ያስተማርኩትም የሴኖዶሱን ሥርዓት ነው" አለ። (ይኸንን) ለንጉሡ ነገሩት። ከዚያ፥ መልእክተኞቹ፥ "በሉ ለንጉሡ ስገዱ" አሏቸው። "እኛ ለእግዚአብሔር በቀር ለሰው አንሰግድም" አሉ። "በሉ ለእግዚአብሔር ስገዱ" አሏቸው። "ጥሩ" አሏቸው።

(ይኸንንም) ለንጉሡ ነገሩት። (ንጉሡ)፥ "ወዶ ነው ለእግዚአብሔር የሚሰግደው፤ በግድ አይደለምን? ለማርያም ስገዱ በላቸው" አለ። (ለማርያም ስገዱ ቢሏቸው፥) "ለልጇ ስንሰግድ እዚያ እናገኛታለን" አሉ።

ይኸንን ለንጉሡ ነገሩት። ጤጠይ በምትባለው ጅራፍ እንዲገርፏቸው በቁጣ አዘዘ። አጋድመው ብዙ ገረፏቸው። ከዚያ፥ ቁጣቸውን ሲያስተነፍሱ፥ "ተዋቸው" አለ፤ ተዋቸው። ደግሞ፥ በእስራት እዚያው እንዲኖሩ ዘንትር ወደምትባል ሀገር እንዲወስዷቸው አዘዘ።

---

99. በራሱ ገዳም።

"የኢትዮጵያን ሃይማኖት ለምን ከሁለት ትከፍላላችሁ?"

ንጉሡ ደግሞ ከጥቂት (ጊዜ) በኋላ (60ᴵᴵ) ዐርበት በምትባል ሀገር ወዳሉት ቅዱሳን ሊደልላቸው በማባበልና በቃል ማጣፌጥ እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ "ንጉሡ ሰላም ለናንተ ይሁን፤ እነሆ፥ ስለ ሃይማኖታችሁና ስለ ምግባራችሁ ሰምተናል። የኢትዮጵያን ሃይማኖት ለምን ከሁለት ትከፍላላችሁ? አሁንም፥ እኛ ዘንድ የጐደለውን እናንተ እየሞላችሁ፥ እናንተ ዘንድ የጐደለውን እኛ እየሞላን በመጻሕፍት ይወሰን ብሏልና እንግዴህ ከየአላችሁበት ቦታ ተሰብሰቡ።" ስለ ምግባቸውም የሀገሩ ገዢ እንዲሰጣቸው ንጉሡ እንደነገረው (መልእክተኛው) ነገራቸው።

ዘአማኑኤል የሚሉት ፩ዱ ነገረ ፈጃቸው፥ "ስለ ሃይማኖት በመጻሕፍት ይወሰን ያለው መልካም ነው። ስለ ምግብ (ያለውን) ግን አንፈልገውም፤ በድካማችን እንመገባለን" አለ። መልእክተኛው (ሰብሰቢቸው) ለሀገረ ገዢው እንዲቈጣጠራቸው አስረከበው።

ከዚያ፥ መልእክተኛው ሌሎቹ ቅዱሳን ወዳሉባት መርዋ ወደምትባል ወደ ሌላ ብሔር ሄዶ እዚያ ቅዱሳኑን ያዟቸው፤ ወሰዷቸውም። እነዚያን ቀደም ብለው የያዟቸውን ከታቦታቸውና ከቅዱሳት አቃቸው ጋራ አምጥተው (60ᴬ) መልእክተኛው እስኪመለስ ድረስ ከዚያው እንዲኖሩ ለቈርቋራ[100] ገዢ ሰጡት። መልእክተኛው ሄዶ የሆነውን ሁሉ ለንጉሡ ነገረው።

የአባ መክሲሞስ ዘደብረ መዓራ ጠላትነት እና የቅፍርያ እስረኞች

የደብረ መዓራ መምህር የተባለ መክሲሞስ የሚባል የሰይጣን መልእክተኛ የጽድቅ ተፃራሪ መነኮሴ ተነሥቶ ቅዱሳኑን ለመክሰስ ከንጉሡ ዘንድ ሄደና፥ "ጌታዬ ንጉሥ ሆይ፥ ቅፍርያ ከምትባል ተራራ ያስቀመጧቸው መነኮሳት ሠራዊትህን[101] አበላሹ፤ ብዙዎችን ወደ ትምህርታቸው መለሱ። ስለዚህ ጌታዬ ንጉሥ፥ ቀናተኛ ሆኜ ልነግርህ እዚህ መጥቻለሁ" አለ።

ንጉሡ ይኽንን ነገር ሲሰማ እንዲያመጧቸው ከወታደሮቹ ውስጥ መልእክተኞች ከ፪ መነኮሴዎች ጋራ ላከ። የንጉሡ መልእክተኞች ሄደው ከተራራው አወረዷቸውና ወሰዷቸው። ከዚያ፥ ዴሰአ ወደምትባለው ገዳማቸውም ሄዱ። ከዚያም ያዟቸውና አምጥተው ሁሉንም በአንድነት ወሰዷቸው። ቍጥራቸው ፪፻ ወንድና ሴት ሆነ።

ከንጉሡ አደባባይ አመጧቸውና ከስቀላው አደባባይ አቆሟቸው። ከዚያ፥ ታላላቆቹን ወደሱ ወደ ውስጥ እንዲያስገቧቸው አዘዘ። ከፊቱ አቆሟቸው። "ለንጉሡ (61ᴵᴵ) ስገዱ" አሏቸው። "ለእግዚአብሔር በቀር ለሰው አንሰግድም" አሉ። ከዚያ፥ ንጉሡ፥ "በሉ ለማርያም ስገዱ" አላቸው። ቅዱሳኑ፥ "ማርያምንማ ለልጇ ስንሰግድ እዚያ እናገኛታለን" አሉ።

ከዚያ፥ ንጉሡ በየስማቸው እንዲህ ሲል ጠራቸው፤ "ያዕቆብ፥ ጳውሎስ፥ ማቴዎስ፥ እንዴት ለማርያም አትሰግዱም? እንዴት! እንዴት!"

---

100. ቈርቋራን የአፄ በእደ ማርያም ታሪክ "ቋርቋራ" ይላታል፤ Jules Perruchon, *Les Chroniques de Zar'a Yâ'eqôb et Ba'eda Mâryâm,* p. 136.

101. "ሕዝብህን" ማለት ነው፤ "ሠራዊት" መበሠረቱ "ሕዝብ" ማለት ስለሆነ፥ "የጦር ሠራዊት" ካልተባለ ሠራዊት ብቻውን ሁል ጊዜ "የጦር ሠራዊት" የሚል ትርጉም አይኖረውም።

ይኸንን ያለው ዕውቀት ያላቸው ቀሲሶች ስለሆኑ ሊደልላቸው ነው። ምክንያቱም ከሱ ባመጣባቸው የቅጣቶቻቸው፥ የድብደባዎቹ፥ የግርፊያዎቹ፥ የእሳቱ ቅጣቶች ጊዜ አውቋቸዋል።

ይኸንን ሲላቸው፥ ከነሱ አንዱ አብረውት ላሉት፥ "ለመግደል ሰበብ ፈልጎ ስለሆነ ለማርያም ብንሰግድም አይለቀንም። ምን እናድርግ? ለአምላክ እናት ለማርያም ስግደት ብንሰግድ አያሳዝነንም" አለ።

ይኸንን ከማለቱ እንዲገርፏቸው በቁጣ አዘዘ። ደማቸው እንደ ውሐ እስኪወርድ ጤጠይ በምትባለው የመግረፊያ ጅራፍ ገረፏቸው። ቁጣውን ካስተነፈሰ በኋላ፥ እንዲተውዋቸው ነገራቸው። ከዚያ፥ የቅዱሳኑንና የምእመናቱን ሁሉ ልብሳቸውን እንዲገፍፏቸው አዘዘ። ልብሳቸውን እና (61^ሀ) ገንዘባቸውን ወስደው ሰው ሁሉ እንዲያይ ከስቀላው ሰፈር ፪ ከምር ከመሩ።

ጳጳሱ እንዲያወግዟቸው ታዘዙ

ደግሞ ወደ ጳጳሱ እንዲወስዷቸው አዘዘ። ለሱም እንዲህ ሲል ላከበት፤ "እነዚህን መነኰሴዎች (ፈለስት) ውሰዳቸው። ሥራቸው ሁሉ የአይሁድ ሥራ ነው። ለማርያም አይሰግዱም፤ እኔንም አይታዘዙም። ውስድና ክርስትናቸውን አውግዝ፤ ከህነታቸውንና ምንኵስናቸውን ሻርና ሰዎች በእንጀራም፥ በውሐም፥ በእሳት (መጫርም)፥ ለሕይወት በሚያስፈልገው ሁሉ እንዳይቀበሏቸው፥ ሰላምታም እንኳን ጨርሶ እንዳይሰጧቸው አድርግ።"

(መልእክተኞቹ) ቅዱሳኑን እያጣደፏቸው ወሰዷቸው። ራቁታቸውን ነበሩ፤ ምግብም አላገኙም። ስንቃቸውን ሁሉ ወስደውባቸው ነበረ። እነሱ ግን፥ "አሁን የሚያለቅሱ ብፁዓን ናቸው፤ ይደሰታሉና። ስለ ጽድቅ የሚራቡና የሚጠሙ ብፁዓን ናቸው፤ ይጠግባሉና"[102] በሚለው የእግዚአብሔር ቃል ተስፋቸውን በመተማመን ይደሰቱ ነበረ።

በዚህ ሁኔታ (62^ሀ) እያደከሙ ከጳጳሱ ዘንድ አመጧቸው። (ንጉሡ) የላካቸውን ነገሩት። (ጳጳሱ) ከፊቱ አቆማቸው። እነሱም ራሳቸውን ዝቅ አድርገው ከሰላምታ ቃል ጋራ ለጳጳስ በሚገባ ቡራኬ ባረኩት።

እሱም፥ "ይኸ የሚሏችሁ እውነት ነውን?" ሲል ጠየቃቸው። "አይደለም፥ አባ" አሉት። "ታዲያ ሃይማኖታችሁ ምንድን ነው?" አላቸው።

ቅዱሳኑ፥ "ሃይማኖታችን፥ በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ፥ ከሁሉ በላይ በሆነችው በሐዋርያት ጉባኤ በአንዲት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን፥ ለኃጢአት ማስተስረያ በምትሆን በአንዲት ቅድስት ጥምቀት፥ በሁለተኛው ትንሣኤ ጊዜ በሙታን ትንሣኤ ማመን ነው። ከቅዱሳን ሐዋርያትና ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን ወደ ጸጥታ ወደብ ከቀዘፉ ከተከታዮቻቸው በኒቅያ ከተሰበሰቡት ከ፫፻፲፰ የኦርቶዶክስ ማኅበር፥ በቍስጥንጥንያ ከተሰበሰቡት ከ፻፶፥ በኤፌሶን ከተሰበሰቡት ከ፪፻ የተለየ ሌላ ትምህርት የለንም። በአካልና በህላዌያት ከሥላሴ አንጨምርም፤ ከሥላሴ አናጉድልም። ይኸንን ከአባታችን ከቅዱስ እስጢፋኖስ (62^ለ) ተምረናል" አሉት።

---

102. ማቴ 5፡ 4፥ 6።

ጳጳሱ፥ "ክርስትና፥ ክህነት፥ ምንኵስና የምትወስዱት ከየትኛው (መንበር) ጳጳስ ነው? አላቸው::[103] "ካንተም፥ ከአባትህ ከአባ ሚካኤልም፥[104] ከአባ ገብርኤልም፥[105] ከአባ በርተሎሜዎስም" አሉት::

ጳጳሱ የቅዱሳኑ የሥራቸው ውበት[106] እና የአርቶዶክስ ሃይማኖታቸው አስደሰተው:: "ሃይማኖታችሁ መልካም ነው፤ ታዲያ ለማርያም ለምን አትሰግዱም?" አላቸው::

"ካሁን በፊት ለአብ፥ ለወልድ፥ ለመንፈስ ቅዱስ እሰግዳለሁ ሲባል እንጂ ለማርያም እሰግዳለሁ ሲባል አላገኘንም" አሉት::[107]

"እኔ የምነግራችሁን ትሰማላችሁን?" አላቸው:: "አዎን፥ አባ፥ እንሰማለን" አሉት:: ከዚያ፥ ጳጳሱ፥ "ዕውቀት የሌላቸው ናቸው እንጂ ዕውቀት ያላቸው አያቃልሏችሁም፤ ስለዚህ ማርያምን ከሐዲዎች ይሏችኋል:: ለማርያም ባትሰግዱ ስሕተት አይሆንባችሁም፤ ብትሰግዱም ኃጢአት አይሆንባችሁም:: የሞታችሁ ምክንያት ለማርያም ስለ መስገድ አይሁን፤ ለንጉሥ ባለመስገድና የመምህራችሁን ስም ባለመስደብ እንጂ ለማርያም ባለመስገድ አይሁን:: በዚህ ብትሞቱ ጥሩ ይሆንላችኋል:: አሁንም ኑ (63ᵛ) አብረን እንስገድ" አላቸው::

ቅዱሳኑ፥ "አንተ አባታችን ነህ፤ በመንፈስ ስትነግረን መልካም ነው፥ አባ ሆይ፤ በፊትም ለማርያም እንሰግድም ያልነው አቃልለን አይደለም:: እኛኮ ሕይወታችን በማርያም ነው:: የትምክሕታችን አክሊል፥ የመድኃኒታችን መጀመሪያ፥ የንጽሕናችን መሠረት የተገኘው ስለ ድኅነታችን ሰው የሆነውን የእግዚአብሔርን ቃል በወለደች በድንግል ማርያም ነው"[108] አሉት::

ከዚያ፥ ከጳጳሱ ጋራ ከቤተ ክርስቲያን ገቡና ለማርያም አብረው ሰገዱ::

"በቆብም ከኢትዮጵያ ጋራ አይተባበሩም ስለሚሏችሁ የጳኵሚስ ልጆች[109] የሚያደርጉት እንደዚህ አይደለምን? እኔም ይኽንኑ ዓይነት አለኝ"

---

103. ጥያቄው የሚገርም ነው፤ በሀገሪቱ ውስጥ ክህነት የሚሰጥ የሌላ ቤተ ክርስቲያን ተወዳዳሪ ጳጳስ ያለ ያስመስላል:: እውነትም፥ እንድ ይሥሐቅ ስለሚባሉ ጳጳስ ምንጮቹ የሚናገሩት ጽጽሰናቸው ከመንበረ ማርቆስ እንዳይደል ነው፤ Getatchew Haile, "A Fragment on the Monastic Fathers of the Ethiopian Church," *Orbis Aethiopicus: Studia in honorem Stanislaus Chojnacki* (ed. Piotr O. Scholz et al), Albstrat (1992), pp. 235-236; Getatchew Haile, "Religious Controversies and the Growth of Ethiopic Literature in the Fourteenth and Fifteenth Centuries," *OrChr*, vol. 65 (1981), p. 105.
104. "ከአባትህ ከአባ ሚካኤል" ያሉት አባ ሚካኤል ከአባ ገብርኤል ቀደም ብለው ስለመጡና ሽማግሌም ስለነበሩ ነው::
105. እዚህ ላይ ስሕተት አለ፤ የሚያነጋግሯቸው ራሳቸው አባ ገብርኤል ናቸው::
106. ሥነ ምግባራቸው::
107. የሚጠቅሱት መጽሐፈ ቅዳሴን ነው:: ምንጮቹ እንደሚሉት ከሆነ፥ እውነትም "እሰግድ ለኪ" ("እሰግድልሻለሁ") የሚለውን *ተአምረ ማርያም* ውስጥ ያለውን ጸሎት ያመጣው አፄ ዘርአ ያዕቆብ ነው::
108. የጠቀሱት የማክሰኞ *ውዳሴ ማርያምን* መጀመሪያ ነው::
109. ደቂቀ ጳኵሚስ:: በተጨማሪ አባ ጳኵሚስ የመጀመሪያውን የምንኵስና የማኅበር ሥርዓት ያወጡ ናቸው::

(አሳቸው):: ይኸንን ብሎ የራሱን አክሲል አሳያቸው:: ቆብም ለያንዳንዳቸው ሰጣቸው፤ ምግብም ሰጣቸው::

የቈርቋራ እስረኞችም ወደ ጳጳሱ ተወሰዱ

ያ ቅዱሳኑን ከታቦታቸውና ከቅዱሳት አቃዎቻቸው ጋራ ከዐርበት አውጥቶ ከምድረ ቈርቋራ ያቆያቸው መልእክተኛ መጣና ከቈርቋራ አውጥቶ ከንጉሡ አደባባይ አመጣቸው:: (መምጣታቸውን) ለንጉሡ ነገሩት:: ያንን ቀን (አደባባይ) ዋሉ:: ሲመሽ መልእክተኛ መጣና፥ "(ከማህላችሁ) ካህናቱን፥ ዲያቆናቱን፥ ታቦቶቹን አምጡ" አለ:: "አንሰጥህም" አሉት:: ታቦታቸውንና ቅዱሳት አቃቸውን ነጥቋቸው ሄደ:: (63ለ) መልክተኛው ከጥቂት ጊዜ በኋላ መጣና፥ "ንጉሡ እንግዴህስ ለኔ መስገድ ይቅር፤ ግን ለአምላክ እናት ለማርያም ስገዱ ብሏል" አላቸው::

ነገረ ፈጅ የሆነው አንድ ወንድም ለላካቸው፥ "ስለ ሃይማኖት ጉዳይ ብለህ አመጣኸን፤ እሁን ሌሊት ሆኗል:: መጽሐፉ የዕረፍት ጊዜና የሥራ ጊዜ፥ ዝም የማለት ጊዜ፥ የመናገር ጊዜ እለ ይላል በሉት" አለ:: ከዚያ፥ መልእክተኛው፥ "ያዘዙህን ታደርጋለህ ወይስ አታደርግም?" አለው:: "በቀና ካልሆነ አናደርግም" አለው:: ይኸንን ሲለው በጥፊ መታው:: አንዱ ወንድም፥ "አሁን የምታስፈራሩን ምንድን ነው? አገዛዛችንን የሚያስተካክል ይመጣ የለምን?" አለ:: እሱንም በጥፊ መታው::

ከዚያ፥ መልእክተኛው አብረውት ላሉት (ሎሌዎች)፥ "ልብሶቻቸውን ግፈፏቸው" አለ:: አንዱ ወንድም፥ "ልብሶቼን እርስ በርሳቸው ተካፈሉ[110] የሚል ተጽፏል" አለ:: እሱንም በጥፊ መታው:: የሁሉንም ልብሶቻቸውንና ገንዘባቸውን ሁሉ ወሰዱና አንድ ክምር እደረጉት:: ከዚያ፥ ንጉሡ እንደፈተኞቹ ወንድሞቻቸው ወደ ጳጳሱ እንዲወስዷቸው እዘዘ:: ቊጥራቸው ፱ ነው:: ከጳጳሱ ዘንድ (64ሀ) አደረሷቸው:: ጳጳሱ ለወንድሞቻቸው (እንዳለው) አላቸው:: እንዳላቸው አድርገው ከወንድሞቻቸው ጋራ ተደባለቁ:: ቊጥራቸው ፲፱ ሆነ::

የጳጳሱ መፍትሔ

ጳጳሱ፥ "ልጆቼ፥ ሃይማኖታችሁ እንደዚህ ከሆነ ከደብሮቻችሁ ቢያስወጧችሁ አትተክዙ፤ በኔ ደብሮች በ፩ም በ፲ም እየሆናችሁ እንድትኖሩ አደርጋችኋለሁ::[111] ንጉሡም ክፉ ነገር አያደርስባችሁም፤ የሚጣሏችሁና ሥርዓታችሁን የሚቃወሟት መነኮሳቱ ናቸው:: አሁንም፥ ጌታችን ራሳቸውን የሚያደኸዩ ብፁዓን ናቸው፤ መንግሥተ ሰማያት የነሱ ናትና፤ ስለ ጽድቅ የሚራቡና የሚጠሙ ብፁዓን ናቸው፤ ይጠግባሉና:: ስለ ጽድቅ የሚሰደዱ ብፁዓን ናቸው:: መንግሥተ ሰማያት የነሱ ናትና:: ሲሰድቧችሁና ሲያሳድዷችሁ፥ ሲያንጓጥጧችሁ፥ ክፉ ስም ሲያወጡላችሁ በዚያን ጊዜ ተደሰቱ፤ ደስ ይበላችሁ፤ ዋጋችሁ በሰማያት ብዙ ነውና[112] ያለው ስለ እናንተ አይደለምን:: እሁንም ጨክኑ፤ አትጠራጠሩ" አላቸው::

---

110. ዮሐ. 19: 24::

111. ጳጳስም የራሱ የሆኑ፥ እሱ የሚያዝዝባቸው ደብሮች ነበሩት:: ደብሮች ብዙ ርስት ስለነበራቸው መተዳደሪያም ነበሩ::

112. ማቴ 5: 3፥6፥10-12::

ጳጳሱ እንዲህ እያላቸው ምዕዳን አስሰማቸው:: (64[a]) የንጉሡ መልእክተኞች (ጳጳሱ) ያለውን ሁሉ ይሰሙ ነበረ:: ደግሞ ጳጳሱ፥ "ኑ ከኔ ጋራ ቅዳሴ ግቡ" አላቸው:: መልእክተኞቹ "ወደ ምሥዋዕስ አናስገባቸውም" አሉ:: ጳጳሱ መልእክተኞቹን፥ "ለምንድን ነው የማይገቡት?" አላቸው:: "ምክንያቱም እነሱ ከኛ እጅ አይቈርቡም፤ ለኛም እያቈርቡንም" አሉት::

ጳጳሱ ቅዱሳኑን፥ "የሚሏችሁ እውነት ነውን?" አላቸው:: "አዎን፥ አባ" አሉት:: "በምን ምክንያት?" አለ:::

"ምክንያቱም የኢትዮጵያ ሰዎች ስለ ባዕድ ማምለክም ሆነ መከበር ስለሚገባቸው ሰንበቶችና በዓላት አከባበር፥ በውሸት ስለ መማል፥ ስለ መስረቅ፥ ስለ ዝሙት፥ ነፍስ ስለ መግደል፥ ይኸንን ስለሚመስለው ሁሉ ራሳቸውን በአባቶቻችን በሐዋርያት ሥርዓት አይጠብቁም:: ስለዚህ አናቈርባቸውም" አሉት::

"እውነታችሁን ነው፤ ኢትዮጵያውያን ሁሉም ከዚህ ንጹሖች አይደሉም" አለ::

የንጉሡ መልእክተኞች ይኸንን ሲሰሙ ቅዱሳኑን ከቤተ ክርስቲያን አስወጧቸው:: ጳጳሱ ሊያስጥላቸው አቅም እንደሌለው ሲያይ አብሯቸው ወጣ:: እነዚያ መልእክተኞች በኃይል ከቤተ ክርስቲያን አስወጧቸው:: (65[u]) የነጋሢውን ልብ ያውቁታልና:: መልእክተኞቹ ተነሥተው ሄዱና ጳጳሱን እየከሰሱ የሆነውን ለንጉሡ ነገሩት::

ጳጳሱም እንዲህ ሲል ለንጉሡ ላከበት፤ "እነዚህን ቅዱሳን የማወግዝበት ምክንያት አላገኘሁባቸውም:: ሃይማኖታቸው የቀናች፥ ሥራቸውም መልካም ነው:: ማርያምንም ያምናሉ፤ ይሰግዱላታልም::"

ወሳኝ ጉባኤ ታዘዘ

ንጉሡ ግን የጳጳሱን መልእክት በጥሩ (መንፈስ) አልተቀበለም:: የአላባቂዎቹን ቃል አመነ:: ንጉሡ በጳጳሱ ላይ ተቆጣ:: ከሱ ጋራ በጠባይ የሚተባበሩትን ሎሌዎቹን ጠራና እንዲህ ሲል ላከበት፤ "አመኑ፥ ሰገዱ የምትለው ምንድን ነው? የሰገዱት በትርና ግርፊያ በመፍራት፥ ረኀብን፥ ውሐ ጥምን፥ ብርድን፥ መራቆትን በመፍራት አይደለምን? በአንተ በኩል እንዲያምኑ የምታስተምር ከሆነ ለደስክ የሚሰግዱ የወጊ መተተኞች፥ ለባሕር የሚያርዱ ማያ፥ ለማሪት የሚሰግዱ ጉራጌዎች አሉልህ::[113] አንተ ለራስህ ግብጻዊ ነህ፤ እንዴት ነው ኢትዮጵያን የምትሰድባት? የግብጾችን ክሕደት የማናውቅ ነንን? ቅዳሜን ማክበርን እኛ አስተማርንህ እንጂ አንተ አታውቅም::"[114]

---

113. አባ ገብርኤል መካነ ጵጵስናቸውን በራራ ላይ ያደረጉ የደቡብ ኢትዮጵያ ሊቀ ጳጳስ ነበሩ፤ ይኸም ከተአምረ ማርያም ውስጥ ተመዝግቧል::

114. እውነትም ቅዳሜን እንደ እሑድ ማክበር የተጀመረው በእጌ ዘርአ ያዕቆብ ጊዜ ነው:: ደቂቀ ኤዎስጣቴዎስ/ማዕቀበ እግዚእ ቅዳሜ ታልተከበረ ብለው የራሳችውን ቤተ ክርስቲያን የሚያቋቁሙ ስለሆነ ንጉሡ ከጳጳሳቱ ጋራ ተመካክሮ ቅዳሜ እንድትከበር አድርጎ ታረቃቸው፤ Conti Rossini and L. Ricci, *Il libro della luce del negus Zar'a Yā'qob (Maṣḥafa Berhān), CSCO*, vol. 261/51, Louvain 1965, pp. 153-156; Getatchew Haile, "The Letter of Archbishops Mika'el and Gäbrə'el Concerning the Observance of Saturday," *JSS*, vol. 26/1 (1981), pp. 73-78.

(65[ለ]) ከላካቸው መልእክተኞች መካከል (የነበሩ)፥ ፩ዱ ከካህናተ ደብተራ ወገን የሆነው አበስኪሮን የሚሉት ክፉ ሰው፥ የባለ ተጉዛጉዛ[115] አለቃ አብርሃም፥ ፩ዱ እስጢፋኖስ የሚሉት የሽመይ መምህር፥ ፩ዱ ቢፋሞን የሚሉት ቀይስ ሐፀይ[116] ናቸው።[117] ቍጥራቸው ፴ ነበረ። ከጳጳሱ ዘንድ መጥተው ንጉሡ የላካቸውን ነገሩት። ብራራ በምትባለው በጳጳሱ መካን ጉባኤ አደረጉ። ቅዱሳኑን እዚያ በማነቆ እንደታሰሩ አቆሟቸው፤ ጳጳሱም እዚያ አብሯቸው ነበረ።

ከመልእክተኞቹ ፩ዱ እስጢፋኖስ የሚሉት (መጀመሪያ) ተናገረ፤ ለሕዝቡ እንዲህ አላቸው፤ "ስሙ፥ የነዚህ መነኮሳት መምህር የሰማይን ፯ በሮች ከፍቶ እሳት አውርዶ ለልጆቹ ያሳያቸውና መንፈስ ቅዱስ ይኸ ነው ይላቸዋል። እኛን መነኮሴዎቹን ይሰድበናል። ኪዳን አፍራሾች ይለናል።"

በፊት ንጉሡ ለማርያም ስለ መስገድ ከጠየቃቸው ፲ ቄሶች ውስጥ አንዱ ማቴዎስ የሚባለው ይኸንን ከባለሥልጣኖቹ ቃል ሲሰማ፥ የባሕር ሞገዶች የማይችሏት፥ (66[ሀ]) መሠረቷ ከእምነት ጥልቀት በሆነ ጽኑ ቃል ለመልእክተኛው ሲመልስ፥ "የትምክሕታችን አክሊል የሆነች የማርያም ፍቅርና የዚህን የነፍስ አባት ጳጳስ የምዕዳን ቃሉን እስታውሼ ነው እንጂ እንኳን በትርን፥ መራቆትን፥ ረኀብን፥ ውሐ ጥምን በመፍራት ላደርገው ቀርቶ ጦር አንጀቴን ቢዘረግፈው እንኳን አላደርገውም ነበረ" አለ።

(የንጉሡ) መልእክተኛ ስሙ ሠምረ ሚካኤል ነው፤ ሁለተኛው አበስኪሮን ይባላል።

ከዚያ፥ ይኸ ቁጣ የለበሰ አበስኪሮን ብድግ አለ። (ይህ ሰው) ቀደም ብሎ ፪ ወንድሞችን ከጓደኞቻቸው ነጥሎ ወደ ምድረ በዳ ወስዶ እዚያ እንዲደበድቧቸው አዝዞ፥ ከበሽታ እስኪወድቁና በዚያ በሽታ (ሰማዕትነታቸውን) እስኪፈጽሙ ድረስ በዱላ ደብድበዋቸው ነበረ። በዚች ሰዓትም በቁጣ ስክሮ ጥርሱን አፋጨና፥ "መምህራችሁን ስደቡ፤ እርኩስ ነው በሉት" አላቸው።

ጳውሎስ የሚባለው አንዱ ነገረ ፈጅ ቃሉን ከፍ አድርጎ፥ "ሕዝብ ሆይ፥ ስሙ፤ ለጥሩ ሥራ መጀመሪያው በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ ማመን ነው፤ መጨረሻው ይኸንን ዓለም መናቅ ነው" አለ።

ይኸንን ሲል ከመልእክተኞቹ አንዱ በቁጣ ብድግ አለና (66[ለ]) እንዲህ ሲል ጉሮሮውን አነቀው፤ "(የተጠየከው) መምህርህን እርኩስ ነው ብለህ እንድትሰደብ ነው እንጂ ይኸንን ማን ተናገር አለህ?"

---

115. ሥልጣናቸው ምን እንደሆነ አይታወቅም፤ ግን ከብዙ የግዕዝ ምንጭ ይገኛሉ።

116. የንጉሡ የንስሐ አባት።

117. "ሽመይ" እና "ሲመይ" (ከሌላ ቦታ ደግሞ "ሲማይ"፥ "ሽሚ") የአንድ ቦታ ተለዋዋጭ ስሞች ናቸው፤ የአባ በኪሞስ ሀገረ ስብከት ነበረ፤ Getatchew Haile, "The Monastic Genealogy of the Line of Täklä Haymanot of Shoa," *RSE,* vol. 29 (1982-83), p. 17። "(ሊቀ ደብተራ) ቢፋሞን" እና "(ንቡረ እድ) እስጢፋኖስ" ዘሚካኤልና ገማልያል "እግዚአብሔር መልክ የለውም" ስላሉ በተከሰሱ ጊዜ ጉዳዩን ባየው ሸንጎ ላይ ተገኝተዋል፤ Getatchew Haile, "The Homily of Zär'a Ya'əqob in Honour of St. John the Evangelist," *OrChr*, vol. 67 (1983), pp. 150-151.

ከዚያ፥ አንዱ ወንድም፥ "መምህራችን ጻድቅና ሕግ ፈጻሚ ነው እንጂ እርኩስ አይደለም" አለ። እሱንም አነቀው። ቅዱሳኑ ሁሉም፥ "አቡነ እስጢፋኖስ ቅዱስ ነው፤ ቅዱስ ነው፤ ቅዱስ ነው" አሉ።

ሊደበድቧቸው በቁጣ ተነሡባቸው። ቅዱሳኑ፥ "ክርስቶስ፥ ክርስቶስ፥ ክርስቶስ እርዳን" እያሉ ጮኹ። ይኽንን ብለው ከመሬት ላይ ወደቁ። እላያቸው ላይ ወጡባቸውና እንደ ሀውድማ ነዶ ብዙ ድብደባ ደበደቧቸው። ልብሳቸውን፥ ቆባቸውን፥ ጥምጥማቸውን፥ የአንገታቸውን የማተብ ፍሬ፥ የጃቸውን መስቀል፥ ቀበቷቸውን፥ በትራቸውን ሳይቀር ወሰዱባቸው። ከእስኬማቸው አራፌ በቀር ምንም አላስተረፉም፤ ከዚያ፥ ጳጳሱን፥ "በል፥ ንጉሡ እንዳዘዘህ አውግዝ" አሉት። እምቢ አለ።

የጳጳሱ ታላቅ ወንድሙ አባ ሚካኤል እዚያ ነበረ። ከ(አባ ገብርኤል) በፊት ጀምሮ ጳጳስ ነበረ። በዚህ ቀን ነገሩን እንዲሰማ ተሸክመው አምጥተውት ነበረ። (67ሀ) ነገራቸውን ሲሰማ ጥሩ ሆኖ አገኘው፤ እርቶዶክሳዊት ሃይማኖታቸውንም ወደደ። ወንድሙን፥ "አብረሃቸው ብትሞት ይሻልሃል" ብሎ መከረው።

ከዚያ፥ ከጳጳሱ ሎሌዎች አንዱ፥ ደብረ ጽዮን የሚባለው፥ (የጳጳሱ ቃል ለማስመሰል) የጳጳሱን እጅ ይዞ ወደ ላይ አነሣና፥ "እነዚህን መነኮሴዎች ከህነታቸውንም፥ ምንኩስናቸውንም፥ አግደናል። በእንጀራም፥ በውሐም አትቀበሏቸው፤ የሚቀበላቸው የተወገዘ ይሁን" አለ።

ጳጳሱ ግን፥ "ደብረ ጽዮን አለ እንጂ እኔ እንደዚህ አላልኩም፤ አላወገዝኩም" አለ። ጳጳሱ አባ ገብርኤል ቅዱሳኑን ይወዳቸዋል፤ ይቀበላቸዋልም። ለመሞት ግን፥ "መንፈስ ይፈልጋል፤ ሥጋ ግን ይደክማል"[118] እንዳለው እንደ ወንጌሉ ቃል ሆኖ አልጨከነም።

ከዚያን ጊዜ ጀምሮ፥ ንጉሡ ጳጳሱን እስከ ዕለተ ሞቱ ተቀየመው። በማንኛው ያለፈቃዱ የክህነት ሥራ ሳይቀር ያስገድደዋል። ሲታመም እንኳን አያሳርፈውም። በዚህ ምክንያት ጳጳሱ ያጥር ነበር፤ እስኪሞት ድረስ እንደአጣረ ኖረ።

አዘራት ወደምትባል ምድር ግዞት

ቅዱሳኑን ወደ ንጉሡ መውሰድ ጀምረው ሳይደርሱ እንዲመለሱ ትእዛዝ ሰጠ። ሲመለሱ ጸሕጋ[119] ከምትባል ሀገር ደረሱ። እዚያ ሰንበትን አከበሩ። (67ለ) በዚያች ሌሊት ሐምሌ ፳፱ ቀን አንዱ ወንድም ስማዕትነቱን ፈጸመ። ያም ከምድረ ምራዋ ያመጡት ገብረ ሚካኤል የሚባለው ወንድም በጌታ ሰላም አረፈ። ጸሎቱና በረከቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

ከዚያ፥ መካን ሰዎች ፩ድ ካህን (ስለ ወንድም ገብረ ሚካኤል) በሌሊት ራእይ፥ "በዚች መካን ትልቅ ኮከብ ሲወድቅ አየሁ። ይህ ሰው በእርግጥ ጻድቅ ነው። ስለዚህ ተገለጠልኝ" አለ።

ቅዱሳኑን ግን ንጉሡ ወዳዘዘበት አዘራት ወደምትባል ምድር ወሰዷቸው። እዚያች ሀገር በጽኑ ገድል፥ በብርድ፥ የሚለብሱትን ሁሉ

---

118. ማር 14፡ 38።

119. ጽሕጋ።

ስለገፈፏቸው በመራቈት ፰ ወር ተቀመጡ። ሣር ይለብሱ፥ በእሮጌ ጨርቅ ይታጠቁ ነበረ። ቆባቸው ከልጥና ከዘንባባ ቅጠል ነበረ። ዝናም ሲጥልባቸው የገብስ ብር ጐንጉነው ከራሳቸው ላይ ያስቀምጡታል። እሱ ግን ዝናም አይከላከልላቸውም፤ እንዲያውም የባሰውን ያጨቀያቸዋል። ከዚያ፥ ክፉ በሽታ መጣባቸው። (ሰማዕትነታቸውን) ሲፈጽሙ (68^{v}) በሣር ይገንዟቸው ነበረ። በእንደዚህ ሁኔታ ፺፰ቱ (ሰማዕትነታቸውን) በጌታ ሰላም ፈጸሙ። ጸሎታቸው ለዘለዓለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን፥ አሜን።

በአዲስ ክስ አዘራት ከምትባለው ምድር መልስ

ከዚያ በኋላ፥ ለተረፉት እግዚአብሔር (ምሕረቱን) ከፍቶላቸው በሌሎቹ ብዙዎች ብሔሮችና ግቢዎች ተመላለሱ። በውስጣቸውም ለሚፈጽማት ለነፍሳቸው የሚገባ ነፃነት ያለባትን አስተማሩ። የትምህርታቸው ውበት በብዙዎች ልብ በግ አለች። (አዲሶች) ተወልደውላቸው ብዙዎች ሆኑ።

ከዚያ፥ እንድ እንደ በለቅት የሆነ አባብ ከፍ ከፍ አለ። ምላሱን አውለብልቦ መርዙን በሞኞች የልብ ጉድጓድ ደፋው። (ክፉ) ሥራቸውን አጣፈጠላቸው። እንዳስለመዱት ነፍስ የመግደል መንገድ ከፍቶላቸው ከንጉሡ ዘንድ ሄደው እንዲህ ሲሉ ነገሩት፤ "እነዚህ በትእዛዝህ ያስቀመጥካቸው መነኰሴዎች ትምህርታቸውን የሚቀበሉ ብዙዎች ገቡላቸው። በሚፈልጉት ሁሉ የሚቀበሏቸው (68^{r}) ብዙዎች ሆኑ።"

ንጉሡ (ሲሰማ) እንዲያመጧቸው መልእክተኞች ላከ። መልእክተኞቹ ሄደው እንደበፊቱ ቆቦቻቸውንና ልብሶቻቸውን ወሰዱባቸው፤ ካስኬማቸው ቍራጭ ሌላ ምንም አላስተረፉላቸውም። (ከንጉሡ) አደባባይ አመጧቸው።

ንጉሡ "ለማርያም ስገዱ" አላቸው። "እጳጳሱ ዘንድ ሰግደናል" አሉት። "አሁንም፥ እኛም ሠራዊታችንም እንይና እንመናችሁ" አለ። "ካመንክን ነገርንህ" አሉት። የሚገድልበት ሰበብ ፍለጋ ነው እንጂ፥ ለማርያም መስገድ እሱን አላሳሰበውም።

ከካህናተ ደብተራውና ሌሎች አስተዋዮችና ሀዋቂዎች፥ "ምክንያት አትስጧቸው፤ ለማርያም ስገዱ" አሉ። ቅዱሳኑ፥ "ለምን ትጠራጠራላችሁ? ማርያምን የማንወዳት ይመስላችኋልን? ብንሰግድም አይለቀንም፤ ባንሰግድም ፀረ ማርያም ብሎን ይገድለናል። አሁንም፥ የምንሰግደው ስለ ማርያም ፍቅር ብለን ነው እንጂ በትእዛዙ አንሰግድም" አሉና በዚያን ጊዜ ለማርያም ሰገዱ።

እስከ ጊዜው ተዋቸው። እንዲሄዱ ግን አልለቀቃቸውም። እዚያው ጥቂት ቀናት አስቀመጣቸው።

(69^{v}) ያ፥ ፍሬምናጦስ (የሚባለው) የደብረ መገራን መምህር የያዘውና አበስኪሮን ለበሽታ እስኪዳርገው ድረስ ትልቅ ድብደባ የደበደበው ማቴዎስ የሚባል ወንድም፥ ከንጉሡ የመጣበትን ገድል ብዙ ቅጣቶችና በአረሚ ቤት ለብቻ መታሰርን ፈጽሞ፥ የግርፋቱና የድብደባው፥ በእሳት የማስቃያውም ጊዜ (ተካፍሎ)፥ ንጉሡ ለማርያም ስለ መስገድ "እንዴት ለማርያም አትሰግዱም?" ብሎ ሲጠይቃቸውም አብሯቸው ተገኝቶ፥ በመስከረም ፲፫ ቀን (ሰማዕትነቱን) በጌታ ሰላም ፈጸመ። ጸሎቱና በረከቱ ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

ንጉሡ ከሹመቱ ያባረረው ተክለ ኢየሱስ ጠላት ሆነ

እዚያ በነበሩበት ጊዜ ከካህናተ ደብተራ ውስጥ ንጉሡ ከሹመቱ ያባረረው አንድ ተክለ ኢየሱስ የሚባል ተገናኛቸው::[120] የቅዱሳኑን የሥራቸውን ውበት እየና ወደዳቸው፤ የሚፈልጉትን ይሰጣቸው ጀመር::

ከዚያ፥ "እኔም ከናንተ ጋራ መሆን እፈልጋለሁ፤ ግን መሆን ስላለበት ነገር ምዕዳን እንዲያሰሙኝ መጻሕፍ ዐዋቂዎች ከመኖሪያዬ ላኩልኝ" አላቸው:: ቅዱሳኑ በፈለገ ቍጥር (አስተማሪዎች) ይልኩለት ጀመር:: የፈለገውን ሁሉ ይጠይቃቸዋል፤ እነሱም በሚገባ ይመልሱለታል::

(69^ሀ^) አንድ ቀን (ምዕዳን ሊያሰሙት ከመጡት ጋራ) ሲያወራ የመቢታችንን የማርያምን ሥዕል አሳይቶ፥ "ይኸ ሥዕል እንዴት ነው?" አላቸው:: "ጥሩ ነው፤ ግን የእጅ ሥራ ነው፤ ብቻ በልብህ ሣላት" አሉት::

"በየቀኑ የሚተጉበት የደብተራዎቹ ማኅሌትስ እንዴት ነው?" አላቸው:: "ሕግን በመጠበቅና ሥጋና ነፍስን በማንጻት ከሆነ ስብሐተ ማኅሌት ጥሩ ነው፤ እለዚያ ግን ጨዋታና ጥፋት ነው" አሉት::

ደግሞ፥ "ሐሳዊ መሲሕ ይመጣል ትላላችሁን? ወይስ አሁን አለ ትላላችሁ?" አላቸው:: "መጥቷልም፤ ይመጣልም እንላለን፤ ምክንያቱም መጽሐፉ፥ አሁንም ተገልጧል ይላል"[121] አሉት::

"ይኸንንስ ንጉሥ ምን ትሉታላችሁ? ሥራውስ እንዴት ነው?" አላቸው:: "ሕግ ከፈጸመ ክርስቲያን እንለዋለን፤ እኛ እንደምናየው ከሆነ ግን አንተም እንደኛ ታየዋለህ" አሉት::

ደግሞ፥ "የጻፈው መጽሐፈ ብርሃን እንዴት ነው?"[122] አላቸው:: "በውስጡ መጽሐፈ ሐሰት ያለበትን፥ ከልብ ግሣት ያደረገውን ምን ይሏል? መጽሐፍ የሚለው ውሸት ሁሉ ከእውነት አይመጣም ነው"[123] አሉት::

ከዚያ፥ (ሰውየው) ሰይጣን ሆነባቸው፤ በልቡ (70^ሀ^) አሰቦ፥ "በዚህ (ነገር) ከንጉሡ ላይ ብከሳቸው ከሹመቴ ይመልሱኛል፤ ወደ ሀገሬም ይሰዱኛል" አለ:: ቅዱሳኑን ሸኛቸው:: ከዚያ፥ በልቡ አሰቦ፥ "(ግን) እነዚህን ቅዱሳን በዚህ ክስ ያስገደልኳቸው እንደሁ ወዮልኝ፤ ከተውኳቸው ደግሞ የንጉሡን ፊት እንዴት አገኛለሁ? ምን ልሁን? ወደ ቤቴ በምን እመለሳለሁ?" አለ::

ይኸንን ሲያስብ አንድ ተላላኪ ከንጉሡ ወደ አንድ ባለጉዳይ መጣ:: ይኸ (ሰው) ወደሱ ሮጦ፥ "ጉዳይ አለኝ፤ ከንጉሡ ዘንድ አቅርበኝ" አለው: "(ጉዳዩ) ምንድን ነው አለው?" ያንኑ ነገር ነገረው:: ተላላኪው ወደ ንጉሡ ሄዶ ያለውን ለንጉሡ ነገረው::

---

120. "ተክለ ኢየሱስ" ዘሚካኤልና ገማልያል "እግዚአብሔር መልክ የለውም" ስላሉ በተከሰሱ ጊዜ በሸንጎው ላይ የተገኙት ሰው ሳይሆኑ አይቀሩም፤ Getatchew Haile, "The Homily of Zär'a Ya'əqob in Honour of St. John the Evangelist," *OrChr*, vol. 67 (1983), pp. 150-151.

121. 1 ዮሐ 4፡ 3::

122. ከላይ እንደጠቀሰኩት፥ (ኅጻግ ቍጥር 114) *መጽሐፈ ብርሃን* ታትሟል፤ Conti Rossini and L. Ricci, *Il libro della luce del negus Zar'a Yā'qob (Maṣḥafa Berhān), CSCO*, vol. 250/47, Louvain 1965, and *CSCO*, vol. 261/51, Louvain 1965.

123. ?::

(ሰውየው) በሡራው ክፋት ደንግጦ ፊቱም ሁለንተናውም ጠቆረ። "የተፈጸመ እንደሆነ በዚህ ነገር ወዮልኝ" አለ።

አሁንም በክርስቶስ ያላችሁ ምእመናን ሆይ፥ ኃጢአተኛ ስለ ክፋቱ ወዮለት፤ "ኃጢአተኛ ራሱን የሚያሳስት ነገር ይናገራል"፤[124] "ለኃጢአተኞች ዕዳቸውን አስከፍላቸው"፤[125] "ዐመፅ የሚፈጽሙ የሱን መንገድ (70[ሀ]) አልሄዱም"፤[126] "የወጥመዳቸው ጫፍና የከንፈራቸው ድካም ይቀብራቸዋል"[127] ያለውንና "በክፉዎች አትቅና፥ ዓመፃ በሚሠሩ አትቅና"፥[128] "ለክፉት አትቅና፥ በተንኮል አትሂድ"[129] የሚሉትን የቅዱሳት መጻሕፍትን ቃል ልብ እንበል። "በስፈራችሁበት የተንዠረገገና የተትረፈረፈ ይሰፈርባችኋል"[130] ያለውን የእግዚአብሔርን ቃል እናስታውስ።

ከዚያ፥ ያ ተላላኪ ወጣና፥ "ያለው ይሆናል ወይ ብሏል፥ ንጉሡ" አለው። "አዎን፥ ይሆናል" አለ። ንጉሡ ደግሞ፥ "እንዴት እንደሚሆን አጣራ" አለው።

እሱም፥ "አዎ፥ ይሆናል፤ ብቻ መልእክተኞች ላክ፤ እኔ ከመጋረጃዬ ውስጥ በድብቅ አስገባና እነዚያን ቅዱሳን ጠርቼ እንደበፊቱ ልማዴ አነጋግራቸዋለሁ። መልእክተኞቹ ንግግሬንና ንግግራቸውን ይሰማሉ" አለ።

እንዳለው ንጉሡ መልእክተኞች ሰጠው። መልእክተኞቹን ይዞ ደም ለማፍሰስ በጥድፊያ ሄደ።[131] (ሰውየው) ጥበብ፥ "የኃጢአተኞች ተስፋ ነፋስ እንደሚነፋው አቧራ ነው"[132] እንደምትለው ተስፋ የቈረጠ ነበረ። ወደ ቅዱሳኑ፥ "ሰላም ለናንተ ይሁን፤ መጻሕፍት ዐዋቂዎችና አስተዋዮች የምፈልገውን ምዕዳን እንዲያሰሙኝ ዛሬ ይምጡ" ብሎ መልእክተኞች ላከ።

(71[ሀ]) ቅዱሳኑ አራት ሰው--ኪሮስን፥ ፊቅጦርን፥ ገብረ ማርያምን፥ ቴዎድሮስን--ላኩለት። (ከንጉሡ የተላኩትን) ከመጋረጃው ውስጥ ደብቆ ቅዱሳኑን ከቤቱ አስገባቸው። መጽሐፍ አመጣላቸውና እንዳስለመደው ሁሉንም ይጠይቃቸው ጀመር። (እነሱም) በሚገባ ይመልሱለታል። ደግሞ ስለ ሥዕልም፥ ስለ ደብተራዎቹ ቅኔ፥ ስለ ሐሳዊ መሲሕ፥ ስለ ንጉሡ፥ ስለ *መጽሐፈ ብርሃን*፥ ጠየቃቸው።

እነሱ ተንኮሉንና ሰይጣን እንደሆነባቸው አላወቁም። የጠየቃቸውን ሁሉ እንደበፊቱ በሚገባ መለሱለት። ስለ ንጉሡም፥ "ከሕግ ውጪ መሆኑ እውነት ነው። ንጉሥ አይደለም" አሉ።

መልእክተኞቹ ይኸንን ነገር ሲሰሙ ከተደበቁበት በቁጣ ወጡና ይዘው ደበደቧቸው። ወደ ንጉሡ ወሰዷቸው። ጊዜው ሌሊት ቢሆንም ከንጉሡ ዘንድ አደረሷቸው።

ምላስና እፍንጫ የመቍረጥ ቅጣት ተጀመረ

(ንጉሡ)፥ "አንተ ገብረ ሰይጣን፥ እኔን በእርግጥ ሐሳዊ መሲሕ ነው ብለሃልን?" አለው። "እኔ ገብረ ሰይጣን (የሰይጣን ባርያ) አይደለሁም፤ ገብረ ማርያም (የማርያም ባርያ) ነኝ። ያልከው ስለ ጠባይህ ከሆነ፥ አዎ፥ ብያለሁ" አለው።

---

124. መዝ 35፡ 2/36፡ 1።
125. መዝ 93/94፡ 2?
126. መዝ 118/119፡ 3።
127. መዝ 139፡ 10/140፡ 9።
128. መዝ 36/37፡ 1።
129. 2 ቆሮ 4፡ 2፤ "በተንኮል አንሄድ"።
130. ሉቃ፡ 6፡ 38።
131. መዝ 13፡ 3።
132. ጥበ ሰሎ 5፡ 14-15።

ከዚያ፥ (71ሀ) እንዲደበድቧቸው በቁጣ አዘዘ። በበትርና በዱላ ደበደቧቸው። ከዚያ፥ ምላሳቸውንና አፍንጫቸውን እንዲቆርጡ አዘዘ። ቈረጧቸው፤[133] ብዙ ድብደባም ደበደቧቸው። ፫ቱ እዚያው (ሰማዕትነታቸውን) ሠኔ ፳፫ ቀን ፈጸሙ። ያንዱ ስሙ ገብረ ማርያም፥ ሁለተኛው ፊቅጦር፥ ሦስተኛው ኪሮስ ነው። ስቡሕ በሆነው ስለ ስሙ ለሚተጋ አርዳታ በሚሆን በእግዚአብሔር ሰላም (አረፉ። ጸሎታቸውና በረከታቸው) ለዘለዓለም (ከኛ ጋራ ትሁን)፤ አሜን፥ አሜን።

ስለ ደብረ ጽዮን ነገር--እንደገና

ሲነጋ ከሰፈሩ ውጪ ያሉትን ቅዱሳን እንዲያመጧቸው አዘዘ። አያጣደፉ አመጧቸው። የሠሩትን አላወቁም፤ የተገደሉትን በድናቸውን በመሬት ላይ እየጐተቱ አመጧቸው። ንጉሡ እንዲህ ሲል ላከባቸው፤ "እነዚህን ታውቋቸዋላችሁን?" ቅዱሳኑ ሲያዩዋቸው ደነገጡ። በምድር ላይ እንደ ግንድ ሲስቧቸው ሲያዩ ወደነሱ ቀረቡ፤ ዐወቋቸው። ለመልእክተኛው፥ "አዎን፥ እናውቃቸዋለን፤ ወንድሞቻችን ናቸው" አሉት። ይኸንን ብለው ያካላታቸውን አቧራ ወስደው ተቀቡና፥ (72ሀ) "ቅድስት ጸሎታቸው ከኛ ጋራ ትሁን፥ አሜን፥ አሜን" አሉ።

ከዚያ በኋላ፥ እርስ በርሳቸው ምዕዳን አስሰማሙ። ፩ዱ ወንድም እንዲህ አለ፤ "ጌታችን፥ ሌላ ሰው ያደረገውን ባላደርግላቸው ኖሮ ከአበሳ በዳኑ ነበር። ነገር ግን አይተውኛል፤ እኔንም፥ አባቴንም ጠሉን። ነገር ግን በከንቱ ጠሉኝ ያለው የአሪታቸው ቃል ይደርስ ዘንድ በከንቱ ጠሉኝ[134] ብሏል። እኛም ከአባቶቻችን ከሐዋርያት ሌላ ሥርዓት አምጥተን ቢሆን ኖሮ በኛ ላይ የሚሠሩት አበሳና ኃጢአት ባልሆነባቸውም ነበረ። ነገር ግን አሁን ዐውቀዋል፥ ተረድተዋል፤ ተረድተውም መጽሐፍ እንዳለው ዕውሮች ሆኑ። አሁንም፥ ወንድሞች ሆይ፥ አስተውሉ፤ ታለቅሳላችሁ፥ ሙሾም ታወጣላችሁ። ዓለም ግን ይደሰታል። እናንተ ግን ታዝናላችሁ፤ ነገር ግን ሐዘናችሁ ደስታ ይሆንላችኋል[135] ያለው የጌታ ቃል ይፈጸማል።"

መልእክተኞቹ፥ "ለማርያም አትሰግዱምን?" አሉ። ጳውሎስ የሚሉት ፩ዱ ወንድም፥ "ይኸ የምታላግጡብን ምንድን ነው? የምታደርጉት እንዳላችሁ አድርጉ። አለዚያ ከኛ ለማግኘት የምታስቡትን ማግኘት በማትችሉት ላይ በከንቱ ትደክማላችሁ" አለው። (72ለ) መልእክተኞቹ የቅዱሳኑን የቃላቸውን መጨረሻ ሲሰሙ ከንጉሡ እንደታዘዙት አደረጉ፤ በደረሱበት ሁሉ ምልክት እንዲሆንላቸው ምላጭ አምጥተው ፊታቸውን

---

133. አጋጣሚው ሌላ ይሁን እንጅ፥ ይኸ ዓይነት ቅጣት *በተአምረ ማርያም* ውስጥም ተመዝግቧል፤ ኢትዮጵያ በታተመው ውስጥ እንዲህ ይላል፤ "ንጉሡም እፍንጫቸውንም መላሳቸውንም እንዲቈርጧቸው አዘዘ፤ ሌሎች እንዲፈሩ ቈረጧቸው። እነዚህ ከሐዲዎች በዚህም ክፉ ሥራቸውን አልተዉም፤ ስለዚህ ሕዝበ ክርስቲያኑ ተሰብስበው፥ እነዚህን ከሐዲ አይሁዶች እንዴት አፍንጫና መላስ በመቍረጥ ለቀቃችኋቸው? በድንጋይ ሊወግሯቸው ይገባል አሉ። ... ከዚያ፥ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ እነዚህን ከሐዲዎች በድንጋይ እንዲወግሯቸው ንጉሡ አዘዘ፤ የክርስቲያኑ ጉባኤ እንደዚሁ አደረጉ።" *ተአምረ ማርያም። በግዕዝና በአማርኛ፥* ገጽ 115።

134. ዮሐ 15: 24-25።

135. ዮሐ 16: 20።

ተሰተሉት፤ ንጉሡ (ሰዎች) በሚያስፈልጋቸው ሁሉ እንዳይቀበሏቸው ስላዘዘ፥ በዚህ ምክንያት ደግሞ ፊታቸውን ተልትለው ምልክት ይሁንባቸው ብሎ ነበረ።

እንደዚህ እንዳሉ፥ ስለ ደብረ ጽዮን ነገር እንዲጠይቋቸው ንጉሡ ሠኔ ፳፬ ቀን፥ ከራሱ ደብተራና ከመነኮሳት ላከባቸው። መጥተው በንጉሡ ቃል፥ “ደብረ ጽዮን (አሁን) አለ ትላላችሁ ወይስ (ገና) ይመጣል ትላላችሁ? ወይስ የለም ትላላችሁ?” (ሲሉ) ጠየቋቸው። ቅዱሳኑ፥ “ጽድቅን ለሚሠሩ አሁንም አለ፥ ይመጣልም” አሏቸው። ደግሞ፥ “(ደብረ ጽዮን ምን እንደሚመስል) ሳትደብቁ (እንድትነግሩን) በአብ፥ በወልድ፥ በመንፈስ ቅዱስ፥ በክርስቶስ ሥጋና ደም ይዘናችኋል” አሏቸው።

ቅዱሳኑ፥ “መጽሐፉ ዓይን ያላየው፥ ጆሮ ያልሰማው፥ በሰው ልብ (73[ሀ]) ያልታሰበ፥ እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው[136] ይላል። ልታውቁት ከፈለጋችሁ የወንጌልን ፈለግ ተከተሉ። ካልሆነ በከንቱ አታድክሙን” አሏቸው።

ደግሞ ከነሱ ውስጥ እስጢፋኖስ የሚባለው የብሔረ ሲማይ ነብርእድ፥ “ደብረ ጽዮን እንዳለ እንድትነግሩኝ በዚህ በምትወዱት አባታችሁ ጸሎት ይዠችኋለሁ” አለ። ሳቁበትና፥ “የአባታችንን ጸሎት ከእብ፥ ከወልድ፥ ከመንፈስ ቅዱስ ስም የበለጠ እንፈራ ይመስልሃልን? ታምን እንደሆነ አለም፥ ይመጣልም። ጽድቅን ለሚሠሩ ሁል ጊዜ ይሰጣል እንላለን” (አለው)።

ቀኑን በመጨቅጨቅና ነገር በመፈለግ አዋሏቸው። ከዚያ፥ በማግሥቱ እንደገና ስለ ደብረ ጽዮንም ለንጉሥ ስለ መስገድም ጠየቋቸው። ቅዱሳኑ፥ “ታምኑን እንደሆነ የዛሬውን ቃላችንን ከትናንቱ እንለውጠውም፤ የምታደርጉት እንዳላችሁ እሁኑኑ አድርጉት” ሲሉ መለሱላቸው።

የቋንጃ መዘዛ ቅጣት ተጀመረ፤ የ“ዘ” ክትባትና የጣና ግዞት

በንጉሡ እንደታዘዙት አደረጉባቸው፤ ከቅዱሳኑ ውስጥ ቍጥራቸው ፰ የሆነ ታላላቆቻቸውንና ሽማግሌዎቻቸውን ወስደው ምላሳቸውን ቆረጡት፤ (73[ለ]) ቋንጃቸውን መዘዙት። የቀሩትን ወንድሞችና ምእመናት በደረሱበት ሁሉ እንዲታወቁ የቀኝና የግራ ጉንጫቸውን በ“ዘ” ፊደል (ቅርጽ) በረጅሙ ተሰተሉት።[137]

ከዚያ፥ ወደ ምድረ ጉዛም[138] እንዲወስዷቸውና እዚያ አፍንጫቸውን እንዲቈርጧቸው አዘዘ። በምዕራብ በኩል ወዳለችው ሰፍ[139] ወደምትባል ትልቅ ባሕር[140] ወስደው ቈራጽ ከምትባል ቀበሌ አጠገብ ከሆነችው “ሐይት መንዞ” ከምትባል ደሴት እንዲወስዷቸው አዘዘ።

---

136. *ትምህርተ ኅቡአት፤* Ernst Hammerschmidt, *Äthiopische Liturgische Texte der Bodleian Library in Oxford*, Berlin (1960), p. 70; *መጽሐፈ ቅዳሴ፤ በግዕዝና በአማርኛ፥* አዲስ አበባ 1951 ዓ. ም.፥ ገጽ. 134 (ሠለስቱ ምእት)፥ 177 (ባስልዮስ)፥ 206-7 (ዮሐንስ አፈ ወርቅ)፥ 227 (ቄርሎስ)።
137. “ዘ” የ“ዘርአ ያዕቆብ” ኅጽር ነው፤ መልእክቱ “የዘርአ ያዕቆብ ባሪያ” ለማለት ነው።
138. ጎጃም።
139. ሳፍ፥ አንዳንድ ምንጭ ደግሞ አዛፍ ይላታል።።
140. የጣና ባሕር።

ለጕዛሙ ገዢ እንዲህ ሲል ላከበት፤ "እነዚህን ተቀበልና ያዘዝንህን አድርግ፤ በመንግሥታችን ላይ ያመፁ ናቸው። እንግዲህ መላሳቸውንና አፍንጫቸውን፥ ሽከናቸውንም ቍረጥ፤ ስማቸውም እለ ቈራጸይ[141] ይሁንና እደሴቱ ይቀመጡ። በሀገርህ ሌሎችም እንደነሱ ያሉ ከተገኙ እንደነሱ አድርግባቸው። ካሁን በፊት ባለማወቃቸው ያስጠጓቸውን (74ʳ) ምረናል። ከአሁን በኋላ የተገኙበት ግን ቤቱ ይመዝበር፤ ንብረቱም ይጥፋ፤ ሹመቱም ለሌላ ይሁን። የርስቱ ቀበሌ ጉልትነቱ ይሻርበት፤ የተሻረም ከሆነ ለሌላ ይተላለፍ።"

መልእክተኞቹ ይኸንን ከንጉሡ ታዘው ወጡ። ወደሚሄዱበት መንገድ ጀመሩ። ቅዱሳኑንም አንሥተው ሁሉንም በአንድነት ወሰዷቸው። መላሰ ቈራጣዎቹና ቋንጃ ምዝዞቹ መሄድ ሲያቅታቸው ጊዜ በበቅሎ፥ በአህያ፥ በፈረስ አድርገው እያሮጡ ወሰዷቸው። የተጫኑት ሲነቃነቁ የእንጨት ስንጣሪና ሣር በቁስላቸው እየገባ ባለፉበት መንገድ (ሁሉ) ደም ይፈስ ነበረ። ሌሎችም እንደ ረኀብ፥ ውሐ ጥም፥ መራቆት ያሉ ብዙ ሥቃዮችም ነበሩባቸው። በማድከም በጥድፊያ ወሰዷቸው።

ከዚያ፥ ንጉሡ እንዲህ የሚል በፈረስ የሚጋልብ (መልእክተኛ) እንዲከተላቸው አደረገ፤ "መላሳቸውንና ቋንጃቸውን ያልተቈረጡትን መልሷቸው።"

በመንገድ ላይ ሳሉ ደረሰባቸውና እንዳዘዘው መለሷቸው። (ሲመለሱ) አፍንጫቸውን እንዲቆርጧቸው አዘዘ፤ እንዳዘዘው (74ᵛ) ቈረጧቸው። በመጀመሪያው ቀን ግምባራቸውን ተለተሉት፤ በነጋታው ደግሞ የቀኙና የግራ ጉንጫቸውን በረጅሙ ተለተሉት። በዚያች ዕለት፥ በዚሁ ወር በ፳፫ ቀን፥ አፍንጫቸውን ጐመዱት።

ከዚያ፥ በዚሁ ወር በ፳፮ ቀን፥ ከፊተኞቹ ጋራ አንድነት ንጉሡ ወዳዘዘበት ወሰዷቸው። በፊት የወሰዷቸውን፥ ዘንትር በምትባለው በወለቃ ሀገር ያሉትንም ሁሉንም፥ በአንድነት ወደ ጕዛም ገዢ አመጧቸው። መልእክተኞቹ ንጉሡ ያለውን ለገዢው ነገሩት።

አገረ ገዢው የንጉሡን መልእክት ሰምቶ እንዲህ ሲል ዐዋጅ አስለፈፈ፤ "በብሔሬ ያላችሁ ሹሞች፥ መኰንኖች፥ ባለጸጎች፥[142] ካህናት፥ መነኮሴዎች ሆይ፥ ንጉሡ ያዘዘውን እንድትሰሙና እንድታዩ ከሰዎቻችሁ ጋራ ተሰብሰቡ።"

እንደለፈፈው፥ የሹመቱ ማእከል በሆነችው በጺማ ተሰበሰቡ፤ ብዙ ሕዝብ ሆኑ። ቅዱሳኑን ከዚያ፥ ከስብሰባቸው ማህል አቆማቸው። ከዚያ፥ መልእክተኛው ከፍ ካለ መድረክ ላይ ወጣና ሕዝቡን በማስፈራራት ቃሉን ከፍ አድርጎ የንጉሡን ትእዛዝ ነገረ።

አገረ ገዢውና ሹማምንቱ ሰምተው፥ "እሺ፥ ጌታችን ንጉሡ ያዘዘንን እናደርጋለን" አሉ። (75ʳ) ልብሳቸውን ገፈፏቸው፤ አገረ ገዢው የቅዱሳኑን መላሳቸውንና አፍንጫቸውን እንዲጐምዱ አዘዘ። ንጉሡ ወዳዘዘበት ወሰዷቸውና ከዚያ ከቅዱሳኑ ታላላቆቻቸውን አፍንጫቸውን

---

141. "እነ ቈሪጥ"፤ "እለ" የወገን--የመነኩሳት ማኅበር፥ የገዢ ቤተ ሰብ--ስም መጀመሪያ ነው፤ "እለ ከዲሕ"፥ "እለ ወጺፍ"፥ "እለ ገበዝ"፥ "እለ እዝጓኝ"፥ ወዘተ። ንጉሡ ይኸንን ስም የሰጣቸው ሲያሾፍባቸው ነው።

142. ባለጸጎች የኀብረተ ሰቡ እንድ የታወቀ ክፍል ነበሩ።

ጉመዱ:: መላሳቸውንና ቋንጃቸውን ግን ከንጉሡ አደባባይ ተቈርጠዋል:: ሌሎቹን ወንድሞች መላሳቸውን ቈረጧቸው፤ አፍንጫቸውን ግን ከአደባባዩ (ቈርጠዋቸዋል):: ከዘንትር የነበሩትን ግን መላሳቸውንም አፍንጫቸውንም ቈረጧቸው፤ ዕለቱ ሐምሌ ፳፯ ቀን ነበረ::

በዚያን ጊዜ፥ ከታዘዙበት ለማድረስ ከዚያ አነሷቸው:: ደማቸው በደረሱበት ሁሉ ይፈስ ነበረ:: በአስጨናቂ ድካምና በብዙ ችግር ሠኔ ፪ ቀን ከባሕሩ ወንዝ ዳርቻ ደረሱ:: አለት ድንጋይ ላይ ጣሏቸው:: የአለቱ ስም ሙዓለ መሀፒል[143] ይባላል:: ቀበሌው ቈራጻ ይባላል::[144] ከንጉሡ እንደታዘዙት የሽኮናቸውን ቋንጃ መቍረጥ ጀመሩ:: ከነሱ ውስጥ አምኀ ማርያም የሚሏት እጆቿ የታመሙ ጉልበቶቿ የተጣበቁ አንዲት መነኮሲት ነበረች:: የንጉሥን የቁጣውን ደረጃ ለማሳየት ያለምሕረት በሷ ጀምረው ሁሉንም ፈጸሙ::

(75[ለ]) ጐን ወደምትባለው ደሴት በታንኳ አሻግረው ከደሴቱ ደጃፍ ላይ ጣሏቸው:: ሌሊቱን በሞላ በላያቸው በሚወርደው ዝናም፥ ከባሕሩ ማዕበል በሚመጣ የውሐ ውርጭ፥ በተኙበት ድንጋይ ቅዝቃዜ፥ ከግምባራቸው እና ከጕንጭ መተልተልና ከቋንጃ መቈረጥ በመጣ ቁስል በመቀጥቀጥ ሲያጥሩ አደሩ:: ጊዜው ክረምት ስለነበረ በዚህ ዓይነት ሥቃይ ሲያጥሩ አደሩ::

በአንድ በኩል በሙዓለ መሀፒል አግጣጫ የባሕር ዳርቻ ነው:: በሌላው በኩል፥ ሁሉንም በአንድነት ሰብስበው በማሻገር ፊንታ ከደሴቱ በራፍ ላይ ጥለዋቸው ስለሄዱ፥ የደሴቱ በራፍ ነው:: ቍጥራቸው ፺፴፫ ሲሆን ከነሱ ውስጥ ፴፱፫ መነኮሲቶች ነበሩ:: በሙቀት ጊዜ በጠባብ በረታቸው ውስጥ እንደሚታጎሩ በጎች፥[145] የሰው እግር ከማይደርስበት (በዛፍ) ባላባሊቾ ውስጥ እንደሚጣል እንቁላል ታጎሩ:: ለዘለዓለም ሕይወት ነዋሪ ፍሬ እንዲያፈሩና እንዲጥሉ በፈቃዱ ሥቃዩን ለመሸከም ልዑል (ጌታ) ጠርቷቸዋል፤ ሰብስቧቸዋልምና:: እዚያ ከፍ ባለ ጣር በብዙ ጻማ፥ ምግብ ከማጣት በሚመጣ አስጨናቂ ድካም ኖሩ:: (76[ሀ]) ቍርበትና ምንጣፍ ከሌለበት አሸዋ መሬት ላይ በተኙበት ከቀኝ ወደ ግራ፥ (ከግራ ወደ ቀኝ) ይንቀሳቀሳሉ እንጂ ከሰውነታቸው መመንመን የተነሣ መቆም መቀመጥ አልቻሉም:: እንደ ድርቅ ዘመን መሎክ ጠወለጉ::[146] መልካቸው ተለወጠ፤ ኀይላቸው ደከመ:: ሁሉም በራሱ የደረሰበትን ይታገሣል፥ የሥጋን ጭንቅ ይቅር ይላል፤ ቍስላቸውን ለማጠብም ሆነ ለጥማቸው እንዲጠጡም የሚረዳቸው አልነበረም:: ብቻ አንዳንድ ከነሱ የበረታ ወደ ባሕሩ ተጐትቶ ይሄድና በአንገቱ ቅል አንጠልጥሎ ለወንድሞቹ ውሐ ያመጣና ቁስላቸውን ያጥብላቸዋል፥ ይጠጡለታልም:: ከእስኬማቸው ብጣሽ ጨርቅ በቀር ምንጣፍ፥ ሽፋን፥ ቆብ ከሌለበት መሬትና ትቢያ ላይ እግዚአብሔርን እያመሰገኑ ይተኛሉ:: (ብጣሿ ጨርቅም ብትሆን) የሥቃያቸውን ደም ጠጥታ ነበረ::

በዚህ ሁኔታ አንዱ ለሌላው ምዕዳን እያሰማ፥ አንዱ ሌላውን እያበረታታ ከእምነት ግንድ ይደገፋሉ:: የእምነቱ (ግንድ) ስሮቿ ከገነት

143. "የልብስ እጣቢ መዋያ"::

144. ቦታው ዛሬም ቈራጻ (ቈራጣ) ነው የሚባለው::

145. ሚክ 2፡ 12::

146. ኢዮ 24፡ 24::

በምሥራቁ የተተከሉ ሆኖ (76ሀ) ከፍተኛነቷ ከሰማይ ይደርሳል፤ ቅርንጫፎቿ እስከ ባሕር ይዘረጋሉ፤ አወጣጧ እስከ ወንዞች (ይደርሳል)፤ ቅጠሏ የታጨቀ ነው፤ አበባዋ መዓዛማ ነው፤ ፍሬዋ የተንዠረገገ ነው፤ ዘለላዋ አይጐድልም። ከስሮቿ የሕይወት ውሐ ይመነጫል። የከብት ዘር ሁሉ ከሷ ይጠለላሉ። ለፈሊጋት በሁሉ ዘንድ ትገለጻለች፤ በባሕርና በየብስ ካለ ሁሉ ትገኛለች። እንግዳ አፍቃሪ ስለሆነች ወደሷ የሄደ ሁሉ ድካም አይኖርበትም። እንደዚሁ፥ እነዚህን የመዓዛዋ ሽታ ጠቅሏቸው ወደሷ የሄዱትን በፍቅሯ መንጥቃ ወስዳ ስለቀራቻው (ጉዳይ) በአደባባይዋ እንዲሟገቱ የቆላዎቿን መንገድ አሳየቻቸው።

ከዚያ፥ በወንዟ ውሐ[147] ታጥበው፥ የብረት ልብስ ደርበው፥ በቅዱሱ ደቀ መዝሙር ምስክራ ውስጥ፥ "እኔ ከአባቴ ሥልጣን እንደወሰድኩና እብሬው በዙፋኑ ላይ እንደተቀመጥኩ ድል ለሚነሣ ከኔ ጋራ በዙፋኔ ላይ ይቀመጥ ዘንድ እሰጠዋለሁ"[148] (77ሀ) እንደሚለው ተስፋ የማይታየውን ተስፋ በማድረግ "የሚኖረው መንፈስ ነው፤ ሥጋ ግን ምንም የሚጠቅም የለውም" የምትለው የሊቀ የቃሉ ምዕዳን መጠጊያ ሆናቸው፥ ዓለሞችን ከሚገዙ መኳንንትና አጋንንት ጋራ ሊዋጉ ወደ ጦር ሜዳ ወጡ። ደግሞም "ነፍሱን የሚወዳት ይጣላት፤ ስለኔ ነፍሱን የጣላት ያገኛታል"[149] የምትለው እውነተኛ ቃሉ እያበረታታቻቸው እንዲሁ እዚህ ሥቃይ እስኪደርሱ ክፉ ሐሳብን ሊያሸንፉት ተጋደሉ።

እንደዚህ ተጥለው በዚያች ደሴት የሰው እርዳታ እጥተው የነፍስ ሳይሆን በሥጋ ታላቅ ድኽነት ኖሩ። ግን የሕይወት ዛፍ ከሆነችው የእምነት ግንድ ተደግፈዋል፤ ከምስጢሯ በረከትም ይመገባሉ፤ ከደስታዋ ወንዝ ይጠጣሉ። በቅጠሎቿ ተሸፍነዋል፤ ከጥላዋ ስር ከምስጋናና ከስብሐት ጋራ ተኝተዋል።

ከቀኖች በኋላ፥ የሀገሩ ሰው ከአገረ ገዢው ታዘው ለምግባቸው ፍርፋሪ ያመጡላቸው ጀመር። ፍርፋሪን ከብዙ ቤቶች በግድ ይሰበስቡታል። አንዳንዴ በየቀኑ አንዳንዴ በየማግስቱ፥ አንዳንዴ በየሶስት ቀኑ ያመጡና ይጥሉላቸዋል። እነሱም ከምስጋና ጋራ (77ለ) ተቀብለው በቀኖናው መሠረት ይካፈሉታል። ምክንያቱም በውስጡ የደረቀ፥ ያረረ፥ የሻገተ አለበት። ስለዚህ የሁሉም ሥጋ አንድ ስለሆነ ማዳላት እንዳይኖር (እኩል) ይካፈሉታል። አንዳንድ ቀን አንድ እፍኝ ሙሉ ይደርሳቸዋል። አንዳንድ ቀን (ከዚያ) ይበልጣል። ይኸም በየሶስቱ፥ በየአምስቱ፥ በየሳምንቱ ነው እንጂ በየቀኑ፥ በየማግሥቱ አያመጡም። ያም ያለወጥ ነው።

ቅዱሳኑ መላስ ጕርዶች ስለሆኑ ከመዋጡ ላይ ጣር ነበረባቸው። (መጠኗም) የረኀብን ኀይል የምታበርድ አይደለችም። ሆኖም የምግብ እጦት የሥጋ መሞት ያመጣል እንጂ የነፍስ መሞት በምግብ እጦት አይመጣም። እንደዚሁ፥ እነሱ የሥጋ ምግብ እንጂ የነፍስ ምግብ አላጡም።

አጥሯ ጥልቅ ውሐ ከሆነ እስጨናቂ ቦታ ጥለዋቸዋልና ሕይወታቸው ለሞት እስክትደርስ ለምንም ከማይፈለጉ ጋራ ቈጠሯቸው። ዐዘቅት ከሚገቡ ጋራ ተቈጠሩ። እርዳታ እንደሌለው ሰው ሆኑ። (78ሀ) የመልካቸው ውበት

147. ግዕዙ የሚለው "በውሐዋ ወንዝ" ነው።

148. ራእ፡ 3፡ 21።

149. ማቴ 16፡ 25፤ ሉቃ 9፡ 24።

ጠፋች። ዓይናቸው ከጉድጓዱ ራቀ፤ ሥጋቸው ካጥንታቸው ተጣበቀ፤ የጉናቸው ዐጥንት እንደ ጉድጓድ ስለሆነ እንጀታቸው/ሆዳቸው ከወገባቸው ዐጥንት ራቀ፤ ጉልበታቸው ደከመ፤ ለመውጣትና ለመግባት መሳወስ እስኪያቅታቸው ድረስ ጀርባቸው ጐበጠ። ብቻ እንደ ሕፃናት ይድኹ ነበረ። የበረታ መድረሻው እስከ ባሕሯ በራፍ ነው።

የደሴቷ መጠን ርዝመቷ በሰው ክንድ ፪፻፶፥ ግድሟ ፻፴ ነው። በውስጧ የተመሰቀሉት ቅዱሳን ቍጥር ፯ ነበረ። ከማህላቸው የመንፈሳዊ የመድኃኒት መሥዋዕት የሚያርዱበትን የምስጢርን ጉራዴ የሚስግቡ ቄሶችና ...[150] ለሕጎቿ አገልግሎት የሚራወጡ የቤተ ክርስቲያን በር ጌጦች (የሚባሉ) ዲያቆኖች፥ በዐጸዷ ያደሩ ክንፋቸውን እያመረገዱ ሁልጊዜ በመስኮቶች የሚጫወቱና እምላካዊ ምስጢራትን ለማየት ከመሣርያ ቤት ግምብ[151] ላይ የሚወጡ ሌሎች ወንድሞች፥ (78^) በቀለም የማይያዝ ሕሊናቸውን ሁል ጊዜ አየር ላይ የሚያንቀሳቅሱና በሰው ልጅ እንደበት የማይተረጐም የአዳራሹን የአሠራሩን ጥበብ ሁሉ የሚያዩ፥ በመልኳ ውበት የሚዝናኑ፥ በምቾቷ ደስታ የሚጠግቡ፥ ድካምና ትካዜን የሚረሱ፥ የበጉ ሙሽሮች፥ የጽዮን ግድግዳ ጌጦች (የሚባሉ) ቍጥራቸው ፴፱ የሆነ መነኮሲቶችም ነበሩባቸው።

በዚያች ደሴት በዚህ ጭንቅ ስም ያላቸውና ስማቸው ያልታወቀ ቅጠሎቿ ከዛፎቿ ፍሬዎችም ከጥቂቶቹ ሽዬ[152] ኮክ/ሎሚ[153] አየበሉ፥... ቀን[150] ኖሩ። በዚህ ሁኔታ እንዳሉ ፲፩ ወንድሞችና አንዲት መነኮሲት (ስማዕትነታቸውን) ፈጸሙ።

የረኀብ አድማ

ከ፴፫ ቀን በኋላ፥ እንደታወቀችው፥ "በትክክለኞች ምክር በማኀበር የእግዚአብሔር ሥራ ታላቅ ናት፤ ደስ በምትሰኙበት ሁሉ ዘንድ የተፈለገች ናት"[154] እንደምትለው (ቃል) በእሱ ዘንድ ደግ ለመሥራት የተፈለገ ምክር ሁሉ ለሚፈጸም መንፈሳዊ ምክር ቅዱሳኑ ሰብሰባ አደረጉ። በዚህ ምክንያት፥ "የደከማችሁና በጣር ላይ ያላችሁ ወደኔ ኑ፤ እኔ አሳርፋችኋለሁ"[155] እያለች በጥሪዋ የተበተኑትን በምትሰበስብ የጌታችን ተስፋ፥ ከሌላ ቦታም፥ "ጠይቁ ይሰጣችኋል፤ ፈልጉ ታገኛላችሁ"[156] በሚለው ቃሉ የበረከት ፍሬ ይቀስሙ ዘንድ ልዑላዊ ሰማያዊ ኪዳኑን ፍለጋ ገቡ። (79") ይኸንን ተስፋ በማመን፥ "የሚሆኑንን አንመከርምን? ለሚያደርጋት ሁሉ ምክር ጥሩ ነች[157] አላለምን? በዚህ ምስኪንነት እዚህ ደሴት ውስጥ ኑሯችን ምንድን ነው? ተስፋ የምናደርገው ምን አለን? ወንድሞችን ለማገልገል በየመንደሩና በየሀገሩ መዘዋወር ነው፥ ወይስ ከቤተ መቅደስ አገልግሎት፥ ወይስ ሕዝቡን በሕግ (እንዲኖሩ) ማስተማር፥ ወይስ እግዚአብሔርንና ወንድሞችን በምናስደስትበት (ዓላማ) ከሀገር ወደ ሀገር መሄድ? እንደምናየው ያለነው በብዙ ሥቃይ ነው። ጌታ፥ የምትፈልጉትን ጠይቁ፤ ይሰጣችኋል አላለምን? ስለዚህ እንዲምረንና ቸርነቱን እንዲያሳይልን እሱን እንለምነው" (ተባባሉ)።

150. ቍጥራቸው አልተጻፈም።
151. መኃ 4፡ 4።
152. "ከሞል"።
153. "ከርካዕ"።
154. መዝ 110፡ 1-2።
155. ማቴ 11፡ 28።
156. ማቴ 7፡ 7።
157. መዝ 110-10።

ምክራቸው ከመንፈስ ቅዱስ ምክር ጋራ እንደ ኒቂያው የ፫፻፲፰ቱ (አበው) ጉባኤ በአንድ ቃል ተፈጸመች። ከምህልላ ጋራ የዛፎቹን (79ሀ) ፍሬዎችና ቅጠሎችን (ከመብላት) በማቆም የ፴ ቀን ጾም (ለመፈጸም) ወሰኑ። ከዚያ፥ መስከረም መባቻ ላይ እንዲህ ሲሉ በብዙ መገዛት ጀመሩ፤

"አቤቱ በምሕረትህ (እኛን) ሕዝብህን አስታውሰን፤ በማዳንህ ምሕረት ስጠን"[158]። "አስቀድመህ የፈጠርከውን ማኅበርህን አስታውስ"[159]። "ለዘላለሙ አሳልፈህ አትስጠን፤ ስለ ስምህ የእስረኞች ጩኸት ከፊትህ ይቅረብ"[160]። "እኛም ሕዝብህ የበጎች መንጋህ ነን"[161]። "ለስምህ ለዘላለም እንገዛለን፤ ስብሐትህን ለትውልድ ትውልድ እንነግራለን"[162] "የሰማዮች ኃይል ሁሉ አንተን ያመሰግናሉና።"[163] ስብሐት ለዘላለም ያንተ ናት፤ አሜን።

በነዚህ ስብሐታትና እነዚህን በሚመስሉ ሁሉም እያንዳንዳቸው እግዚአብሔርን እንዲህ እያሉ ይለምኑት ነበረ፤

"በሙሉ ልቤ ፊትህን ጠየቅሁ"[164]። "ከተስፋዬ አታሳፍረኝ"[165]። "መቼ ደርሼ የአምላኬን ገጽ አያለሁ"[166]። "ዕንባዬ ቀን ከሌት ምግብ ሆነኝ"[167]። "በጣም ተሠቃይቻለሁና ልመናዬን አይልኝ"[168]። "አቤቱ ጸሎቴን አልሰማ አትበል"[169]። "ጸሎቴን ዕጣን በፊትህ እንደምትቀበል ተቀበለኝ"[170]። "አቤቱ ማረኝ"[171]። "አቤቱ ተቀበለኝ፥ አቤቱ አሳርፈኝ፥ ተቀበለኝና ከዚህ ዓለም አሻግረኝ። (80ሀ) ድውይ ነኝና አቤቱ ዐጥንቶቼ ታውከዋልና ፈውሰኝ"[172]። "ነፍሴም በጣም ታውካለች እስከ መቼ ድረስ ፊትህን ከኔ ታዞረዋለህ?"[173]። "አምላኬ አምላኬ፥ ተመልከተኝ፥ ለምን ትተወኛለህ"[174]። "አቤቱ ጸሎቴን ስማኝ ዕንባዎቼን አዳምጥም፤ ቸል አትበለኝ፤ በምድር ላይ ፈላሲ ነኝና"[175]። "አቤቱ ጸሎቴን አዳምጥ፤ ልመናዬን ቸል አትበልብኝ"[176]። አቤቱ እኔን ከመርዳቱ ላይ ተመልከት"[177]። "በእርጅናዬ ጊዜ አትጣለኝ፤ ኃይሌ ሲያልቅም አምላኬ አትጣለኝ"[178]። "ልቤና ሥጋዬ በመድኃኒቴ አምላክ አለቁ"[179]። "ሁል ጊዜ ወዳንተ እጮኻለሁና አቤቱ ማረኝ፤ የባሪያህን ነፍስ አስደስታት"[180]። "አቤቱ እንደ ልቤ ሥቃዬ ብዛት (ነፍሴን አስደስታት)"[181]። "አቤቱ ጸሎቴን ስማኝ፤ ጩኸቴም ወዳንተ ይድረስ፤ (በመከራዬ) ዕለት ፊትህን ከኔ አታዙር፤

158. መዝ 105፡ 4።
159. መዝ 73፡ 2።
160. መዝ 78፡ 11።
161. መዝ 94፡ 7፤ 99፡ 3።
162. መዝ 78፡ 13።
163. የጸሎተ ምናሴ መጨረሻ።
164. መዝ 118፡ 58።
165. መዝ 118፡ 116።
166. መዝ 41፡ 3።
167. መዝ 41፡ 4።
168. መዝ 114፡ 7።
169. መዝ 108፡ 2።
170. መዝ 140፡ 2።
171. መዝ 40፡ 5፥ 11።
172. መዝ 6፡ 3-4።
173. መዝ 12፡ 1።
174. መዝ 21፡ 2።
175. መዝ 38፡ 12።
176. መዝ 54፡ 2።
177. መዝ 39፡ 14፤ 69፡ 2።
178. መዝ 70፡ 9።
179. መዝ 72፡ 26።
180. መዝ 85፡ 3-4።
181. መዝ 93፡ 19።

ጆሮህን ወደ እኔ አዘምብል፤ በጠራሁህ ቀን ፈጥነህ ስማኝ። ዘመኔ እንደ ጪስ አልቋልና አጥንቴም እንደ ሣር ደርቋል"[182]። "ተቀሠፍኩ ልቤም እንደ ገል ደረቀ"[183]። "አቤቱ (80ለ) ጸሎቴን እምቢ አትበል"[184]። "ለባርያህ የሰጠኸውን ተስፋ አስታውስ"[185]። "ይህቺ በመከራዬ ደስ አሰኘችን"[186]። "መቼ ታስደስተኛለህ እያሉ ዓይኖቼ ለማዳንህ ደከሙ"[187]። "ከሚያሳድዱኝ መቼ ትፈርድልኛለህ? በዓመፃ ለደውኛል፤ እርዳኝ"[188]። "አንተ አስተምረኸኛልና"[189]፤ "ትእዛዝከን ልብ አልኩ"[190]። "እኔን አይተህ ማረኝ ለሚያፈቅሩህ እንደምታደርገው"[191]። "አቤቱ ልመናዬ ካንተ ዘንድ ትቅረብ፤ እንደ ቃልህም አድነኝ፤ ጌታ ሆይ ልመናዬ ካንተ ዘንድ ትድረስ፤ እንደ ቃልህም አስረዳኝ"[192]። "በሕይወቴ ዘመን ሁሉ ሁል ጊዜ ስብሐት አቀርብልሃለሁ፤ የሰማዮች ኃይል ሁሉ ለአንተ ስብሐት ያቀርባሉና ስብሐት ለዘለዓለም ለአንተ ይሁን፤ አሜን።"[193]

አሁንም ወንድሞቻችን ሆይ፥ ይኸንን ልብ የሚለው ጥበበኛ ማነው? "እግዚአብሔር መሐሪና ይቅር ባይ"[194] (መሆኑንም)? ለጸለየ ጸሎቱን ይሰጠዋል። በኦሪት ሕግ የሚያርዱት መሥዋዕት ሰውን ከኃጢአቱና ሕዝብን ከትካዜው አያነጻውም ነበርን? ከቋጥኝ ስር የሠዋው የጌዴዎን ወልደ ዮአስ መሥዋዕት የሕዝብን ትካዝ አስፈጸመች፤ የጠላትንም ክበባ ሰበረ፤[195] (81ሀ) የሳሙኤል ወልደ ሕልቃናም እንደዚሁ።[196] ከዚህ የሚሻል የለምን? ግን ንግግራቸው ግልጽ ከሆነ ከቅዱሳት መጻሕፍት እንዳወቅነው፥ መሥዋዕትና ቍርባንን አልፈለኩም፤ ሥጋህን ንጹሕ አድርግልኝ፤ ስለ ኃጢአት የሚሆነውን መሥዋዕት አልወደድኩም[197] የሙክት መሥዋዕትና የበግ ስብ ጠግቤያለሁ። የበሬና የፍየል ደም አልፈልግም፤[198] ዓለም በሞላው የኔ ነውና። የበሬ ሥጋ አልበላም፤ የፍየል ደምም አልጠጣም።[199] ከዚህም የሚሻል የመሥዋዕት መዓዛን መቀበል ሲያበልጥ፥ የተከበረች መሥዋዕት ስብሐት ታቀርብልኛለች[200] (ይላል)። ክብርት መሥዋዕት ከራሱ የሆነ ስብሐት ስብሐት እንዳቀረበችለት እንደዚሁ ከራሷ ስብሐት ስብሐት ታቀርብለታለች። በእሷ ስም የተጠሩም ስማቸው በስብሐቷ ስብሐት ይቀርብላቸዋል።

ስለዚህ እነጋገር፥ ስለምትሻለው መሥዋዕት፥ መንፈስ ቅዱስ ያለውን እነሆ ቅዱሱ ደቀ መዝሙር ምስክር ሆኗል። ስለምትበልጠው መሥዋዕት፥ ስለምትበልጠው መሥዋዕትነት ኢየሱስ የተመረጠ ሆነ፤ ሞትን ቀምሶ የተሳሳቱትን፥ ባለፈ ሥርዓት ተስፋ የሰጣቸውን (81ለ) ወደ ዘለዓለም ርስት

182. መዝ 101፡ 1-5።
183. መዝ 21፡ 16/22፡ 15 እና 101፡ 5/102፡ 4 ተደባልቆ።
184. መዝ 108፡ 2/109፡ 1።
185. መዝ 118፡ 49።
186. መዝ 118፡ 49-50።
187. መዝ 118፡ 82።
188. መዝ 118፡ 84-86።
189. መዝ 108፡ 102።
190. መዝ 118-104።
191. መዝ 118፡ 132።
192. መዝ 118፡ 169-170።
193. ጸሎተ ምናሴ መጨረሻ።
194. መዝ 102፡ 8፤ 110፡ 4፤ 111፡ 4፤ 144፡ 8።
195. መሳፍ 6።
196. 1 ሳሙ/ነገሥ 11፡ 14፤ 16፡ 5)።
197. መዝ 39፡ 6/7።
198. ኢሳ፡ 1፡ 11-12።
199. መዝ 49/50፡ 12-13።
200. መዝ 49፡ 23።

ጠራቸው::[201] የቀደሙ አይቀድሙም፤ ወደ ኋላ የቀሩም አይዘገዩም፤ በሽቶው መዓዛ ስለሚሮጡ ደስታንና እግዚአብሔር ማዳንን ያሳየባትን መንገድ ያገኛሉ:: ወደ ምሥዋዑ ይወጣሉ፤ በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥም በዐጥንታቸው መዓዛ ያገቡለታል::[202] በዚህም እንዲህ ያለው የራእዩ ንግግር ይፈጸማል፤ "የጽድቅን መሥዋዕት፥ መባውንም፥ ቍርባኑንም ስትወድ በዚያን ጊዜ ፍሪዳዎች ከመሠዊያህ ላይ ይወጣሉ::"[203] ስለዚህ የስብሐት መሥዋዕት በእግዚአብሔር ምሥዋዕ ላይ የሚወጡት እንደ ሙሴ ሕግ በእሪት ደብተራ[204] በበሬና በፍየል ደም በቀይ ሐር ሳይሆን በትሑት ልብና፥ በየዋህነት መንፈስ ነው::

ቅዱሳኑ በስብሐታቸው ውስጥ፥ "ጌታ ሆይ፥ ለኛ አይደለም፤ ለኛ አይደለም፤ በምሕረትህና በጽድቅህ ስብሐት የምንሰጠው ለአንተ ስም ነው፤ አሕዛብ አምላካቸው የት አለ እንዳይሉ"[205] አሉ:: በዚህ በስብሐትና በተቀደሰ መሥዋዕት ምክንያት፥ ቅዱሱ የስብሐቱ ስም በእነሱ ላይ ተገለጸ:: (ይህም ጌታ፥) "አብ ሆይ በስብሐትህ ስብሐት አቅርብልኝ" ባለ ጊዜ አብ እንደ ልጁ ስብሐት፥ "ደግሞ ስብሐት አቀርባለሁ"[206] ብሎ ለሚከተለው ሲያስከትል የአዳም (82ሀ) መለኮታዊ አምላካዊ ፍጥረቱ ስብሐት የቀረበለት ነው::[207]

ይኸንን መንፈሳዊ ስብሐት ሲያገኙ ለዚህ ስብሐት መሪ የሆናቸውን እንዲህ ሲሉ ምስጋናና ስብሐት አቀረቡለት፤ "ስብሐትና ምስጋና ይሁን፤ የእግዚአብሔር ስም ስብሐት ይድረሰው፤ ስምህ ለዘላለም የተመሰገነና ስቡሕ ነው::[208] አንተ በኛ ላይ ባመጣኸው ሁሉ ትክክል ነህ:: ሥራህ ሁሉ የሚታመን ነው:: መንገድህ ሁሉ ቀጥታ ነው:: ያደረግኸው ፍርድ ሁሉ ልክ ነው፤ የሠራኸሁ ሁሉ ትክክልና ቀጥታ ነው::"

የአድማው ውጤት

በዚህ ምስጋናና መንፈሳዊ ልዑላዊ ስብሐት ቆይተው፥ ከ፴ ቀን የምህላቸው ጾም ፍጻሜ ሳይ፥ ይህቺ ለነፍስ ዕረፍት የምትሰጥ የመስቀል ስብሐት በማህላቸው ተገለጠች::[209] ዕረፍታቸው በየማግስቱ ሆነ፤ (አሚሚታቸውም በአንድ ቀን) አንዳንዴ ፪ቱ፥ አንዳንዴ ፫ቱ፥ አንዳንዴ ፬ቱ፥ አንዳንዴ ፮ቱ፥ አንድ ጊዜ ፯ቱ ነበረ:: በሰው (እጅ) በጣር ወይም በምትሐት ሳይሆን፥ እንደ ጣፋጭ ሽለብታ ተስፋቸውን አገኙ:: ደስታቸውን (82ለ) ሙያተኛ በሰብል ስብሰባ ጊዜ በባለ እርሻው ማሳ ላይ ያደረገው አገልግሎት አልቆ ደሞዙን ሲከፈል እንደሚደሰት ሆነው አገኟት፥ ተቀበሏትም:: ዕረፍታቸው እንደዚህ ሆነ፤ ከጠዋት ጸሎት በኋላ በጥቂቱ ሸለብ እንደሚያደርጋቸው ይሆናሉ:: የ፫

201. ዕብ 9፡ 15-16::
202. ሄኖ ክፍል 24, Knibb, *Enoch*, p. 90.
203. መዝ 50/51፡ 19)::
204. ድንኳን::
205. መዝ 78፡ 10፤ 113፡ 2::
206. ዮሐ 12፡ 28-29::
207. "ክርስቶስ የለበሰው የአዳም ሥጋ" ስማለት ነው::
208. የጸሎተ ዳንኤል መጀመሪያ::
209. መሞት ጀመሩ::

ሰዓት (የጸሎት ጊዜ) ሲደርስ አንዱ ሌላውን ሲቀሰቅሰው (ሰማዕትነቱን) ፈጽሞ ያገኘዋል። እንደዚህ ከ፫ ሰዓት (ጸሎት) እስከ ፮ ሰዓት (ጸሎት) ጊዜ አንዱ ሌላውን ሲቀሰቅሰው (ሰማዕትነቱን) ፈጽሞ ያገኘዋል። ከ፮ ሰዓት (ጸሎት) ወደ ፱ ሰዓት፥ ከ፱ ሰዓት ለምሽት፥ ከምሽት ለመተኛው፥ ከመተኛው ለእኩለ ሌሊቱ እንደዚሁ ይሆን ነበረ።[210] ፫ቱ አብረው ተኝተው የቀኙና የግራው (ሰማዕትነታቸውን) ፈጽመው ይገኙና የማህለኛው ተነሥቶ የአምላኩን ቸርነት እያደነቀ የጊዜውን ጸሎት ያደርሳል። መነኮሲቶቹም በየማግሥቱ በየ፫ በየአራቱ (ሰማዕትነታቸውን) ሲፈጽሙ ልመናቸው ባዶ እጁን ስላልተመለሰች እግዚአብሔርን ያመሰግኑታል።

የክቡር ተጋዳይ፥ ጥሩ ቸርነት አፍቃሪው፥ የብፁዕ ቅዱስ ዘአማኑኤል ዕረፍት በታውፊን ወር በ፳፱ ነበረ። አለዳስ[211] ፊት ወንጌል የሚሰብከው፥ የቅዱስ ብፁዓዊ አባታችን፥ የንጹሑና እንደ በግ የዋሁ፥ የብፁዕና የክቡር ያዕቆብ ዕረፍት በዚሁ ወር በ ... ነው። (83ሀ) አለዳስ ፊት ወንጌል የሚሰብከው፥ የእቡነ ብፁዕ፥ በሙቀት ላብና በነፋስ የማይደርቅ፥ ቅጠለ ብዙው ከባድ የበረከት ዛፍ፥ ክቡርና ቅዱስ ጳውሎስ ዕረፍት በእቴር ወር በ፳፩ ነው። የጻፍነው ከብዙ ቀኖችና ዓመታት በኋላ ስለሆነ፥ የሌሎቹን ወንድሞች የዕረፍታቸውን ቀን አላገኘነውም። (የጻፍነው) የጸሎታቸውና የልመናቸው በረከት ለዘለዓለም እንዲደርሰን ተስፋ በማድረግ ነው፤ አሜን።

ጸጸትና ንስሐ

ያንን ሃይማኖቱን የካደውን ወንድምም ከብራ ከምትባለው ከዚያች ባሕር ደሴት አስገቡት። ግን ከዘመናት በኋላ ወደ ወንድሞቹ ተመልሶ፥ "ከናንተ ጋራ ባለመጨከኔ አጥፍቻለሁ፤ አሁንም ንስሐ ስጡኝ" አለ። እነሱም በሚገባ ገሥጸው ንስሐ ሰጡትና፥ "ወዳለህበት ተመለስና ከዚያ ሆነህ ጉብኘን" አሉት። ሄዶ እያገለገላቸው ኖረ። ወደ ቀድሞው ሥራው መመለሱን የደሴቲቱ መነኮሴዎች ዐውቀውበት፥ "የቀድሞዋን ሥራህን አልተውካትምን?" አሉት። "አዎን፥ አልተውም፤ ቀድሞውንም ስለተሳሳትሁ በወንድሞቼ እጅ ንስሐ ተቀብያለሁ። አሁንም ስለ ሃይማኖቴ እሞታለሁ" አላቸው። (83ለ) ያዙትና ዘንጉ በላዩ እስኪሰበር ድረስ ብዙ ድብደባ ደበደቡት። "ለንጉሡ ስገድ፤ መምህርህን ስደብ" እያሉ ሲወተውቱት፥ እሱም እምቢ ሲላቸው ብዙ አሰቃዩት። ሥራውን እንደተመኙት ማስጣል ሲያቅታቸው ተዉት። እዚያው እንዳለ በትንሹ ታመመና እዚያው (ሰማዕትነቱን) በጥሩ ገድል ፈጸመ። ጸሎቱና በረከቱ ለዘለዓለም ከኛ ጋራ ትሁን፤ አሜን።

---

210. የሰዓታት ጸሎት ጊዜያት "ነግህ" (ጠዋት)፥ "ሠለስት" (3 ሰዓት)፥ "ቀትር" (6 ሰዓት)፥ "ተሰዓት" (9 ሰዓት)፥ "ሠርክ" (ምሽት)፥ "ንዋም" (መኝታ)፥ "መንፈቀ ሌሊት" (እኩለ ሌሊት) ናቸው። ጥንት በትላልቆቹ አድባራት ጸሎቱ 24 ሰዓት እንደነበረ የአባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ ሰዓታት ይመሰክራል።

211. "አለዳስ" የሚሉት የአጼ ዘርአ ያዕቆብን አደባባይ መሆኑ ግልጽ ነው፤ ቃሉ "አለዳስ"፥ "አላዳስ" ግሪክኛ ሆኖ ትርጉሙ "ደሴት" ወይም "የፍግ መቆለያ" ነው፤ ሉቃ 14፡ 35፤ "አላደሰ" ከሆነ "ደረቅ ጉድጓድ" ማለት ነው።